

Załącznik
do UCHWAŁY NR.....
RADY MIEJSKIEJ KALISZA
z dnia2016 roku



STRATEGIA

ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW

SPOŁECZNYCH

DLA MIASTA KALISZA

NA LATA 2016-2025

Kalisz, marzec 2016r.

**Miasto Kalisz – miasto na prawach powiatu reprezentowane przez
Prezydenta Miasta Grzegorza Sapińskiego**

Autorzy:

Grupa sterująca pracami nad opracowaniem Strategii w składzie:

1. Eugenia Jahura – przewodnicząca, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu,
2. Witold Ulatowski – z-ca przewodniczącej, Starszy pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu,
3. Arkadiusz Staniszewski – z-ca przewodniczącej, Kierownik Działu Organizacyjno-Administracyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu,
4. Karolina Kaźmierczak – sekretarz, Młodszy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu,
5. Katarzyna Fluder – członek zespołu, Kierownik Zespołu ds. asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu,
6. Krzysztof Kaczmarek – członek zespołu, Inspektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu,
7. Marta Kalinowska – członek zespołu, Referent Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu,
8. Iwona Niedźwiedź – członek zespołu, Kierownik sekcji pracy socjalnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu,
9. Violetta Owczarek – członek zespołu, Kierownik Działu Pomocy Środowiskowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu
10. Małgorzata Walczak – członek zespołu, Starszy pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu.

Grupa konsultacyjno – doradcza w ramach realizacji prac nad Strategią w składzie:

1. Tomasz Rogoziński – Naczelnik Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych Urzędu Miejskiego w Kaliszu,
2. Marzena Szuleta – Kierownik Biura Świadczeń Rodzinnych Urzędu Miejskiego w Kaliszu,
3. Monika Otrębska – Kierownik Biura Obsługi Inwestora i Partnera Społecznego Urzędu Miejskiego w Kaliszu,
4. Elżbieta Marczyńska – Kierownik Centrum Interwencji Kryzysowej w Kaliszu,
5. Halina Szalska – Z-ca Dyrektora Domu Pomocy Społecznej w Kaliszu,
6. Maria Kamińska – Kierownik Dziennego Domu Pomocy Społecznej w Kaliszu,
7. Artur Szymczak – Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu,
8. Mirosław Ściśły – Komendant Miejski Policji w Kaliszu,
9. Dariusz Hybś – Komendant Straży Miejskiej w Kaliszu,
10. Magdalena Sobocka-Maląg – Przewodnicząca Powiatowego Zespołu Orzekania Niepełnosprawności w Kaliszu.

SPIS TREŚCI:

SPIIS TREŚCI:	4
1.1. WYKAZ SKRÓTÓW UŻYTYCH W DOKUMENCIE STRATEGII	6
1.2. WPROWADZENIE DO STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA KALISZA NA LATA 2016-2025	7
1.2.1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE DOKUMENTU STRATEGICZNEGO	7
1.2.1.1. UWARUNKOWANIA PRAWNE I ZASADY OPRACOWYWANIA STRATEGII	7
1.2.1.2. ZGODNOŚĆ DOKUMENTU STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2016-2025 Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	8
2.1. METODOLOGIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2016-2025	10
2.2. ANALIZA SWOT	12
2.2.1. ANALIZA SWOT OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	12
2.2.2. ANALIZA SWOT OBSZAR PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH I ZDROWIA PUBLICZNEGO	13
2.2.3. ANALIZA SWOT OBSZAR DEMOGRAFII I STRUKTURY SPOŁECZNEJ	14
2.2.4. ANALIZA SWOT OBSZAR FINANSÓW SEKTORA PUBLICZNEGO	15
2.2.5. ANALIZA SWOT OBSZAR INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUGI SOCJALNYCH	16
3.1. DIAGNOZA	17
3.1.1. DIAGNOZA SPOŁECZNA MIASTA KALISZA W OBSZARZE DEMOGRAFICZNYM	17
3.1.2. POLITYKA SPOŁECZNA W WYMIARZE DEMOGRAFICZNYM W SKALI MIKRO I MAKRO SPOŁECZNEJ	20
3.1.3 STRUKTURA POPULACJI OSÓB STARSZYCH (osoby w wieku 65 lat i więcej)	21
4.1. POMOC SPOŁECZNA. ORGANIZACJA ORAZ REALIZACJA ZADAŃ POMOCY SPOŁECZNEJ W KALISZU	22
4.2. ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ	23
4.2.1. ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ	23
4.2.2. ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ ORAZ DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH I WYCHOWANKÓW RODZIN ZASTĘPCZYCH	23
4.3. MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W KALISZU	23
4.3.1. CELE, ZADANIA I USŁUGI REALIZOWANE PRZEZ MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W KALISZU	24
4.3.2. CELE REALIZOWANE PRZEZ MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W KALISZU	24
4.3.3. ZADANIA REALIZOWANE PRZEZ MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W KALISZU	24
4.3.4. PRZESŁANKI NA PODSTAWIE KTÓRYCH PRZYZNAWANO POMOC OSOBOM TEGO POTRZEBUJĄCYM	25
4.3.5. ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ REALIZOWANE PRZEZ MOPS KALISZ	29
4.4. ORGANIZACJA POMOCY SPOŁECZNEJ – POMOC RODZINIE I DZIECKU	29
4.4.1. ORGANIZACJA POMOCY SPOŁECZNEJ – POMOC RODZINIE I DZIECKU - ASYSTENT RODZINY	30
4.4.2. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ W MIEŚCIE KALISZU	32
4.4.2.1. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ W MIEŚCIE KALISZU	32
4.4.2.2. KOORDYNATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ	34
4.4.2.3. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA	34
4.4.2.4. PEŁNOLETNI WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ	35
4.5.1. POMOC SPOŁECZNA. LOKALNA INFRASTRUKTURA PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE	36
4.5.2. POMOC SPOŁECZNA. LOKALNA INFRASTRUKTURA PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE. DZIAŁALNOŚĆ ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO	37
4.5.3. POMOC SPOŁECZNA. LOKALNA INFRASTRUKTURA PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE - CENTRUM INTERWENCJI KRYZYSOWEJ	39
4.6.1. BEZDOMNOŚĆ	40
4.6.2. GMINNY PROGRAM AKTYWIZACJI SPOŁECZNO-ZAWODOWEJ NA RZECZ BUDOWNICTWA SOCJALNEGO	42
4.7. SYTUACJA MIESZKANIOWA NA TERENIE MIASTA KALISZA	42
4.8. SYSTEM ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH ORAZ INNYCH FORM POMOCY ŚWIADCZONYCH PRZEZ BIURO ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH	43
4.9. PROGRAM „KALISZ RODZINA 3+”	45
4.10. INSTYTUCJONALNA FORMA OPIEKI NAD DZIEĆMI. ŻŁOBKI, PRZEDSZKOLA, ŚWIETLICE SOCJOTERAPEUTYCZNE	46
4.11. SYSTEM POMOCY W MIEŚCIE KALISZU KIEROWANEJ DO OSÓB STARSZYCH	47

4.11.1 SYSTEM POMOCY W MIEŚCIE KALISZU KIEROWANEJ DO OSÓB STARSZYCH. PERSPEKTYWA DEMOGRAFICZNA LOKALNEJ POLITYKI SPOŁECZNEJ.	47
4.11.2 SYSTEM POMOCY W MIEŚCIE KALISZU KIEROWANEJ DO OSÓB STARSZYCH. DOM POMOCY SPOŁECZNEJ	47
4.11.3 SYSTEM POMOCY W MIEŚCIE KALISZU KIEROWANEJ DO OSÓB STARSZYCH I NIESAMODZIELNYCH. USŁUGI OPIEKUŃCZE	49
4.11.4 SYSTEM POMOCY W MIEŚCIE KALISZU KIEROWANEJ DO OSÓB STARSZYCH. DZIENNY DOM POMOCY SPOŁECZNEJ.	49
4.11.5 SYSTEM POMOCY W MIEŚCIE KALISZU KIEROWANEJ DO OSÓB STARSZYCH I NIESAMODZIELNYCH. INNE DZIAŁANIA	50
5.1. SYTUACJA SPOŁECZNA NA LOKALNYM RYNKU PRACY.....	50
5.1.1. BEZROBOCIE	50
5.1.2 BEZROBOCIE. PROFILOWANIE POMOCY OSOBOM BEZROBOTNYM.	53
5.1.3.1 KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	55
5.1.3.2. KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ. PROGRAM AKTYWIZACJI I INTEGRACJI (PAI).	55
6.1. UZALEŻNIENIA.....	56
6.1.1. UZALEŻNIENIA OD ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH.....	56
6.1.2. UZALEŻNIENIA OD ALKOHOLU.....	57
6.1.3. DIAGNOZA PROBLEMU UZALEŻNIENIA WŚRÓD MŁODZIEŻY.....	58
6.1.3.1. DIAGNOZA PROBLEMU UZALEŻNIENIA OD ALKOHOLU WŚRÓD MŁODZIEŻY.	58
6.1.3.2. UZALEŻNIENIA OD NARKOTYKÓW I DOPALACZY	59
6.1.3.3. DIAGNOZA PROBLEMU UZALEŻNIENIA OD NARKOTYKÓW WŚRÓD MŁODZIEŻY.	61
7.1.1 OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE.....	62
7.1.2 SYTUACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ZAREJESTROWANYCH W POWIATOWYM URZĘDZIE PRACY W KALISZU.....	64
7.1.3 DZIAŁALNOŚĆ POWIATOWEGO ZESPOŁU ORZĘKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	66
7.1.4 ŚRODKI PFRON WYKORZYSTYWANE NA ZASPOKOJENIE POTRZEB NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW MIASTA KALISZA.....	67
7.1.5.1 REHABILITACJA ZAWODOWA.....	68
7.1.5.2 REHABILITACJA ZAWODOWA. DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON DO WYNAGRODZENIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ZAKŁADACH PRACY NA TERENIE MIASTA KALISZA.....	70
7.1.6 PROGRAM AKTYWNY SAMORZĄD.....	71
7.1.7 MIEJSKA SPOŁECZNA RADA DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W KALISZU.....	71
7.1.8 OGRANICZENIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH INSTYTUCJI PUBLICZNYCH, KULTURALNO-OŚWIATOWYCH.....	71
8. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE –DZIAŁANIA W ZAKRESIE KREOWANIA I REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ NA TERENIE MIASTA KALISZA.....	72
9. 1 OBSZAR FINANSÓW W RAMACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W MIEŚCIE KALISZU.....	74
9.2 ŚRODKI POZABUDŻETOWE.....	80
9.3 WYDATKI MAJĄTKOWE.....	81
10. 1 CZĘŚĆ PROGRAMOWA STRATEGII. WDRAŻANIE, ZARZĄDZANIE I MONITORING STRATEGII.....	82
10.2 ETAPY WDRAŻANIA, ZARZĄDZANIA, MONITOROWANIA I EWALUACJI DOKUMENTU STRATEGII.....	83
10.3 HARMONOGRAM REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2016-2025.....	83
10.4 CELE OGÓLNE/CELE SZCZEGÓŁOWE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2016-2025.....	84
WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2016-2025.....	84
11.1 SPIS TABEL.....	96
11.2 SPIS WYKRESÓW.....	98

1.1. WYKAZ SKRÓTÓW UŻYTYCH W DOKUMENCIE STRATEGII

Art.	- artykuł
BŚR	- Biuro Świadczeń Rodzinnych

CIK	- Centrum Interwencji Kryzysowej
DD	- Dom Dziecka
DPS	- Dom Pomocy Społecznej
DDPS	- Dzienny Dom Pomocy Społecznej
Dz.U.	- Dziennik Ustaw
EOG	- Europejski Obszar Gospodarczy
GUS	- Główny Urząd Statystyczny
KIS	- Klub Integracji Społecznej
KRUS	- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
MOPS	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu
MPiPS	- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
MRR	- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
NFZ	- Narodowy Fundusz Zdrowia
NK	- Niebieska Karta
NGO	- Non-Governmental Organizations (organizacje pozarządowe)
NMF	- Norweski Mechanizm Finansowy
NSP	- Narodowy Spis Powszechny
NSRO	- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia
NZOZ	- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
PAI	- Program Aktywizacji i Integracji
PCPR	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PFRON	- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PO KL	- Program Operacyjny Kapitał Ludzki
PWSZ	- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Kaliszu
PZON	- Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności
ppp	- partnerstwo publiczno-prywatne
RDD	- Rodzinny Dom Dziecka
RODK	- Rodzinny Ośrodek Diagnostyczny - Konsultacyjny
ROPS	- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
RP	- Rzeczpospolita Polska
SWW	- Sejmik Województwa Wielkopolskiego
SZMF	- Szwajcarski Mechanizm Finansowy
ŚDS	- Środowiskowy Dom Samopomocy „Tulipan”
UE	- Unia Europejska
UMWW	- Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
WF	- Wydział Finansowy Urzędu Miejskiego Kalisza
WRPO	- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny
WRI	- Wydział Rozbudowy i Inwestycji Urzędu Miejskiego Kalisza
WSSiM	- Wydział Spraw Społecznych i Mieszkaniowych Urzędu Miejskiego Kalisza
WTZ	- Warsztaty Terapii Zajęciowej
WUS	- Wojewódzki Urząd Statystyczny
ZAZ	- Zakład Aktywizacji Zawodowej
ZI	- Zespół Interdyscyplinarny
ZUS	- Zakład Ubezpieczeń Społecznych

1.2. WPROWADZENIE DO STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA KALISZA NA LATA 2016-2025

1.2.1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE DOKUMENTU STRATEGICZNEGO

1.2.1.1. UWARUNKOWANIA PRAWNE I ZASADY OPRACOWYWANIA STRATEGII

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi

realizacji lokalnej polityki społecznej. Ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Zgodnie z definicją sformułowaną w 1962 r. przez Alfreda Chandlera, teoretyka zarządzania, strategia to określenie głównych, długofalowych celów oraz takiej alokacji zasobów, która jest konieczna do osiągnięcia tych celów.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 16b, art. 17 ust. 1 pkt 1. oraz art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, które w ramach zadań własnych gminy i powiatu przewidują opracowanie i realizację strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ustawodawca określił również, iż dokument ten powinien zawierać, w szczególności: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Umieszczenie obowiązku opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w ustawie o pomocy społecznej nie oznacza, iż winna ona skupiać się jedynie na rozwiązywaniu problemów z zakresu pomocy społecznej, ale obejmować wszystkie obszary polityki społecznej, mające wpływ na poprawę funkcjonowania lokalnej społeczności.

Na treść i realizację strategii rozwiązywania problemów społecznych mają więc wpływ także inne akty prawne. Należą do nich w szczególności:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015r. poz.1515 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015r., poz.1445 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015r., poz. 163 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015r., poz.114 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015r., poz.1286 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2015r., poz.149 z zm.)
- Ustawy z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2015r., poz.859)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r., poz. 1390)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r., poz. 124 ze zm.)
- Uchwała Nr 221 Rady Ministrów z 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 (M. P. z 2013 r., poz. 1024)
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.)
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015, poz. 332 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r., Nr 231, poz. 1375 ze zm.)

Stan prawny ww. aktów na dzień 31 grudnia 2015 roku

Realizacja Strategii będzie wymagała także odwoływania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

Opracowana na tej podstawie Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta

Kalisza na lata 2016-2025 jest wieloletnim dokumentem programowym, na bazie którego w perspektywie 10 lat będzie realizowana polityka społeczna miasta uwzględniająca podstawowe, przyjęte w przedmiotowym obszarze zasady, tj. w szczególności:

1. **zasadę samopomocy** - określającą dążenie do tworzenia i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami, zazwyczaj w obrębie niewielkich formalnych i nieformalnych grup społecznych,
2. **zasadę przezorności** - określającą iż dążenie do bezpieczeństwa socjalnego wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny,
3. **zasadę solidarności społecznej** - niekiedy utożsamianą z solidaryzmem społecznym, oznaczającą wyższość wspólnego dobra nad interesem poszczególnych klas lub warstw,
4. **zasadę pomocniczości** - oznaczającą określony porządek pomagania w celu umożliwienia osobom, rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie same pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości: w pierwszej kolejności pomagać winna rodzina, a następnie społeczność lokalna i na końcu państwo,
5. **zasadę partycypacji** - oznaczającą taką organizację życia społecznego, by poszczególni ludzie mieli możliwość realizacji swoich ról społecznych, poszczególne grupy mogły zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie,
6. **zasadę samorządności** - prowadzącą się do zapewnienia prawa do aktywnego udziału w instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu zaspokajania potrzeb i realizacji interesów mieszkańców miasta,
7. **zasadę dobra wspólnego** - polegającą na uwzględnianiu korzyści i interesów wszystkich obywateli, a w sytuacji sprzecznych interesów na poszukiwaniu kompromisów,
8. **zasadę wielosektorowości** - oznaczającą równoczesne funkcjonowanie publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych zaspokajających potrzeby społeczeństwa.

1.2.1.2. ZGODNOŚĆ DOKUMENTU STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2016-2025 Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Kalisza na lata 2016-2025 powinna być zgodna i wpisywać się w zewnętrzne plany i koncepcje rozwoju określone w dokumentach strategicznych wyższego rzędu, tzn. strategiach i planach definiujących kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Europy, Polski i jej regionów. Niektóre dokumenty zostały opisane poniżej.

Strategia Rozwoju Kraju 2020.

Dokument określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarach społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w okresie do 2020 roku, realizowane przy pomocy programów, z uwzględnieniem okresu programowania UE. Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych zasobów, zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku.

Stanowi jeden z najważniejszych dokumentów wyznaczających główne kierunki rozwoju i wdrażania polityki społecznej w regionie. Jest integralną częścią Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego, której misją jest „Skupienie wszystkich podmiotów publicznych działających na rzecz wzrostu konkurencyjności regionu i poprawy warunków życia mieszkańców. Uzyskanie efektu synergii poprzez stworzenie spójnej koncepcji wykorzystania środków publicznych”, a celem generalnym „Poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców”. Przedstawia działania, które należałoby podjąć, by skutecznie zmierzać do podnoszenia poziomu życia mieszkańców Wielkopolski oraz zaspokajać ich różnorodne potrzeby.

Strategia Rozwoju miasta Kalisza na lata 2014 -2024 .

Strategia rozwoju miasta Kalisza na lata 2014-2024 wyznacza kierunki rozwoju nowoczesnej i zrównoważonej gospodarki miasta. Wysoka jakość życia i nowoczesna gospodarka, postrzegane jako rezultaty podejmowanych działań, stanowią zarazem główne odpowiedzi na wyzwania społeczne, np. problemy demograficzne, bezrobocie, włączenie społeczne, jak również problemy gospodarcze, np. innowacyjność, dbałość o środowisko i inne. W dokumencie określono trzy podstawowe cele strategiczne w trzech podstawowych sferach: społecznej, gospodarczej i przestrzenno-ekologicznej. W strefie społecznej dążyć się będzie m.in. do zapewnienia wysokiego komfortu życia osób starszych, aktywizację i wsparcie dla osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, wsparcie dla osób młodych i rodzin.

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny (WRPO) na lata 2014 – 2020.

Oprócz głównego celu WRPO 2014+ jakim jest „Poprawa konkurencyjności i spójności województwa” uwzględniono w Programie priorytety dotyczące poprawy infrastruktury, rozwoju technologicznego i innowacji, przedsiębiorczości, społeczeństwa informacyjnego oraz środowiska. Do priorytetów należą również działania zmierzające do wzrostu zatrudnienia i aktywizacji osób bezrobotnych i zagrożonych utratą pracy, poprawy edukacji, z uwzględnieniem edukacji ustawicznej. Ważne są działania zmierzające do rozwiązania problemów związanych z integracją i włączeniem społecznym oraz z wyrównywaniem dysproporcji rozwojowych występujących wewnątrz Wielkopolski.

Krajowy program przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji.

Stanowi kontynuację polityki społecznej państwa wobec problematyki ograniczenia ubóstwa i aktywnej integracji osób wykluczonych, w której to istotną rolę odgrywają centra i kluby integracji społecznej. Celem głównym Programu jest ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez działania zmierzające do zwiększenia zatrudnienia oraz do wzrostu spójności społecznej

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 –2020.

Celem głównym Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych jest poprawa jakości i poziomu życia osób starszych dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Dokument ten wyznaczył cztery priorytetowe kierunki w działalności na rzecz seniorów: aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz i międzypokoleniową, edukacja osób starszych, partycypacja społeczna oraz usługi społeczne.

Rządowy program wspiera inicjatywy, służące zwiększeniu i poprawie jakości oferty edukacyjnej dla osób starszych, rozwijaniu wolontariatu seniorów, promowaniu udziału seniorów w procesach decyzyjnych i w życiu społecznym.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Europa 2020 to unijna strategia wzrostu na okres od 2010 r. do 2020 r. Obejmuje ona o wiele więcej niż samo wyjście z kryzysu, z którym nadal boryka się wiele europejskich krajów. Strategia ta ma pomóc nam skorygować niedociągnięcia europejskiego modelu wzrostu gospodarczego i stworzyć warunki, dzięki którym będzie on bardziej inteligentny, zrównoważony sprzyjający włączeniu społecznemu. Aby nadać temu zadaniu konkretne ramy, UE wyznaczyła sobie pięć nadrzędnych celów, które ma zamiar zrealizować do końca bieżącego dziesięciolecia. Cele te dotyczą: zatrudnienia, edukacji i innowacji, włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa oraz kwestii klimatu i energii.

Głównym celem strategii Europa 2020 jest osiągnięcie przynajmniej 75-procentowego wskaźnika zatrudnienia kobiet i mężczyzn w wieku od 20 do 64 lat do roku 2020. Strategia dąży także do zredukowania liczby osób przedwcześnie kończących naukę do poziomu 10% oraz zwiększenia liczby młodych osób kształconych zawodowo do poziomu co najmniej 40%. W ramach programu proponowane są działania, które przyczynią się do poprawy funkcjonowania rynku pracy. Ich celem jest zwiększenie elastyczności i bezpieczeństwa pracy, zapewnienie zachęt do inwestowania w szkolenia, zagwarantowanie przyzwoitych warunków pracy oraz ułatwienie tworzenia miejsc pracy. Strategia „Europa 2020” jest najważniejszym, z punktu widzenia regionów, dokumentem strategicznym w Unii Europejskiej.

Program operacyjny wiedza edukacja rozwój 2014 – 2020. (PO WER)

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia. Wspiera innowacje społeczne i współpracę ponadnarodową w wymienionych obszarach oraz wdraża w Polsce inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych. PO WER jest finansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Niniejszy Program wraz z 16 regionalnymi programami operacyjnymi współfinansowanymi z EFS stanowią zatem spójną całość, obejmującą interwencje w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji oraz dobrego rządzenia.

Realizacja strategii będzie wymagała także odwoływania się do innych aktów prawnych krajowych jak i europejskich oraz programów uchwalanych w okresie realizacji Strategii.

2.1. METODOLOGIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2016-2025

Metodologia dokumentu Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016 – 2025 składa się z kompilacji:

- analizy danych statystycznych, demograficznych,
- analizy danych uzyskanych m.in. na podstawie wywiadów środowiskowych, kontraktów socjalnych, indywidualnych programów usamodzielnienia, oraz sprawozdań obejmujących informacje o osobach należących do grup objętych analizą modelu SWOT,
- wyników konsultacji społecznych.

<u>OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH:</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. BEZDOMNOŚĆ, 2. BEZROBOCIE, 3. RODZINA, 4. PRZEMOC W RODZINIE, 5. UZALEŻNIENIA, 	
<u>OBSZAR PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH I ZDROWIA PUBLICZNEGO:</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ (OTOCZENIE RODZINNE), 2. UZALEŻNIENIA, 3. CHOROBY PSYCHICZNE I CYWILIZACYJNE. 	<u>OBSZAR DEMOGRAFII I STRUKTURY SPOŁECZNEJ:</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. ZMIANY W STRUKTURZE DEMOGRAFICZNEJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ, 2. STARZENIE SIĘ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ, 3. MIGRACJA.
<u>OBSZAR FINANSÓW SEKTORA PUBLICZNEGO:</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. FINANSOWANIE USŁUG SPOŁECZNYCH. 	<u>OBSZAR INFRASTRUKTURY SEKTORA PUBLICZNEGO I USŁUG SOCJALNYCH:</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY Z ZAKRESU PIELICZY ZASTĘPCZEJ, 2. UTWORZENIE CENTRUM WOLONTARIATU W KALISZU, 3. DEINSTYTUCJONALIZACJA – WZMACNIANIE WIĘZI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ, 4. ZMIANA PROFILU DZIAŁAŃ NGO OD BIERNOŚCI DO AKTYWNOŚCI, 5. BEZPIECZEŃSTWO.

Wynikiem prac jest kompilacja wniosków powstałych po dokonanej diagnozie stanu lokalnej struktury społecznej opartej na bilansie otwarcia i autorskiego uporządkowania wyników prac uczestników spotkań (warsztatów) strategicznych, które odbyły się zgodnie z harmonogramem prac grupy sterującej, a także spotkań z udziałem reprezentantów wszystkich środowisk kreujących politykę społeczną w mieście Kaliszu.

Debata miała na celu prezentację diagnozy stanu w poszczególnych obszarach pomocy społecznej i przedstawienie proponowanych celów i kierunków działania, których realizacja w znacznym stopniu może przyczynić się do zniwelowania większości problemów społecznych mieszkańców miasta Kalisza.

Zaproponowane sformułowania celów i kierunków działania są spójne z dokumentami określającymi politykę społeczną na szczeblu krajowym i regionalnym, ale przede wszystkim uwzględniają propozycje uczestników konsultacji społecznych – beneficjentów instytucjonalnych tej strategii, mających bezpośrednie przełożenie w swoich codziennych działaniach na rzecz beneficjentów pomocy społecznej. Głównym elementem mającym wpływ na ostateczny kształt dokumentu strategii jest zamieszczony bilans otwarcia opracowany przy merytorycznym udziale pracowników Urzędu Miejskiego w Kaliszu oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu. Bilans ten zawiera podstawowe informacje o polityce społecznej i działaniach na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w mieście Kaliszu, uwzględniając czynniki społeczne i gospodarcze w całym regionie oraz poszczególnych jego obszarach. Czynniki te mają pośrednie lub bezpośrednie oddziaływanie na poziom i jakość życia mieszkańców miasta Kalisza oraz skalę i rodzaj problemów społecznych w Kaliszu.

Założeniem konsultacji społecznej było zidentyfikowanie celów i kierunków działania w poszczególnych, przyjętych aspektach kwestii i problemów społecznych. Uczestnicy debaty pracując nad analizą SWOT wzięli pod uwagę pięć obszarów istotnych z punktu widzenia problematyki społecznej oraz kreowania polityki społecznej w wymiarze lokalnym.

- 1. OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH,**
- 2. OBSZAR PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH I ZDROWIA PUBLICZNEGO,**
- 3. OBSZAR DEMOGRAFII I STRUKTURY SPOŁECZNEJ,**
- 4. OBSZAR FINANSÓW SEKTORA PUBLICZNEGO,**
- 5. OBSZAR INFRASTRUKTURY SEKTORA PUBLICZNEGO I USŁUG SOCJALNYCH.**

Na podstawie opracowanej analizy SWOT stworzono kierunki planowanych działań, zdefiniowano deficyty z zakresu kwestii społecznych:

- S mocne strony (wewnętrzne) polityki rozwiązywania problemów społecznych w mieście Kaliszu,
- W słabe strony (wewnętrzne),
- O szanse (zewnętrzne),
- T zagrożenia (zewnętrzne),

Kolejnym etapem procesu konsultacji społecznej była hierarchizacja celów w poszczególnych obszarach polityki społecznej, przy jednoczesnym wskazywaniu na potrzebę realizacji niezbędnych inwestycji w obszarze pomocy społecznej miasta Kalisza. W ten sposób wynikiem debat strategicznych było wypracowanie celów w pięciu założonych obszarach problematyki społecznej. Założenia do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Kalisza na lata 2016-2025 sformułowano na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu, w tym również posługując się analizą SWOT przeprowadzoną i przedstawioną w trakcie konsultacji społecznych.

2.2. ANALIZA SWOT

2.2.1. ANALIZA SWOT OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Analiza SWOT – OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH		
1	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
POZYTY WNE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywny udział podmiotów pozarządowych w zakresie tworzenia polityki społecznej oraz miejskich programów, 2. Partnerstwo samorządu z organizacjami pozarządowymi, 3. Dobrze wykwalifikowana kadra pracowników służb społecznych, 4. Wysoki poziom specjalistycznego poradnictwa, 5. Dobra współpraca pomiędzy instytucjami w sferze polityki społecznej, 6. Wsparcie dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialno-bytowej, 7. Dobre funkcjonowanie przy MOPS Klubu Integracji Społecznej (KIS), 8. Szeroka oferta grup samopomocowych oraz grup wsparcia, 9. Aktywność lokalna grup społecznych (grupy osiedlowe, grupy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym), 10. Aktywizacja zawodowa i społeczna (organizacja programów dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym), 11. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z całym zapleczem infrastrukturalnym i organizacyjnym, 12. Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, 13. Całodobowe funkcjonowanie CIK, 14. Aktywna działalność organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie, 15. Występująca sieć rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, 16. Wsparcie asystenta rodziny w rodzinach zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, 17. Wsparcie koordynatora w rodzinach zastępczych, 18. Wprowadzenie profilowania pomocy osobom bezrobotnym jako sposobu na dopasowanie pomocy do rzeczywistych potrzeb i możliwości beneficjentów, 19. Wzrost liczby ofert pracy w PUP, 20. Promocja zatrudnienia wśród mieszkańców miasta Kalisza, 21. Oferta Programu „Kalisz Rodzina 3+”. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prospołeczna polityka państwa, 2. Kampanie społeczne, 3. Zwiększona dostępność do środków zewnętrznych służących rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych, 4. Podwyższenie jakości życia, 5. Skorzystanie z dobrych praktyk innych regionów (Miasta Partnerskie, Związki Miast), 6. Nawiązanie współpracy z ośrodkami akademickimi w określaniu metod rozwiązywania problemów społecznych, 7. Skuteczna analiza zjawisk społecznych wywołujących określone problemy społeczne, 8. Rozwój infrastruktury pomocy społecznej poza miastem (w ościennych gminach), 9. Tworzenie systemu wsparcia dla rodzin zastępczych, rodzin biologicznych, wychowanków placówek w procesie usamodzielnienia, 10. Wprowadzenie nowych form aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych znowelizowana w 2015 roku Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, 11. Podnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne, 12. Wzrost gospodarczy w skali makro, 13. Wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności w skali makro, 14. Zwiększenie poziomu scholaryzacji.
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
NEGATY WNE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca koordynacja i podejmowanie działań systemowych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, 2. Duża liczba rodzin dysfunkcyjnych, 3. Pogłębiające się ekonomiczne rozwarstwienie społeczeństwa (polaryzacja), 4. Bezradność, roszczeniowość, słaba motywacja oraz niechęć do zmian jako postawy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, 5. Występowanie zjawiska pokoleniowego dziedziczenia wyuczonej bezradności, 6. Niewystarczająca skuteczność aktywizacji zawodowej i społecznej, 7. Zjawisko utrzymującego się długotrwałego bezrobocia 8. Występujące patologie społeczne powstałe z tytułu istniejącego bezrobocia - źródło wielu innych negatywnych zjawisk społecznych, 9. Mało zróżnicowane oferty pracy dla młodych mieszkańców miasta i wykształconych kobiet, 10. Problemy społeczne wynikające z funkcjonowania niepełnych rodzin będących skutkiem emigracji zarobkowej, 11. Zwiększający się problem uzależnień (m.in. od dopalaczy), 12. Niewydolność opiekuńczo- wychowawcza rodziców, 13. Niewystarczająca ilość lokali socjalnych, 14. Niedostateczna promocja aktywności społecznej (ograniczona liczba wolontariuszy). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apatia społeczna wobec problemów społecznych (alienacji), 2. Brak poczucia bezpieczeństwa w skali makro, 3. Brak odpowiednich środków prawnych dla skutecznego rozwiązywania problemów społecznych, 4. Ubożenie społeczeństwa w skali makro, 5. Nierównowaga na rynku pracy (wzrost bezrobocia w skali makro), 6. Zaburzone proporcje zatrudnienia w poszczególnych sektorach zatrudnienia, 7. Szara strefa – nielegalne zatrudnienie, 8. Duża liczba umów cywilno-prawnych tzw. śmieciowych, 9. Zmiany demograficzne w społeczeństwie w skali mikro i makro, 10. Dalszy wzrost poziomu emigracji zarobkowej 11. Odpyły wykształconej młodzieży w skali mikro i makro, 12. Spadek liczby urodzeń, 13. Rosnąca ilość dzieci i młodzieży używających środków psychoaktywnych, 14. Brak dostatecznych rozwiązań pomocy dla młodzieży uzależnionej i używającej szkodliwych środków psychoaktywnych, 15. Brak perspektyw rozwojowych dla młodzieży opuszczającej Domy Dziecka, Zakłady Poprawcze, Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze, Rodzinne Domy Dziecka itp., 16. Zbyt mała liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

2.2.2. ANALIZA SWOT OBSZAR PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH I ZDROWIA PUBLICZNEGO

Analiza SWOT – OBSZAR PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH I ZDROWIA PUBLICZNEGO		
2.	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
POZYTY WNE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Świadczenie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych, 2. Promocja sportu wśród dzieci i młodzieży (pełne wykorzystanie obiektów sportowych na terenie m. Kalisza), 3. Wzrost świadomości społecznej z zakresu zdrowego stylu życia, 4. Dobra działalność NZOZ zajmujących się leczeniem osób uzależnionych (leczenie o charakterze medycznym i terapeutycznym), 5. Dobra dostępność ofert leczenia i profilaktyki uzależnień, 6. Aktywne działanie Klubów Abstynenta i grup samopomocowych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie ogólnopolskich i lokalnych kampanii społecznych, 2. Zwiększenie dostępności do środków zewnętrznych służących rozwiązywaniu konkretnych problemów zdrowotnych, 3. Otwarcie Ośrodka Radioterapii w Kaliszu, 4. Działalność Wydziału Medycznego PWSZ w Kaliszu.
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
NEGATY WNE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca ilość profilaktycznych programów zdrowotnych dla dzieci (programy stomatologiczne, wady postawy) oraz osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie miasta Kalisza, 2. Wzrost ilości zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży (np. substancje psychoaktywne, uzależnienia behawioralne, autoagresja, itp.), 3. Ograniczone możliwości dostępu do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej dla osób dorosłych, 4. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, 5. Niska motywacja do podejmowania pracy przez osoby niepełnosprawne, 6. Brak spójnej bazy danych dotyczącej osób niepełnosprawnych, 7. Niski poziom wiedzy przedsiębiorców z zakresu przepisów prawnych dotyczących zatrudniania osób niepełnosprawnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczające środki finansowe z NFZ przeznaczone na świadczenie usług zdrowotnych, 2. Ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, 3. Wysokie koszty opieki medycznej, 4. Niespójny system prawny ograniczający dostęp do usług medycznych, 5. Zjawisko uzależnień jako przyczyna wielu problemów zdrowotnych, 6. Brak rozwiązań systemowych dotyczących leczenia uzależnień nieusamodzielnionych osób młodych w wieku powyżej 18 roku życia, 7. Brak rozwiązań systemowych dotyczących leczenia uzależnień w przypadku dzieci i młodzieży niepełnoletniej, 8. Wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych, 9. Zmniejszenie pomocy skierowanej do osób niepełnosprawnych w skali makro, 10. Kierowanie się stereotypami wobec osób niepełnosprawnych, 11. Niespójny, rozproszony system orzecznictwa (ZUS, KRUS, PZON).

2.2.3. ANALIZA SWOT OBSZAR DEMOGRAFII I STRUKTURY SPOŁECZNEJ

Analiza SWOT – OBSZAR DEMOGRAFII I STRUKTURY SPOŁECZNEJ		
3	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
POZYTYWNE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duży odsetek osób w wieku produkcyjnym, 2. Tworzenie podstaw dla lokalnej polityki prorodzinnej (np. Program „Kalisz Rodzina 3+”), 3. Spadek liczby osób bezrobotnych na terenie miasta Kalisza. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost świadomości społecznej w zakresie problemów demograficznych w skali mikro i makrospołecznej, 2. Promowanie rodzicielstwa jako stylu życia, 3. Wdrażanie rozwiązań rewitalizacyjnych w mieście Kaliszu.
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
NEGATYWNE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Spadek liczby ludności miasta Kalisza, 2. Ujemne saldo migracyjne, 3. Zmiany w strukturze wiekowej, 4. Brak nowych miejsc pracy dla rosnących zasobów grupy wiekowej w wieku produkcyjnym (wchodzenie na rynek pracy roczników z wyżu demograficznego), 5. Funkcjonowanie w mieście Kaliszu dzielnic zagrożonych w większym stopniu zjawiskiem wykluczenia społecznego i ekonomicznego, przestępczości, patologii. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Spadek liczby zawieranych małżeństw, 2. Zjawisko konsumpcjonizmu i zmiany stylu życia przekładające się na obniżenie dzietności, 3. Zmiany strukturalne rodzin przekładające się na duży odsetek małżeństw i związków bezdzietnych, osób samotnych (singli), 4. „Promowanie” niepełnego rodzicielstwa poprzez ekonomiczny system wsparcia rodziców samotnie wychowujących dzieci, 5. Nieskuteczność programów i kampanii społecznych w zakresie promowania równości płci, 6. Pojawiający się problem ageizmu¹.

2.2.4. ANALIZA SWOT OBSZAR FINANSÓW SEKTORA PUBLICZNEGO

¹ **Ageizm** (ang. *agism* i *ageism*, od *age* – wiek, także: *wiekizm*) – dyskryminacja ze względu na wiek.

Analiza SWOT – OBSZAR FINANSÓW SEKTORA PUBLICZNEGO		
4	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
POZYTY WNE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprawne organizacje pozarządowe jako potencjalny absorbent środków na realizację polityki społecznej, 2. Możliwość otrzymania środków na utworzenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, 3. Możliwość otrzymania środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, 4. Możliwość nabycia kwalifikacji zawodowych poprzez staż (w tym finansowane miesiące pracy), 5. Dostępność funduszy zewnętrznych, 6. Dobre przygotowanie pracowników administracji publicznej do pozyskiwania środków z funduszy UE oraz środków zewnętrznych, 7. Niewielki udział wydatków na cele pomocy społecznej w budżecie miasta. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno- społecznych, 2. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny w zakresie finansowania infrastruktury społecznej, profilaktyki, 3. Dotacje rządowe na realizację lokalnej polityki społecznej, 4. Outsourcing² części zadań polityki społecznej na rzecz NGO, 5. Promowanie innowacyjności, 6. Promowanie mikroprzedsiębiorstw i tworzenie przyjaznych form prawnych dla samo zatrudnienia, 7. Rozwój ekonomii społecznej, 8. Programy na rzecz aktywizacji i zatrudnienia, 9. Konkurencyjność działalności NGO w wielu dziedzinach polityki społecznej, 10. Wzrost gospodarczy w skali makro, 11. Pełne wykorzystanie dotacji UE.
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
NEGATY WNE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostateczne środki finansowe na rozwiązywanie problemów społecznych w sektorze publicznym, 2. Ograniczone środki finansowe na prowadzenie kampanii profilaktycznych dotyczących problemów społecznych, 3. Niedostateczne środki na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych, 4. Niedostateczne płace pracowników rozwiązujących problemy społeczne. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyczerpanie zewnętrznych środków finansowych na niezbędne inwestycje infrastrukturalne pomocy społecznej, 2. Brak koncepcji finansowania pomocy społecznej po okresie wsparcia przez UE, 3. Cedowanie coraz większego zakresu usług pomocy społecznej i świadczeń społecznych przez Rząd RP na samorządy bez pokrycia kosztów ich realizacji, 4. Spadek zainteresowania wolontariatem, 5. Niewydolność systemu ubezpieczenia społecznego.

2.2.5. ANALIZA SWOT OBSZAR INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUGI SOCJALNYCH

² Outsourcing - wykorzystywanie zasobów zewnętrznych, zlecanie wyspecjalizowanym podmiotom zewnętrznym procesów niezbędnych dla funkcjonowania własnego przedsiębiorstwa, które zostaną tam zrealizowane efektywniej niż byłoby to możliwe we własnym zakresie.

Analiza SWOT – OBSZAR INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUGI SOCJALNYCH

5	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
POZYTY WNE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobra dostępność do obiektów sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży, 2. Dobra dostępność do obiektów kultury, 3. Dobrze funkcjonujące Warsztaty Terapii Zajęciowej , 4. Wystarczająca ilość placówek dla osób bezdomnych, 5. Stopniowa likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej, 6. Aktywna działalność Powiatowego Urzędu Pracy, 7. NGO wspierające aktywność osób bezrobotnych (np. Kaliski Inkubator przedsiębiorczości), 8. Aktywność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu (w tym Klubu Integracji Społecznej), 9. Dobre funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych, 10. Dobra działalność Uniwersytetów Trzeciego Wieku 11. Funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej, 12. Funkcjonowanie Dziennego Domu Pomocy Społecznej, 13. Funkcjonowanie Centrum Interwencji Kryzysowej, 14. Zwiększająca się dostępność mieszkańców chronionych (w tym dla wychowanków RZ, POW, MOW, MOS itp.), 15. Funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy „Tulipan”, 16. Sieć rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, 17. Organizacje działające na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, 18. Działalność placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, 19. Centrum Wolontariatu przy Caritas w Kaliszu, 20. Centrum Wolontariatu prowadzone przez Fundację „Mocni miłością”, 21. Hospicjum domowe prowadzone przez Kaliskie Towarzystwo Opieki Paliatywnej, 22. Niepubliczny Zakład Medycyny Paliatywnej – Hospicjum Domowe oraz Hospicjum Stacjonarne w Rożdżalach, 23. Środowiskowa Opieka w warunkach domowych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, (Psychiatryczny Zespół Leczenia Środowiskowego - domowego) 24. Funkcjonowanie Niepublicznego Zakładu Specjalistycznej i Pielęgniarskiej Opieki Zdrowotnej „Salus”, 25. Wystarczająca ilość specjalnych grup przedszkolnych dla dzieci z niepełnosprawnością, 26. Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, 27. Oddział Dziennego Terapii Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych – Stowarzyszenie KARAN dla osób w wieku od 17 do 40 roku życia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój infrastruktury społecznej w sąsiednich gminach (np. ŚDS w Liskowie, ŚDS w Nowych Skalmierzycach, Schronisko dla bezdomnych w Domaniewie, Ostrowie Wlkp., Słupi, Pleszewie), 2. Promowanie wolontariatu.
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
NEGATY WNE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak ośrodka dziennego pobytu z miejscami noclegowymi dla osób z demencją starczą, z chorobą Alzheimera, 2. Niewystarczająca ilość placówek wsparcia dziennego dla seniorów, 3. Niewystarczająca ilość zakładów opiekuńczo-pielęgnacyjnych, 4. Brak domu pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, 5. Niedostateczna ilość mieszkań socjalnych i chronionych, 6. Brak Centrum Integracji Społecznej, 7. Brak Zakładów Aktywizacji Zawodowej, 8. Mała ilość Spółdzielni Socjalnych, 9. Zbyt mała ilość świetlic opiekuńczo-wychowawczych i środowiskowych (zwłaszcza na obrzeżach miasta), 10. Niedostateczna ilość żłobków publicznych dla dzieci, 11. Zbyt mała ilość placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, 12. Brak pogotowia rodzinnego, 13. Niewystarczająca ilość rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych, 14. Brak placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego, 15. Bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej, 16. Wysokie koszty likwidacji barier architektonicznych, 17. Niedostateczny dostęp do placówek kulturalnych dla osób niepełnosprawnych, 18. Brak całorocznej oferty dla sprawców przemocy w rodzinie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczony dostęp do środków finansowych na rozwój infrastruktury społecznej, 2. Brak środków na standaryzację infrastruktury usług społecznych, 3. Liberalizacja i urynkowienie usług pomocy społecznej, 4. Nierealizowanie postanowień sądowych dotyczących umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej z powodu braku miejsc w placówkach.

3.1. DIAGNOZA.

3.1.1. DIAGNOZA SPOŁECZNA MIASTA KALISZA W OBSZARZE DEMOGRAFICZNYM.

Miasto Kalisz na koniec 2014 roku zamieszkiwało 103.738 osób. Na 1 km² przypadało 1.489 osób. Analizując strukturę płci w 2014 roku w ogólnej liczbie ludności Kalisza, udział kobiet wynosił 53,49 %. Współczynnik feminizacji kształtował się na poziomie 115%, co oznacza, że na 100 mężczyzn średnio przypadało 115 kobiet.

Mieszkańcy miasta Kalisz w 2014 roku stanowili 2,98% ludności Województwa Wielkopolskiego.

Liczba zgonów i urodzeń jest jednym z głównych czynników determinujących liczbę mieszkańców danego obszaru. Na terenie miasta Kalisz można zaobserwować ujemny przyrost naturalny, który z roku na rok objawia się wyższą wartością ujemną.

Z poniżej przedstawionej analizy danych demograficznych można wskazać kluczowe problemy demograficzno-społeczne występujące w mieście Kalisz:

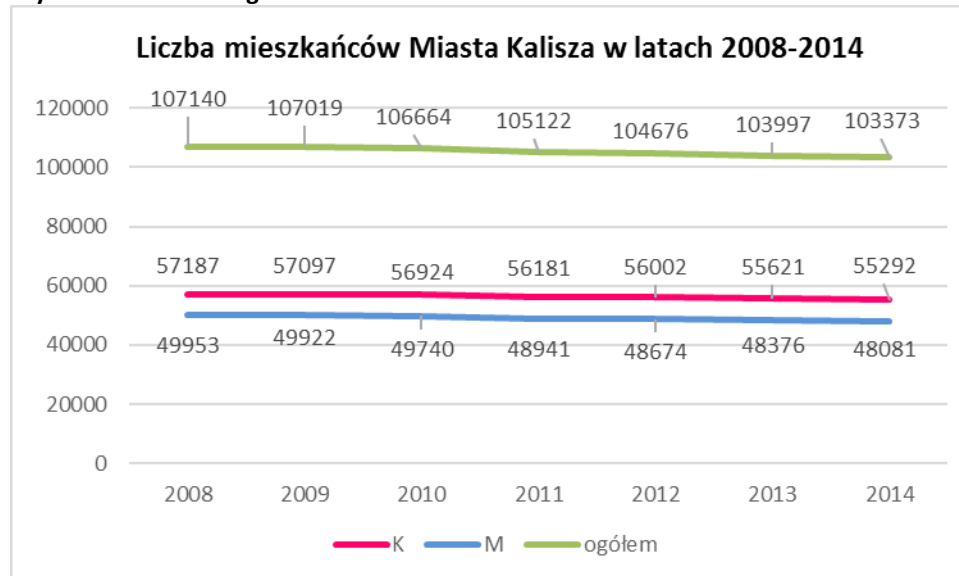
1. Ujemny przyrost naturalny,
2. Spadek liczby mieszkańców,
3. Starzenie się społeczeństwa.

Tabela 1 Dane demograficzne – ilość mieszkańców miasta Kalisz w latach 2008-2014r z podziałem na płeć

LATA:	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
K	57187	57097	56924	56181	56002	55621	55292
M	49953	49922	49740	48941	48674	48376	48081
ogółem	107140	107019	106664	105122	104676	103997	103373

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 1 Dane demograficzne – ilość mieszkańców miasta Kalisz w latach 2008-2014r z podziałem na płeć



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

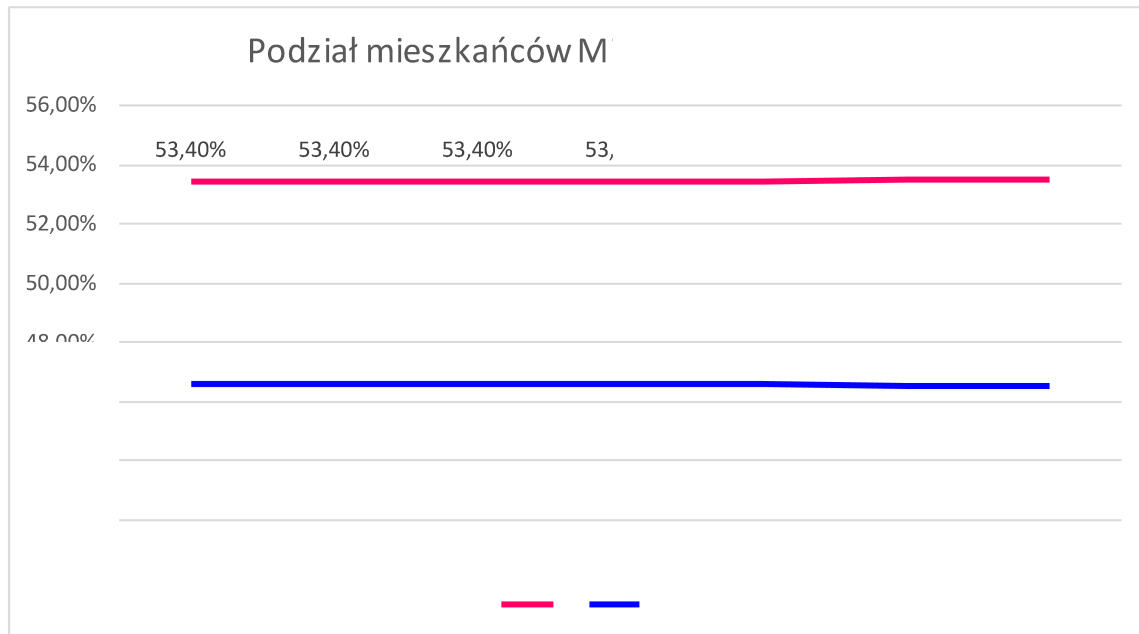
Tabela 2 Dane demograficzne – ilość mieszkańców miasta Kalisz w latach 2008-2015r z podziałem na płeć

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
--	------	------	------	------	------	------	------

K	53,4%	53,4%	53,4%	53,4%	53,4%	53,5%	53,5%
M	46,6%	46,6%	46,6%	46,6%	46,6%	46,5%	46,5%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 2 Dane demograficzne – ilość mieszkańców miasta Kalisza w latach 2008-2014r z podziałem na płeć



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Zmiany w zakresie naturalnych ruchów ludnościowych w kontekście urodzeń, zgonów oraz przyrostu naturalnego pokazują, iż Miasto Kalisz jest także dotknięte negatywnym trendem tendencji demograficznych dostrzeganych nie tylko w Polsce, ale także w większości krajów Europy Zachodniej oraz Środkowo Wschodniej.

Te negatywne tendencje to przede wszystkim niski przyrost naturalny ograniczający tzw. wymianę pokoleniową, wzmocniony procesem starzenia się społeczeństwa i zaburzonych proporcji pomiędzy poszczególnymi kategoriami wiekowymi.

Poniższa tabela wskazuje nie tylko na wskaźniki przyrostu naturalnego w okresie lat 2008-2015, ale pokazuje także na tendencje prognozowanych przez GUS zmian w wyszczególnionych wskaźnikach demograficznych miasta Kalisza do roku 2035.

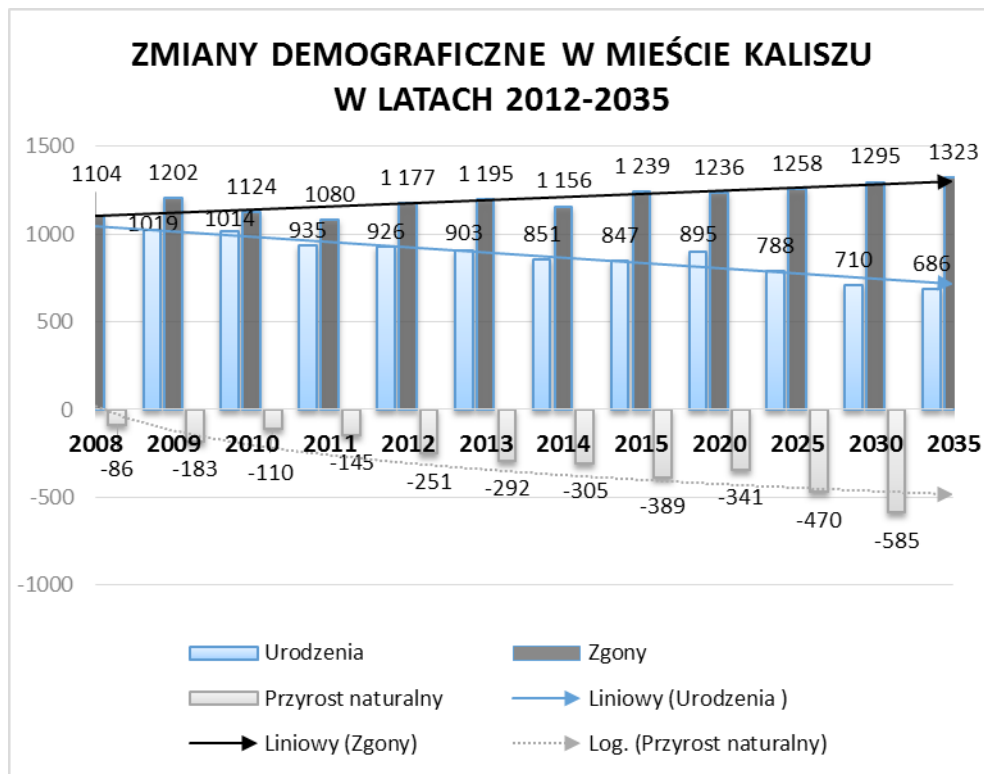
Tabela 3 Zmiany oraz prognozy w zakresie ruchu naturalnego ludności dla miasta Kalisza w okresie 2008 -2035

Lata:	DANE DEMOGRAFICZNE ZA LATA 2008-2015								PROGNOZA GUS NA LATA 2020-2035			
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2020	2025	2030	2035
URODZENIA	1018	1019	1014	935	926	903	851	847	895	788	710	686
ZGONY	1104	1202	1124	1080	1177	1195	1156	1239	1236	1258	1295	1323
PRZYROST NATURALNY	-86	-183	-110	-145	-251	-292	-305	-389	-341	-470	-585	-637

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

*Dane za 2015 rok na podstawie informacji z Urzędu Stanu Cywilnego UM Kalisza

Wykres 3 Zmiany oraz prognozy w zakresie ruchu naturalnego ludności dla miasta Kalisza w okresie 2012-2035.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Urzędu Stanu Cywilnego UM Kalisz (dane za 2015 rok)

Tabela 4 Liczba ludności w latach 2012-2014 według stanu na dzień 31 grudnia każdego roku

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Stan ludności ogółem, w tym:	104 676	103 997	103 373
mężczyźni	48 674	48 376	48 081
kobiety	56 002	55 621	55 292
Ludność w wieku przedprodukcyjnym ogółem, w tym:	14 701	14 518	17 431
mężczyźni	7 390	7 332	8 784
kobiety	7 311	7 186	8 647
Ludność w wieku produkcyjnym ogółem, w tym:	68 066	66 862	62 665
mężczyźni	34 908	34 401	32 387
kobiety	33 158	32 461	30 278
Ludność w wieku poprodukcyjnym ogółem, w tym:	21 909	22 617	23 277
mężczyźni	6 376	6 643	6 910
kobiety	15 533	15 974	16 367
Ludność na 1 km ²	1 508	1 498	1 489
Urodzenia żywe	1 002	904	851
Przyrost naturalny	-251	-292	-305

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2012-2014 odnotowano spadek liczby ludności Kalisza oraz brak przyrostu naturalnego. Spadek liczby ludności odnotowano wśród osób w wieku produkcyjnym, natomiast wzrost liczby ludności odnotowano wśród osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Świadczy to m.in. o postępującym starzeniu się społeczeństwa.

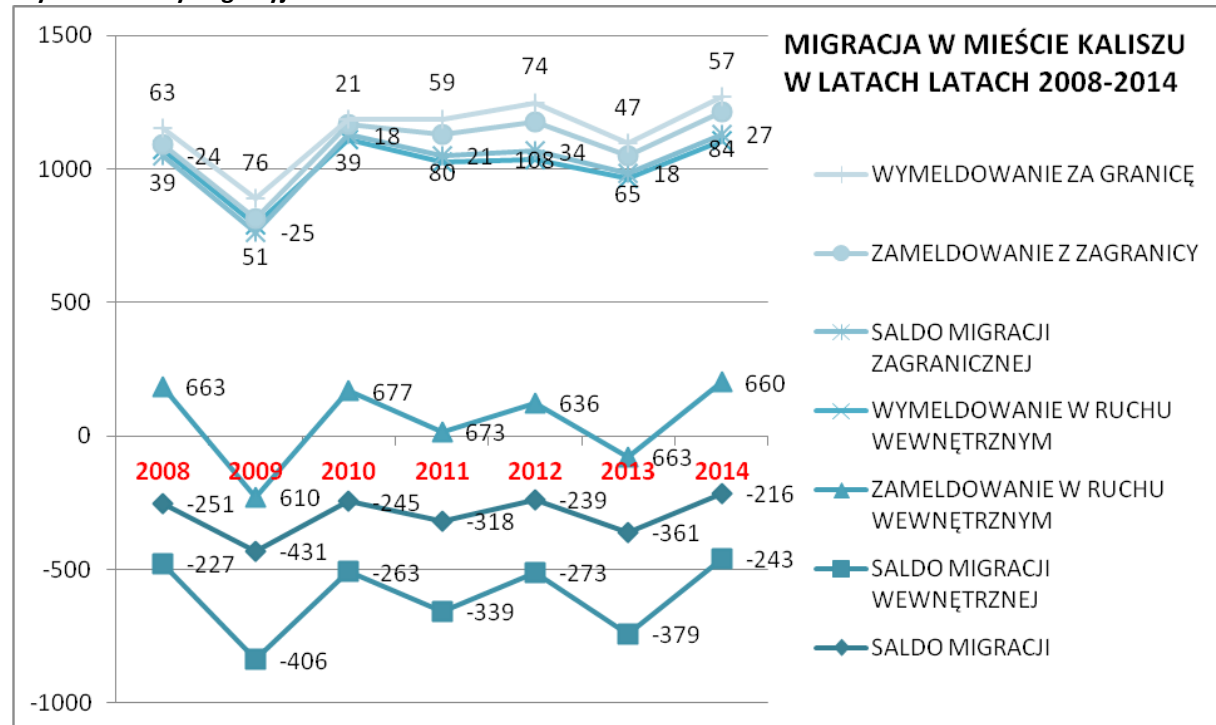
Z demograficznej perspektywy niezwykle istotne są ruchy migracyjne ludności, które w bezpośredni sposób determinują sytuację demograficzną na danym terenie, a przy ujemnym przyroście naturalnym i migracji, zazwyczaj osób młodych za granicę lub na tereny podmiejskie pogłębiają kryzys demograficzny na terenie miasta.

Tabela 5 Ruchy migracyjne ludności miasta Kalisza w latach 2008-2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SALDO MIGRACJI	-251	-431	-245	-318	-239	-361	-216
SALDO MIGRACJI WEWNĘTRZNEJ	-227	-406	-263	-339	-273	-379	-243
ZAMELDOWANIE W RUCHU WEWNĘTRZNYM	663	610	677	673	636	663	660
WYMELDOWANIE W RUCHU WEWNĘTRZNYM	890	1016	940	1012	909	1042	903
SALDO MIGRACJI ZAGRANICZNEJ	-24	-25	18	21	34	18	27
ZAMELDOWANIE Z ZAGRANICY	39	51	39	80	108	65	84
WYMELDOWANIE ZA GRANICĘ	63	76	21	59	74	47	57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 4 Ruchy migracyjne ludności miasta Kalisza w latach 2008-2014



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

3.1.2. POLITYKA SPOŁECZNA W WYMIARZE DEMOGRAFICZNYM W SKALI MIKRO I MAKRO SPOŁECZNEJ

Celem polityki społecznej w odniesieniu do ludzi starych są działania, które planowo i kompleksowo będą wpływały na poprawę życia seniorów, co może być dokonywane poprzez stwarzanie – obecnie i w przyszłości – warunków zaspakajania potrzeb ludzi starych oraz kształtowanie odpowiednich relacji pomiędzy starszym pokoleniem, a młodszymi generacjami, zapobiegania marginalizacji ludzi starych oraz kształtowania międzypokoleniowej solidarności.

Starzenie populacji jest zjawiskiem powszechnym i nieodwracalnym. Populacja osób starszych w wieku 65 lat i więcej jest zbiorowością niejednorodną. Z uwagi na długość tego przedziału wiekowego stosuje się różne podziały, stąd w demografii często stosuje się podział na młodszy (60-69 lat) i starszy (70-79 lat) wiek poprodukcyjny oraz starość sędziwą (80 lat i więcej). Jak wynika z prognozy ludności na lata 2014 – 2025 do 2025 r. będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji 65-79 lat, bowiem tę grupę osób starszych będą sukcesywnie zasilali osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945, po 2025 roku drastycznie wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i starszych z uwagi na fakt, że ten wiek w kolejnych latach osiągną osoby urodzone w 1945 r. i później, a więc pochodzące

z powojennego boomu urodzeń, zaś echo tego wyżu demograficznego zasili grupę osób w wieku 65 lat i więcej. W 2014 roku osoby ponad osiemdziesięcioletnie stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych – 65 lat i więcej. W końcu prognozowanego okresu 2025 proporcje nieco ulegną zmianie i odsetek osób 80+ w ogólnej populacji osób starszych (65 i więcej) zmniejszy się do 32%.

3.1.3 STRUKTURA POPULACJI OSÓB STARSZYCH (osoby w wieku 65 lat i więcej)

W liczbach bezwzględnych wykazywana w bieżących bilansach ludności liczba osób w wieku 80 lat i więcej – blisko 1,5 mln w 2013r. wzrośnie w 2050 r. ponad dwukrotnie – do poziomu ponad 3,5 mln. Ogółem liczba ludności w wieku emerytalnym w Polsce wzrośnie z około 7 mln w 2013 r. do blisko 10 mln w 2015 r.

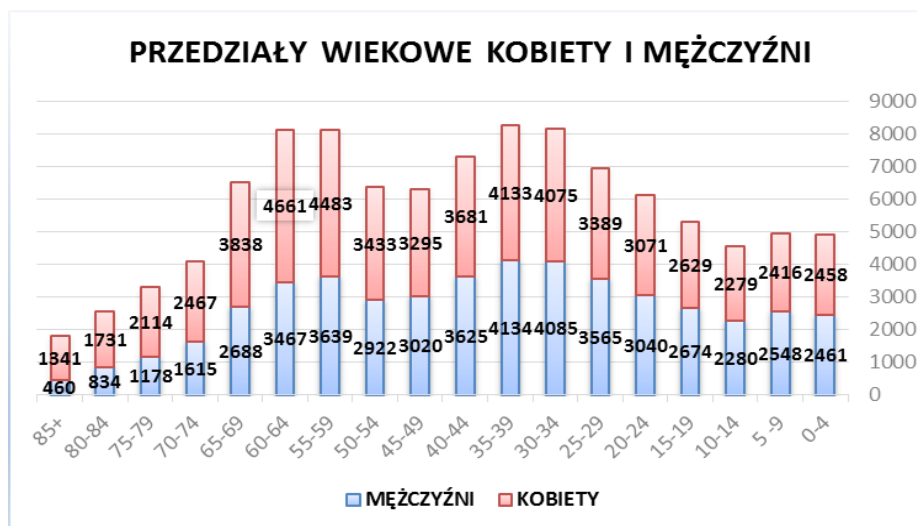
W 2014 roku w województwie wielkopolskim udział osób w wieku 65 lat i więcej kształtował się na poziomie 14,1% wobec 13,5% w 2013 r. (w kraju 15,3% wobec 14,7% przed rokiem). Największy udział ludności w wieku 65 lat i więcej zaobserwowano w Kaliszu w roku 2014 – 18,0%, a w 2013 r. 17,2%.

Tabela 6 Piramida przedziału wiekowego mieszkańców miasta Kalisza z podziałem na płeć (stan na dzień 31.12.2015)

Przedział wiekowy	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
85+	1341	460
80-84	1731	834
75-79	2114	1178
70-74	2467	1615
65-69	3838	2688
60-64	4661	3467
55-59	4483	3639
50-54	3433	2922
45-49	3295	3020
40-44	3681	3625
35-39	4133	4134
30-34	4075	4085
25-29	3389	3565
20-24	3071	3040
15-19	2629	2674
10-14	2279	2280
5 -9	2416	2548
0-4	2458	2461

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 5 Wykres przedziałów wiekowych mieszkańców miasta Kalisza z podziałem na płeć (stan na dzień 31.12.2014)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Według prognoz Urzędu Statystycznego w Poznaniu udział osób starszych w populacji ogólnej liczby mieszkańców Kalisza wzrośnie z 18,0% w roku 2014 r. do 35,4% w roku 2050.

Mając na uwadze zmiany w strukturze wiekowej ludności niezbędne jest zapewnienie specjalistycznych i efektywnych form pomocy osobom starszym, w celu jak najdłuższego utrzymania ich we własnym środowisku zamieszkania oraz niedoprowadzanie do marginalizacji tej grupy wiekowej.

4.1 POMOC SPOŁECZNA. ORGANIZACJA ORAZ REALIZACJA ZADAŃ POMOCY SPOŁECZNEJ W KALISZU.

Ustawa o pomocy społecznej określa definicję i wskazuje cel pomocy społecznej w Polsce. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Jej celem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Wobec tego pomoc społeczna wkracza w sytuację osób i rodzin wtedy, gdy nie są one w stanie pokonać trudności życiowych własnym działaniem. Taka konstrukcja przepisu stanowi wskazówkę zarówno dla organów zajmujących się pomocą społeczną, jak i dla osób ubiegających się o pomoc, że w pierwszej kolejności powinny skorzystać z przyznanych im przez przepis innych ustaw uprawnień, z własnych zasobów majątkowych (pieniężnych i niepieniężnych) oraz z własnych możliwości działania.

Potrzeby osób i rodzin powinny być uwzględnione w takim zakresie, w jakim jest to możliwe, ze względu na cel i możliwości, w tym finansowe organów pomocy społecznej. Ograniczone środki na świadczenia z pomocy społecznej nie mogą być jednak podstawą do dowolności w odmawianiu przyznania świadczeń, jeśli osoby i rodziny pozostają w ubóstwie i występuje u nich co najmniej jedna z okoliczności uzasadniających przyznanie pomocy społecznej. Tak więc pomoc jest udzielana osobom i rodzinom, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej m.in. z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu i narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej. Należy jednak pamiętać o obowiązku zindywidualizowanego działania w celu dostosowania pomocy społecznej do potrzeb i możliwości osób i rodzin z niej korzystających.

4.2 ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc społeczna może być udzielana w formie pieniężnej i niepieniężnej.

4.2.1 ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej:

- Praca socjalna,
- Składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne,
- Pomoc rzeczowa , w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- Sprawienie pogrzebu,
- Poradnictwo specjalistyczne,
- Interwencja kryzysowa,
- Schronienie,
- Posiłek,
- Niezbędne ubranie,
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- Mieszkanie chronione,
- Pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

4.2.2 ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ ORAZ DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH I WYCHOWANKÓW RODZIN ZASTĘPCZYCH

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej:

- Zasilek stały,
- Zasilek okresowy,
- Zasilek celowy i specjalny zasilek celowy,
- Pomoc dla rodzin zastępczych,
- Pomoc na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki,
- Świadczenia pieniężne dla cudzoziemców,
- Wynagrodzenie należne opiekunom z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

4.3. MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W KALISZU

W mieście Kaliszu głównym realizatorem zadań z zakresu pomocy społecznej jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu zapewnia pomoc rodzinom zmagającym się z różnego rodzaju problemami, wspiera integrację ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie oraz stwarza w miarę możliwości jak najszersze korzystanie z sieci usług socjalnych, adekwatnych do potrzeb osób wymagających wsparcia. Kluczową rolę w realizowaniu przez MOPS Kalisz zadań pełnią pracownicy socjalni, którzy stanowią najważniejszą grupę pracowników zatrudnionych w MOPS Kalisz.

4.3.1 CELE, ZADANIA I USŁUGI REALIZOWANE PRZEZ MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W KALISZU

4.3.2 CELE REALIZOWANE PRZEZ MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W KALISZU

Cele MOPS Kalisz:

- Podejmowanie działań wspierających osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia bieżących potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, przy współudziale osób ubiegających się o udzielenie pomocy.
- Pomoc w doprowadzeniu do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, w miarę możliwości Ośrodka.
- Umożliwianie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.
- Pomoc dziecku i rodzinie odpowiednio do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej i w zakresie wynikającym z indywidualnych potrzeb, w miarę możliwości Ośrodka.
- Umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym.

4.3.3 ZADANIA REALIZOWANE PRZEZ MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W KALISZU

Podstawowe zadania realizowane przez MOPS Kalisz:

- Realizacja zadań wynikających z programów rządowych i innych zadań powierzonych z zakresu pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej;
- Tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej;
- Analiza i ocena zjawisk rodzących potrzebę świadczenia pomocy społecznej;
- Przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych ustawą o pomocy społecznej;
- Pobudzanie do aktywnego udziału w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej;
- Aktywizowanie różnych środowisk do podejmowania działań samopomocowych, tworzenie lokalnego – środowiskowego systemu wsparcia;
- Pomoc osobom niepełnosprawnym w ramach realizacji zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych;
- Prowadzenie spraw z zakresu organizowania opieki nad dzieckiem częściowo lub całkowicie pozbawionym opieki rodzicielskiej;
- Nadzór merytoryczny nad działalnością jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- Pomoc osobom, rodzinom i społecznościom będących ofiarami przemocy lub znajdującym się w sytuacji kryzysowej;
- Praca socjalna, rozumiana jako działalność zawodowa, skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi;
- Współdziałanie z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, instytucjami, organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi Kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi w celu realizacji zadań pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej;
- Zapewnienie szkolenia, doskonalenia zawodowego i doradztwa metodycznego dla kadry pomocy społecznej;
- Realizacja zadań wynikających z innych ustaw i przepisów wykonawczych do tych ustaw w zakresie pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej.

4.3.4 PRZESŁANKI NA PODSTAWIE KTÓRYCH PRYZNAWANO POMOC OSOBOM TEGO POTRZEBUJĄCYM

Jak wynika z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu w okresie 2012-2015, przesłankami na podstawie których najczęściej przyznawano rodzinie świadczenia z pomocy społecznej były: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych.

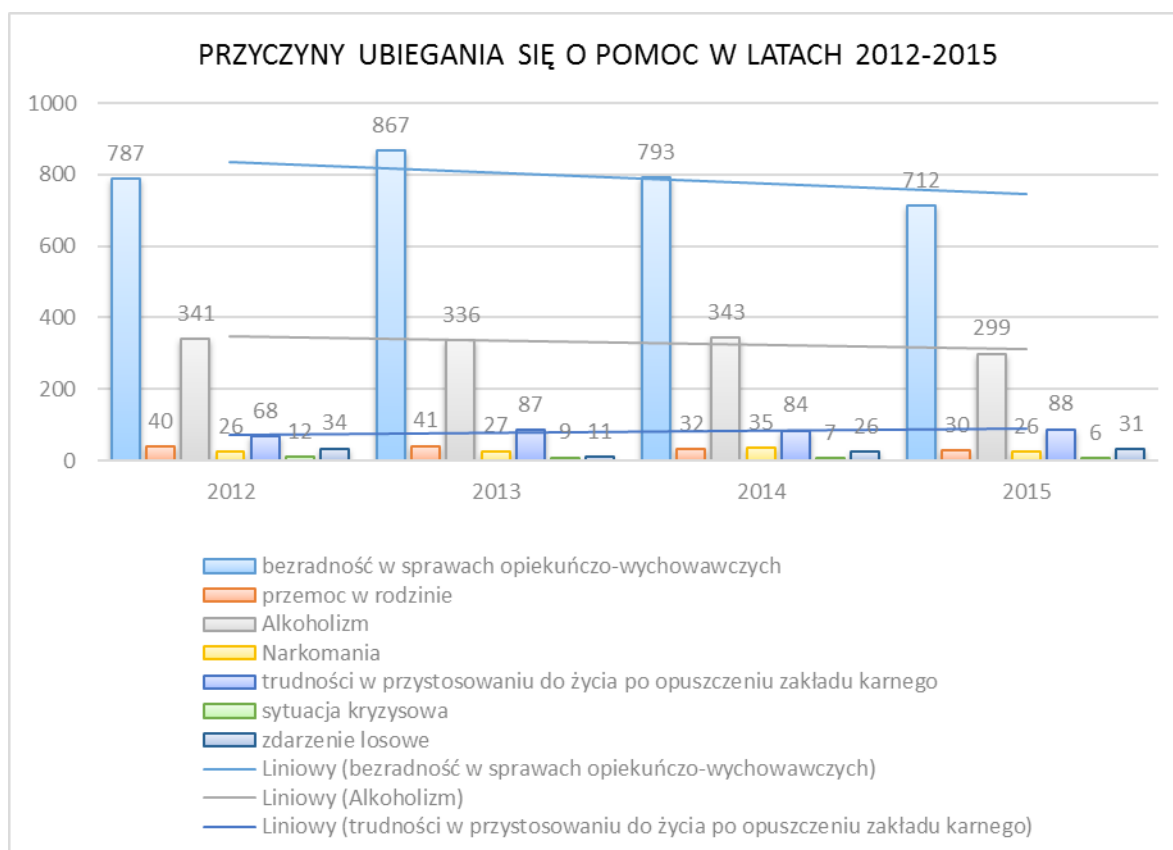
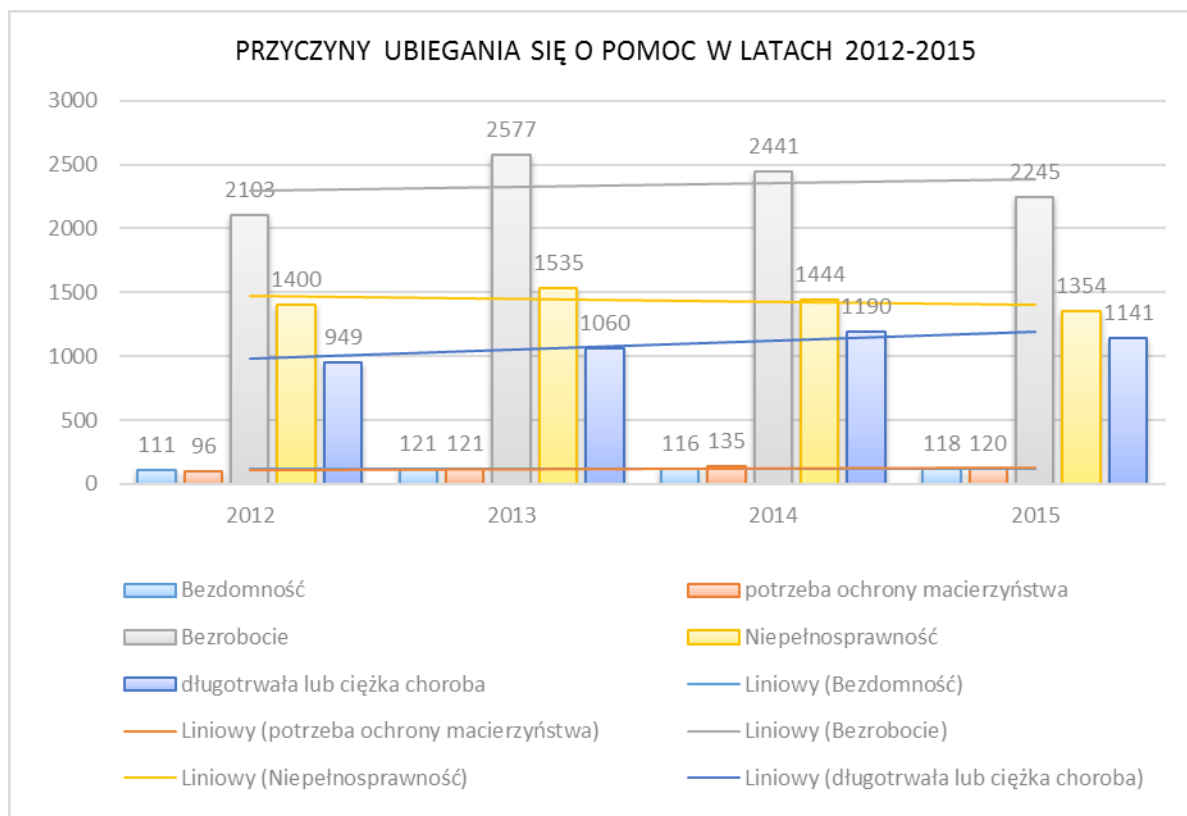
Poniższa tabela przedstawia szczegółowy wykaz przyczyn ubiegania się osób o pomoc w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kaliszu w okresie 2012-2015.

Tabela 7 Wykaz przyczyn i ilość rodzin ubiegających się o pomoc z MOPS Kalisz

Liczba rodzin w latach 2012-2015					
Przyczyna ubiegania się o pomoc		2012	2013	2014	2015
1.	Bezdomność	111	121	116	118
2.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	96	121	135	120
3.	Bezrobocie	2 103	2 577	2 441	2 245
4.	Niepełnosprawność	1 400	1 535	1 444	1 354
5.	Długotrwała lub ciężka choroba	949	1 060	1 190	1 141
6.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	787	867	793	712
7.	Przemoc w rodzinie	40	41	32	30
8.	Alkoholizm	341	336	343	299
9.	Narkomania	26	27	35	35
10.	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	68	87	84	88
11.	Sytuacja kryzysowa	12	9	7	6
12.	Zdarzenie losowe	34	11	26	31

Dane: Źródło MOPS

Wykres 6 Przyczyny ubiegających się o pomoc z MOPS w latach 2012-2015



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Po przeprowadzeniu analizy przestrzennej dysfunkcji społecznych w mieście Kaliszu, m.in. wykorzystując informacje zgromadzone w wywiadach środowiskowych przeprowadzanych przez pracowników socjalnych w poszczególnych rejonach opiekuńczych wytypowano obszary/teren o zwiększonej częstotliwości i ilości rodzin objętych świadczeniami pomocy społecznej.

W poniższej tabeli użyto skrótów: U – uzależnienia /alkoholu, narkotyków, dopalaczy/, B- bezrobocie, N i D.CH. – niepełnosprawność i długotrwała choroba, S – starość.

Najwięcej interwencji socjalnych odnotowano u osób i rodzin zamieszkałych przy ulicach:

Tabela 8 Wykaz ulic oraz ilość środowisk w których wskazano dominujące problemy z zakresu przesłanek ustawowych uprawniających do pomocy społecznej.

Załącznik nr 1. Wykaz ulic objętych pomocą społeczną						
Ulica	Ilość środowisk / rodzin	Przyczyny ubóstwa				Uwagi
		B	U	N i D.CH	S	
1. GŁÓWNY RYNEK I OKOLICZNE ULICE						
Browarna,	32	x	x			<ul style="list-style-type: none">- W opisie charakteryzowanych ulicach wśród podopiecznych MOPS Kalisz dominują problemy i trudności wynikające z bezrobocia, niepełnosprawności połączonej z długotrwałą chorobą, oraz uzależnieniami,- W zakresie dotyczącym mieszkalnictwa dominuje stara zabudowa z niskim standardem mieszkań,- Ogrzewanie węglowe (piece kaflowe).
Franciszkańska	13	x	x			
Garbarska	8	x	x	x		
Główny Rynek,	28	x		x		
Grodzka	26	x		x		
Łazienna	30	x	x	x		
Parczawskiego Alfonsa	23	x	x	x		
Piekarska	27	x	x	x		
Piskorzewska	20	x				
Pl. Kilińskiego Jana	14	x				
Targowa	26		x	x		
Zamkowa i przyległe ulice	32	x		x		
2. NOWY RYNEK I OKOLICZNE ULICE						
3 Maja	77	x		x	x	<ul style="list-style-type: none">- W opisie charakteryzowanych ulicach wśród środowisk objętych pomocą MOPS Kalisz dominują problemy i trudności wynikające z bezrobocia, niepełnosprawności połączonej z długotrwałą chorobą, oraz uzależnieniami,- W zakresie dotyczącym mieszkalnictwa dominuje stara zabudowa z niskim standardem mieszkań, znaczne zadłużenia w opłatach za czynsz,- Ogrzewanie węglowe (piece kaflowe),
Babina	61	x	x	x		
Ciasna	130	x	x	x		
Chopina Fryderyka	102	x	x	x		
Złota	119	x		x		
3. REJON ULIC JABŁKOWSKIEGO, HARCERSKIEJ, POZNAŃSKIEJ						
Dobrzecka 1-13, 2-22	44	x	x	x		<ul style="list-style-type: none">- W opisie charakteryzowanych ulicach wśród podopiecznych MOPS Kalisz dominują problemy i trudności wynikające z bezrobocia, niepełnosprawności połączonej z długotrwałą chorobą, oraz uzależnieniami (zwłaszcza przy ul. Dobrzeckiej, Jabłkowskiego, Śródmiejskiej i Ogrodowej występuje nasilenie problemu z tzw. „dopalaczami”),- W zakresie dotyczącym mieszkalnictwa dominuje stara zabudowa z niskim standardem mieszkań,- Ogrzewanie węglowe (piece kaflowe). <p>przy ul. Poznańska 2-6 – 17 środowisk korzystających z pomocy MOPS Kalisz</p> <p>Zadłużenia w opłatach czynszowych w środowiskach osób zamieszkujących przy ul. Dobrzeckiej, ul. Granicznej.</p>
Gołębia	16	x	x	x		
Harcerska	38	x	x			
Jabłkowskiego Wojciecha	63	x	x			
Kopernika Mikołaja	27	x	x			
Kościuszki Tadeusza	67	x	x	x		
Ogrodowa i przyległe ulice	83	x	x			
Podgórze	57	x	x	x		
Poznańska	64	x	x			
Szkolna	32			x	x	
Śródmiejska <small>i przyległe ulice Niska, Krótka, Wysocka</small>	74	x	x	x		
Widok 2-80, 1-49	67	x	x	x	x	
Wronia	13	x				
4. OKOLICE ULIC ŁÓDZKIEJ, WARSZAWSKIEJ, WINIARSKIEJ						
Łódzka	71	x	x	x		<ul style="list-style-type: none">- W opisie charakteryzowanych ulicach wśród podopiecznych MOPS Kalisz dominują problemy i trudności wynikające z bezrobocia, niepełnosprawności połączonej z długotrwałą chorobą, oraz uzależnieniami. Przy ul. Toruńskiej 8-10, ul. Łódzkiej 4-6-9-14-17a oraz ul. Winiarskiej 1-3-5-7 nieopoję jest nawarstwienie problemów z uzależnieniami od alkoholu i narkotyków (w tym dopalaczy),- Ogrzewanie węglowe (piece kaflowe).
Toruńska	13	x	x	x		
Warszawska	42	x	x	x		
Winiarska	10	x	x	x		
Hoża	24	x				
5. OKOLICE ULICY STAWISZYŃSKIEJ						
Osiedle Majków	95			x		<ul style="list-style-type: none">- Na osiedlu Majków funkcjonuje wiele środowisk mniejszości romskiej z problemami długotrwałych chorób (w tym
Stawiszyńska	97	x	x	x		

Żelazna	8	x	x	x		zaburzenia psychiczne oraz opóźnienia intelektualnego), niepełnosprawności. – przy ul. Stawiszyńskiej 51-53 dominuje problem uzależnienia od alkoholu i dopalaczy przy ul. Żelaznej 25 brakuje kanalizacji i wody w lokalach mieszkalnych. WC usytuowane poza budynkiem mieszkalnym.
6. OKOLICE ULICY GRANICZNEJ						
Dobrzecka 15- do końca, 30- do końca	36	x	x	x	x	W okolicach ul. Graniczna i Widok występuje problem zapewnienia opieki osobom starszym i niepełnosprawnym. Zadużenia w czynszowe w środowiskach osób zamieszkujących przy ul. Widok i ul. Granicznej
Graniczna	28	x		x		
Widok 53-101, 84-104	61	x	x	x	x	
7. OKOLICE OSIEDLA STARE WINIARY PRZY FABRYCE NESTLE, RAJSKÓW, PIWONICE						
Osiedle Winiary (Stare)	10	x	x	x		– Na terenie ww. osiedli występują trudności w zakresie bezrobocia, niepełnosprawności i alkoholizmu, – Zabudowa jednorodzinna, zróżnicowany standard zabudowy, ogrzewanie piece węglowe lub centralne gazowe
Osiedle Rajsków	16		x			
Osiedle Piwonice	31	x		x		
8. OKOLICE ULICY CZĘSTOCHOWSKIEJ I OSIEDLA RYPINEK						
Częstochowska (do Szkoły WSK)	68	x	x	x	x	– Uzależnienia (w tym tzw. „dopalacze”) – Przy ul. Kordeckiego , Parkowej, B. Pobożnego zabudowa z niskim standardem mieszkań, wspólne WC poza mieszkaniem, – Ogrzewanie węglowe (piece kaflowe)
Kordeckiego	16	x	x			
Parkowa	16	x	x			
Bolesława Pobożnego	20	x	x			
9. OKOLICE ULIC PUŁASKIEGO, LIPOWEJ, GÓRNOŚLĄSKIEJ (początek)						
Puławskiego	109	x	x	x	x	– W okolicach wymienionych ulic występuje problem bezrobocia, niepełnosprawności, – Ogrzewanie węglowe (piece kaflowe) Fabryczna, Nowy Świat 38 i 44, Puławskiego, Handlowa; ogrzewanie centralne pozostała część Nowy Świat – zabudowa z niskim standardem mieszkań, wspólne WC poza mieszkaniem, zdewastowane mieszkania i części wspólne lokali mieszkalnych (Puławskiego 3, 7, 13, 17, 25, 27, 47 – Lipowa 10 – pustostan, gdzie nocują bezdomni,
Fabryczna	33	x	x	x	x	
Czaszkowska	36	x		x	x	
Lipowa	61	x		x	x	
Nowy Świat	63	x		x	x	
Cmentarna	26	x		x	x	Zabudowa z niskim standardem mieszkań, wspólne WC poza mieszkaniem, zdewastowane mieszkania i części wspólne lokali, ogrzewanie węglowe (piece kaflowe) lub ogrzewanie gazowe. Przy ul. Cmentarnej występują trudności związane z samotnością, starością i niepełnosprawnością.
Górnośląska 1-33, 2-36,	127	x	x	x	x	
Handlowa, Rzemieślnicza	20	x	x			
Aleja Wolności	26	x				– zabudowa z niskim standardem mieszkań, wspólne WC poza mieszkaniem, zdewastowane mieszkania i części wspólne lokali, ogrzewanie węglowe (piece kaflowe) lub ogrzewanie gazowe, – charakter własności mieszkań: prywatni właściciele, MZBM
Bankowa, Wał Staromiejski	28			x	x	
10. OKOLICE ULICY SERBINOWSKIEJ, CEGIELNIANEJ, GÓRNOŚLĄSKIEJ (górna część)						
Serbinowska	112	x	x	x	x	– Znaczna część osób to osoby niepełnosprawne, długotrwale chore (w tym zaburzenia psychiczne, osoby wymagające pomocy osób trzecich), – Przy ul. Cegielnianej znajduje się Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Kaliszu mieszczący się w Domu Kombatanta. Lokale mieszkalne spółdzielcze lub własnościowe w nowym budownictwie, ogrzewanie centralne. Odnotowano zjawisko przemocy m.in. przy ul. Górnośląskiej
Asnyka Adama	65	x		x	x	
Konopnickiej Marii	43			x	x	
Cegielniana	31			x	x	
Polna 13-34/36	13	x		x	x	
Staszica 20-57	27	x	x			
Młynarska	47			x	x	
Bogumiła i Barbary	59	x		x	x	
Ostrowska	57	x		x	x	
Górnośląska 35- 83, 38-78	140	x		x	x	
Legionów	39	x	x	x		
11. OKOLICE ULICY MAJKOWSKIEJ, MAZURSKIEJ, PISKORZEWIE						
Mazurska	27			x	x	Znaczna część środowisk dotknięta problemami związanymi ze starością, niepełnosprawnością i długotrwałymi chorobami. W budynku przy Al. Woj. Polskiego124 zamieszkują osoby, które były zagrożone bezdomnością, zajmują jednopokojowe mieszkania ze wspólną kuchnią i łazienką,
Piskorzewie	12	x	x	x	x	
Majkowska	31	x		x		
Al. Wojska Polskiego 124	5	x	x			
12. OKOLICE OSIEDLA DOBRZEC WIELKI I UL. WROCŁAWSKIEJ						
Sawickiej Hanki	148	x	x	x	x	Podmiejska 2, 5, 7, 15, 11, 17, 19 dominujący problem: alkoholizm, bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała choroba.
Podmiejska	176	x	x	x	x	
Wrocławska i przyległe ulice	120	x	x	x		
Os. Szczypiorno	30	x	x	x		W większości lokale mieszkalne spółdzielcze lub własnościowe w nowym budownictwie, ogrzewanie centralne.
Sulistawice	23	x	x	x		

Al. Wojska Polskiego 4-60, 64-82, 47-53	134	x	x	x	x	Zaległości w opłatach za czynsz.
--	-----	---	---	---	---	----------------------------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS Kalisz

4.3.5 ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ REALIZOWANE PRZEZ MOPS KALISZ

Jak wynika ze statystyk MOPS w Kaliszu, liczba osób objętych pomocą społeczną utrzymuje się na ciągle wysokim poziomie. Poniższa tabela obrazuje rozmiar świadczonej pomocy społecznej w latach 2012-2015.

Tabela 9 Zasiłki i pomoc w naturze udzielone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu w latach 2012 - 2015

Świadczenie		Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie				ilość świadczeń				Koszt w zł			
Lata 2012-2015		2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
zasiłki stałe		725	774	798	786	7256	7770	8 303	7968	2 685 395	3 296 316	3 548 566	3 632 734
zasiłki okresowe		1 820	2 253	2 483	1953	9 596	13 549	13 527	12760	2 370 114	4 190 297	3 988 837	3 945 657
zasiłki celowe – ogólnie	zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia	12	11	26	31	12	12	33	38	19 500	21200	38 800	53 000
	zasiłki celowe i w naturze	2 679	2 926	2 453	2518	8 603	10 995	9 742	10441	2 027 242	2 542 668	2 632 499	2 842 209
	Zasiłki celowe specjalne	175	188	207	227	249	252	277	334	86 684	75 502	95 986	104 818
	Zasiłki cel. na dożywianie	869	439	352	159	1 770	2064	398	211	382 348	257 798	179 180	63 974
dożywianie osób starszych, chorych i niepełnosprawnych w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”		856	1 119	1 013	739	143 583	161 043	119 136	106406	462 659	571 660	481 697	446 519
Dożywianie dzieci		1 739	1 967	1 681	1535	270894	289208	228 282	223933	1 374 873	1 514 588	1 120 943	1 115 580
Dożywianie dzieci na wniosek dyrektora szkoły		45	54	99	118	4098	6014	7 380	11303	21 374	31880	38 324	58 095
koszty pogrzebów		25	26	19	21	25	26	19	21	82 724	95 864	73 607	80 499

składki na ubezpieczenie zdrowotne za osoby pobierające zasiłki stałe	625	665	677	686	6313	6673	7 053	6896	218 442	267 052	286 606	294 122
---	-----	-----	-----	-----	------	------	-------	------	---------	---------	---------	---------

Źródło: Dane na podstawie sprawozdań z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu w latach 2012, 2013, 2014, oraz sprawozdania MPiPS O3R za 2015.

4.4. ORGANIZACJA POMOCY SPOŁECZNEJ – POMOC RODZINIE I DZIECKU

Analizując sytuację rodzinną i środowiskową mieszkańców Kalisza, należy zwrócić uwagę na różnego rodzaju zagrożenia. Rodziny narażone są na wiele destrukcyjnych czynników np. bezrobocie, uzależnienia, przemoc, niewydolność wychowawczą, brak prawidłowych wzorców rodzinnych. Są to zjawiska, które powodują zaburzenia funkcjonowania rodziny. Niejednokrotnie rodzina nie jest w stanie pokonać tych trudności i wymaga specjalistycznej pomocy.

Zgodnie z art. 2 ust 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

4.4.1 ORGANIZACJA POMOCY SPOŁECZNEJ – POMOC RODZINIE I DZIECKU - ASYSTENT RODZINY

Rodzinnie, która przeżywa różnego rodzaju kryzys w wypełnieniu swojej funkcji opiekuńczo - wychowawczej zapewnia się wsparcie asystenta rodziny. Asystenci pomagają rodzicom w pełnieniu ról społecznych i pracują na rzecz osiągnięcia stabilizacji życiowej rodziny. Asystent pracuje również z rodzinami, których dzieci przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i współpracuje z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej w celu umożliwienia powrotu dziecka z rodziny zastępczej do domu rodzinnego. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych i źródeł wsparcia zewnętrznego.

Asystent ma być bliżej rodziny i jej problemów, a jego elastyczny, nienormowany czas pracy powinien być dostosowany do rytmu życia rodziny i jej realnych potrzeb. Jego rola polega na niesieniu pomocy rodzinom dysfunkcyjnym z małoletnimi dziećmi, w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, socjalnych, w tym w prowadzeniu gospodarstwa domowego, planowaniu wydatków i innych obowiązków rodzicielskich. Potrzeba współpracy asystenta z rodziną ustaje wraz z osiągnięciem przez rodzinę umiejętności samodzielnego, prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

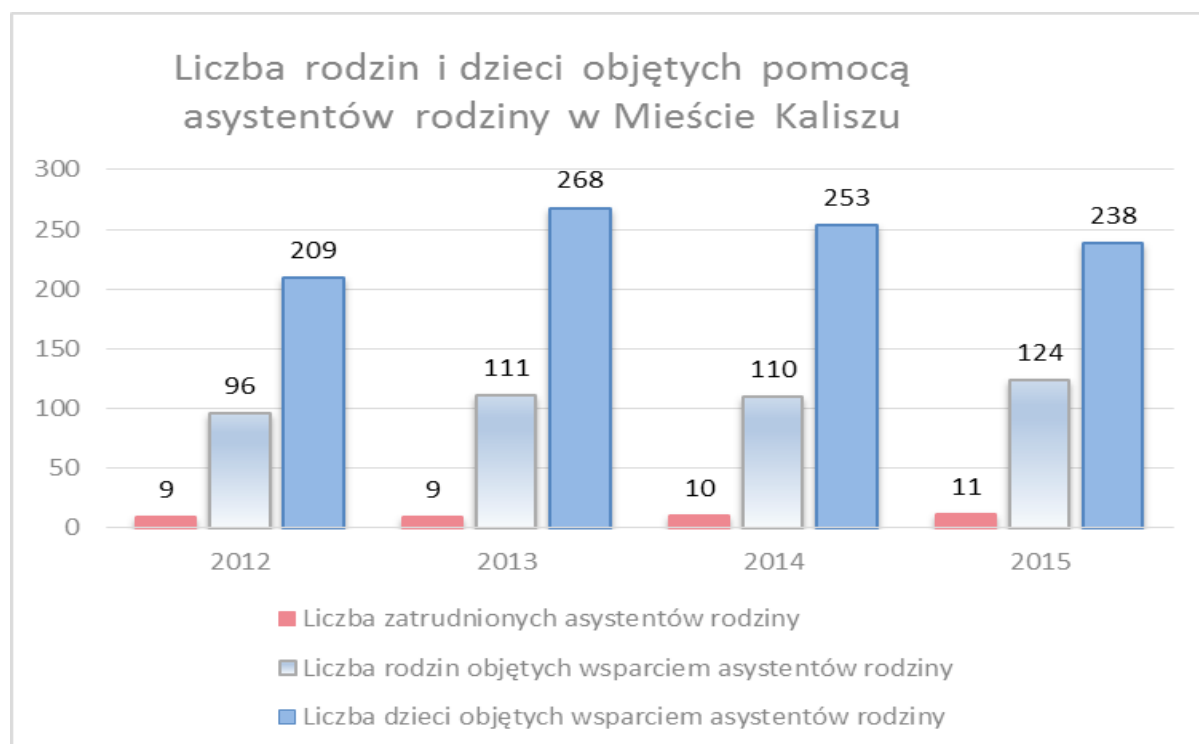
Poniższa tabela obrazuje ilościowy wykaz rodzin i dzieci w tych rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2012-2015.

Tabela 10 Liczba rodzin i dzieci objętych pomocą asystenta, liczba zatrudnionych asystentów w latach 2012-2015.

Lata 2012-2015	2012	2013	2014	2015
Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	9	9	10	11
Liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny	96	111	110	124
Liczba dzieci objętych wsparciem asystentów rodziny	209	268	253	283

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS Kalisz

Wykres 7 Liczba rodzin i dzieci objętych pomocą asystenta, liczba zatrudnionych asystentów



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS Kalisz

Główne problemy występujące w rodzinach objętych asystą rodzinną to: uzależnienia (alkohol, narkotyki, dopalacze), niewydolność wychowawcza, zaniedbania wychowawcze, niezaradność życiowa, bezrobocie, choroba psychiczna, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych w rodzinach niepełnych oraz przemoc.

Każda rodzina objęta pomocą asystenta miała inne cele, zasoby i deficyty, do każdej z nich należy podchodzić indywidualnie, aby ustalić skuteczny plan działania z rodziną. Plan działania z rodziną jest aktualizowany wspólnie z rodziną co miesiąc. W ten sposób na bieżąco asystent i rodzina mogą ocenić skuteczność współpracy. Współpraca asystenta podejmowana z rodzinami była ukierunkowana na takie problemy jak: budowanie prawidłowych relacji w rodzinie, motywowanie rodzin do samodzielnej realizacji zadań, wprowadzanie treningu czystości, przeprowadzanie rozmów na temat wychowywania dzieci, prowadzenia treningu gospodarowania budżetem domowym, kontrola stanu zdrowia dzieci, poprawa sytuacji materialnej, motywowanie członków rodzin do podejmowania i utrzymywania terapii alkoholowej, pomoc w nauce dzieciom, pokazywanie pozytywnych wzorców spędzania czasu wolnego z dziećmi.

Prowadzona przez asystentów rodziny praca przyczyniła się do: samodzielnego załatwiania spraw urzędowych, utrzymania abstynencji alkoholowej, poprawy sytuacji mieszkaniowej, poprawy sytuacji materialnej, powrotu dzieci do domu rodzinnego, poprawy sytuacji szkolnej dzieci, podjęcia terapii psychologicznej i logopedycznej, pozyskanie innego lokalu mieszkalnego, znalezienie pracy zarobkowej. Indywidualna praca z rodziną pozwoliła zmotywować podopiecznych do podjęcia działań społecznych, dawno lub w ogóle nie podejmowanych, jak również doprowadzić do wzrostu poczucia ich wartości i sprawczości.

Tabela 11 Działania poprawiające sytuację rodzin objętych asystenturą w latach 2014 - 2015

DZIAŁANIA	2014 (110 środowisk)	2015 (124 środowisk)
SAMODZIELNE ZAŁATWIANIE SPRAW URZĘDOWYCH	61	69
PODJĘCIE TERAPII UZALEŻNIEŃ	23	24
POPRAWA SYTUACJI MIESZKANIOWEJ	27	32
POPRAWA SYTUACJI SZKOLNEJ DZIECI	49	33
UTRZYMANIE ABSTYNENCJI	22	22
POSŁANIE DZIECI DO PRZEDSZKOLA	18	15

POPRAWA KONTAKTÓW ZE SZKOŁĄ DZIECI	41	39
PODJĘCIE TERAPII PSYCHOLOGICZNEJ, LOGOPEDYCZNEJ	32	30
ZWIĘKSZENIE DBAŁOŚCI O ZDROWIE	56	39
UREGULOWANIE PRAWNE SYTUACJI ŻYCIOWEJ	26	20
POZYSKANIE INNEGO LOKALU MIESZKALNEGO	14	5
POZYSKANIE PRACY ZAROBKOWEJ	30	26
POPRAWA KOMPETENCJI WYCHOWAWCZYCH	50	39
ZAPISANIE DZIECI DO ŚWIE TLIC ŚRODOWISKOWYCH*	29	12

* świetlice środowiskowe realizują programy opiekuńczo-wychowawcze z elementami socjoterapii,

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS Kalisz

Praca prowadzona przez asystentów rodziny spowodowała, że na przestrzeni lat 2012-2015 usamodzielniono się 26 rodzin i zakończyło współpracę z asystentem.

Tabela 12 Rodziny usamodzielnione, które zakończyły współpracę z asystentem

ROK	2012	2013	2014	2015
LICZBA RODZIN	4	9	6	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS Kalisz

W ramach prowadzonych zadań asystenci współpracowali ze szkołami, przedszkolami, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, przychodniami, Sądem, Domem Dziecka, Miejskim Zarządem Budynków Mieszkalnych, policją, komornikami, PCPR-ami, Regionalny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny (RODK), CIK, pogotowiem opiekuńczym, świetlicami socjoterapeutycznymi i organizacjami pozarządowymi.

Dzięki szeroko zakrojonej współpracy z ww. instytucjami oraz zaangażowaniu asystentów w latach 2013-2015 do rodzin biologicznych powróciło 13 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

4.4.2. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ W MIEŚCIE KALISZU

4.4.2.1 SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ W MIEŚCIE KALISZU

Jeżeli nie ma możliwości zapewnienia dziecku odpowiedniej opieki ze strony rodziców biologicznych, należy stworzyć mu warunki maksymalnie zbliżone do środowiska rodzinnego. Takie możliwości stwarza system pieczy zastępczej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r., szczegółowo określa m.in. zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu się pełnoletnich wychowanków. Nowym rozwiązaniem przyjętej ustawy jest powołanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Zarządzeniem Nr 147/2012 z dnia 30.03.2012r. Prezydent Miasta Kalisza wyznaczył Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w mieście Kaliszu.

Pieczą zastępczą na terenie miasta Kalisza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Tabela 13 Rodzaje i formy pieczy zastępczej w mieście Kaliszu

FORMY PIECZY ZASTĘPCZEJ W MIEŚCIE KALISZU				
RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA				INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA
SPOKREWNIONE RODZINY ZASTĘPCZE*	NIEZAWODOWE RODZINY ZASTĘPCZE**	ZAWODOWE RODZINY ZASTĘPCZE** W TYM SPECJALISTYCZNE	RODZINNE DOMY DZIECKA**	PLACÓWKA OPIEKUŃCZO WYCHOWAWCZA TYPU SOCJALIZACYJNEGO

* Rodzinę zastępczą spokrewnioną - tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

** Rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową i rodzinny dom dziecka - tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, profesjonalnie przeszkoleni i zakwalifikowani do pełnienia odpowiedniej funkcji przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Oprócz rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka funkcjonujących na terenie miasta Kalisza,

miasto Kalisz, wykorzystując możliwości, jakie daje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, podpisało w dniu 03.04.2012r. umowę na prowadzenie Rodzinnego Domu Dziecka na terenie gminy Godziesze Wielkie w powiecie kaliskim. W domu tym wychowuje się aktualnie 5 dzieci. Ponadto jedna z rodzin zamieszkująca na terenie gm. Opatówek (Szale) w dniu 29.05.2015r. podpisała z miastem Kalisz umowę o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej. W rodzinie tej wychowuje się 4 dzieci z terenu miasta Kalisza.

Tabele poniżej obrazują szczegółowo liczbę rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka nadzorowanych przez miasto Kalisz w latach 2012-2015r. oraz liczbę dzieci w nich umieszczonych.

Tabela 14 nr Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci

	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci wychowujących się w rodzinach zastępczych
2012r.	132	182
2013r.	147	198
2014r.	151	212
2015r.	141	195

Źródło: Dane MOPS Kalisz

Tabela 15 Liczba rodzinnych domów dziecka i umieszczonych w nich dzieci.

	Liczba rodzinnych domów dziecka*	Liczba dzieci wychowujących się w rodzinnych domach dziecka
2012r.	2	9
2013r.	2	10
2014r.	2	10
2015r.	4	19

Źródło: Dane MOPS Kalisz

Z przedstawionych danych wynika, że liczba dzieci w rodzinach zastępczych na terenie miasta Kalisza wzrosła w okresie 2012 - 2015r.

Szczególną formą rodzinnej pieczy zastępczej są rodzinne domy dziecka. Należy podkreślić, że liczba rodzinnych domów dziecka w 2015r. podwoiła się w stosunku do poprzednich lat.

Optymistyczny jest fakt, że w latach 2013, 2014 wzrastała liczba dzieci do 18 roku życia, które opuszczając rodziny zastępcze, powracały do rodziców biologicznych.

Tabela 16 Liczba dzieci, które powróciły z rodzinnej pieczy zastępczej do rodziców biologicznych w latach 2012-2015.

	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.
Liczba dzieci, które powróciły do rodziców biologicznych	2	5	7	4

Źródło: Dane MOPS Kalisz

Z analizy danych będących w posiadaniu MOPS w Kaliszu wynika, że najczęstszym powodem umieszczania dzieci w pieczy zastępczej było niewywiązywanie się rodziców biologicznych z prawidłowego sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, często spowodowane różnego rodzaju uzależnieniami rodziców. Sporadyczną przyczyną umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych jest sieroctwo, choroba rodziców dzieci, czy nieletnie matki.

W 2015r. MOPS w Kaliszu zgodnie z postanowieniami sądu rodzinnego skierował 14 dzieci do całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych, a 22 dzieci zostało umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie miasta Kalisza. Ponadto 1 dziecko w wyniku rozwiązania rodziny zastępczej zostało umieszczone w rodzinnym domu dziecka.

W ostatnim okresie można zauważyć narastający problem umieszczenia w pieczy zastępczej małoletnich dzieci (w tym niemowlaków), które w wyniku zaniedbań wychowawczych rodziców, spowodowanych zażywaniem środków psychoaktywnych, w tym tzw. dopalaczy i alkoholu zostały interwencyjnie zabrane z domu rodzinnego. Zażywanie dopalaczy przez rodziców jest na tyle niebezpieczne dla pozostających pod ich opieką dzieci, że konieczne jest podejmowanie bezzwłocznych, interwencyjnych działań zabezpieczających zdrowie, a nawet życie dziecka. W 2015r. tutejszy Ośrodek we współpracy z sądem interweniował w przypadku 33 dzieci (w tym 24 dzieci

z powodu zażywania przez rodziców dopalaczy). W wyniku prowadzonych działań ww. dzieci zostały powierzone opiece najbliższych członków rodziny, umieszczone w rodzinach zastępczych (na terenie Miasta Kalisza i innych powiatów) oraz w Domu Dziecka w Kaliszu.

Koszty poniesione przez miasto Kalisz na opiekę i wychowanie kaliskich dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w Kaliszu oraz na terenie innych powiatów na przestrzeni ostatnich lat kształtowały się następująco:

Tabela 17 Środki finansowe na utrzymanie rodzinnej pieczy zastępczej

	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.
Środki finansowe na utrzymanie rodzinnej pieczy zastępczej (w zł) *	2 120 680,81	2 278 249,16	2 229 536,64	2 479 671,05

* W powyższych kwotach zostały uwzględnione koszty związane z utrzymaniem dziecka w rodzinie zastępczej, dodatek z tyt. niepełnosprawności dziecka, świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, wynagrodzenia z pochodnymi dla rodzin zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka, wynagrodzenie z pochodnymi dla rodziny pomocowej zatrudnionej na potrzeby rodzinnego domu dziecka, wynagrodzenia z pochodnymi dla osoby do pomocy, dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dla dziecka z rodzinnej pieczy zastępczej, wydatki związane z wystąpieniem zdarzeń losowych, środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego, koszty związane z remontem lub ze zmianą lokalu w budynku lub domu jednorodzinnym w którym jest prowadzony rodzinny dom dziecka, środki finansowe na inne nieprzewidziane koszty związane z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka.

Źródło: Dane MOPS Kalisz

4.4.2.2 KOORDYNATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Rodziny zastępcze oraz prowadzący rodzinne domy dziecka zostają objęci, na ich wniosek opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatorzy w ramach zadaniowego czasu pracy udzielają dodatkowego wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w wypełnianiu ich funkcji.

Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz liczba rodzin i dzieci, które w danym roku pozostawały pod opieką koordynatora przedstawia tabela poniżej.

Tabela 18 Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej

Rok	2012	2013	2014	2015
Liczba zatrudnionych koordynatorów	3	4	4	5
Liczba rodzin pod opieką koordynatorów	51	86	97	68
Liczba dzieci w tych rodzinach	87	133	151	112

Źródło: Dane MOPS Kalisz

Liczba rodzin objętych pomocą koordynatora w 2015r. zmniejszyła się w stosunku do lat ubiegłych. Zgodnie z przepisami do końca grudnia 2014r. koordynator mógł mieć pod opieką 30 rodzin, a od 01.01.2015r. pod opieką koordynatora pozostaje nie więcej niż 15 rodzin.

4.4.2.3 INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Dzieci z miasta Kalisza, dla których nie udało się pozyskać miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Instytucjonalną formą pieczy zastępczej w Kaliszu stanowi Dom Dziecka z Filią, który jest placówką socjalizacyjną. Dom Dziecka funkcjonuje przy ul. Skarszewskiej 3, a jego Filia przy ul. Prostej 10. Posiada łącznie 40 miejsc w tym: 30 miejsc w Domu Dziecka oraz 10 miejsc w Filii.

Poniższe tabele przedstawiają liczbę dzieci pochodzących z miasta Kalisza i przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Tabela 19 Średnia miesięczna liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Kaliszu.

	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.
Dom Dziecka w Kaliszu	44	45	39	41

Źródło: Dane MOPS Kalisz

Tabela 20 Łączna liczba dzieci pochodzących z Kalisza, przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych poza Kaliszem

	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.
Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza miastem Kalisz	52	53 (w tym 8 dzieci w pogotowiu opiekuńczym)	45 (w tym 6 dzieci w pogotowiu opiekuńczym)	40 (w tym 5 dzieci w pogotowiu opiekuńczym)

Źródło: Dane MOPS Kalisz

Z powyższych zestawień wynika, że liczba dzieci z miasta Kalisza przebywających w domach dziecka nieznacznie zmniejszyła się. Z danych MOPS w Kaliszu wynika, że corocznie wzrasta liczba dzieci, które zgodnie z postanowieniem Sądu powróciły z Domu Dziecka w Kaliszu do rodziców biologicznych.

Tabela 21 Liczba dzieci, które zgodnie z postanowieniami sądu powróciły do domu rodzinnego

	2012	2013	2014	2015
Liczba dzieci do 18 roku życia, które powróciły do domu rodzinnego	0	4	6	13

Źródło: Dane MOPS Kalisz

Należy zauważyć, że pomimo podejmowanych działań na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego, ciągle zbyt wiele dzieci przebywa w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Ponadto z powodu braku miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych pozostało niezrealizowanych 5 postanowień Sądu wobec dzieci pochodzących z miasta Kalisza (stan na 31.12.2015r.). Szczególnie trudno pozyskać miejsca w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych dla dzieci starszych powyżej 16 roku życia.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza zmiany, które w perspektywie mają wpłynąć na ograniczenie roli placówek opiekuńczo – wychowawczych. W myśl ustawy ww. placówki mają nabrać charakteru placówek przejściowych, w których docelowo będzie przebywać 14 wychowanków. Z przepisów cyt. ustawy wynika także, że do placówek opiekuńczo – wychowawczych nie powinny trafiać dzieci poniżej 7 roku życia, a od 2020r. nawet dzieci poniżej 10 roku życia. W okresie przejściowym, tj. do 31 grudnia 2020 roku we wskazanych placówkach będzie mogło przebywać nie więcej niż 30 dzieci.

4.4.2.4 PEŁNOLETNI WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Po opuszczeniu pieczy zastępczej zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej pełnoletni wychowankowie, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, mają możliwość rozpocząć proces usamodzielnienia, w trakcie którego wspiera ich opiekun usamodzielnienia.

Procesowi usamodzielnienia podlegają również pełnoletni wychowankowie opuszczający m.in.: schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy i młodzieżowy ośrodek wychowawczy. Wychowankowie ww. ośrodków podlegają procesowi usamodzielnienia zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej.

Niezależnie od tego, z jakiego typu pieczy zastępczej, czy instytucji usamodzielniają się wychowankowie, formy pomocy są jednakowe. Różnice występują jedynie w zasadach ich udzielania oraz wysokościach poszczególnych świadczeń.

Osobom usamodzielnianym przysnaje się pomoc pieniężną oraz udziela się pomocy w uzyskaniu: odpowiednich warunków mieszkaniowych w tym mieszkaniu chronionym, zatrudnienia a także zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Formy pomocy finansowej dla usamodzielnianych wychowanków:

- pomoc na kontynuowanie nauki,

- pomoc na usamodzielnienie,
- pomoc na zagospodarowanie.

Tabela 22 Liczba usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków w latach 2012-2015 korzystających z poszczególnych form pomocy.

	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.
	Liczba usamodzielnianych wychowanków*	Liczba usamodzielnianych wychowanków*	Liczba usamodzielnianych wychowanków*	Liczba usamodzielnianych wychowanków*
	67	67	64	59
	10	16	11	17
	15	16	15	17

* uwzględniono wychowanków opuszczających pieczę zastępczą (zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) oraz wychowanków opuszczających ośrodki (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej).

Źródło: Dane MOPS Kalisz

Miasto Kalisz ponosi koszty związane z procesem usamodzielnienia wychowanków. Poniższa tabela przedstawia koszty wydatkowane na usamodzielnienie wychowanków na przestrzeni lat 2012-2015.

Tabela 23 Koszty związane z procesem usamodzielnienia wychowanków*

	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.
	396 363,46	414 546,69	358 224,78	382 322,96
	277 724,69	274 963,00	258 807,78	252 026,97
	48 433,80	75 810,00	48 422,00	79 065,00
	70 204,97	63 773,00	50 995,00	51 230,99

* uwzględniono koszty pomocy dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą (zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) oraz wychowanków opuszczających ośrodki (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej).

Źródło: Dane MOPS Kalisz

Z analizy danych MOPS w Kaliszu wynika, że głównym problemem z jakim borykają się wychowankowie pieczy zastępczej to brak stałej pracy oraz brak własnego mieszkania. Jednocześnie należy podkreślić, iż usamodzielniani wychowankowie mają możliwość skorzystania z pomocy w formie mieszkania chronionego prowadzonego przez CIK w Kaliszu.

Tabela 24 Liczba wychowanków korzystających z pomocy w formie mieszkania chronionego w latach 2012-2015.

	2012	2013	2014	2015r.
Liczba wychowanków korzystających z pomocy w formie mieszkania chronionego.	5	3	3	4

Źródło: Dane MOPS Kalisz

Małe zainteresowanie tą formą wsparcia wśród wychowanków może być spowodowane faktem, iż mieszkania chronione prowadzone przez CIK w Kaliszu nie są samodzielnymi mieszkaniami, a jedynie miejscem w pokoju z dostępem do kuchni i świetlicy, wspólnej dla wszystkich mieszkańców.

4.5.1 POMOC SPOŁECZNA. LOKALNA INFRASTRUKTURA PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

W Mieście Kaliszu, podobnie jak w wielu innych miastach w Polsce, funkcjonuje system instytucjonalnej pomocy, którego zadaniem jest podejmowanie skutecznych działań skierowanych do ofiar i osób stosujących przemoc.

Przemoc w rodzinie stanowi poważny problem społeczny, dotyka ludzi niezależnie od miejsca zamieszkania i statusu społecznego czy ekonomicznego. Jest zjawiskiem, które przybiera wiele różnych form, a ich rozpoznanie i określenie wymaga specjalistycznej wiedzy i kompetencji.

Z uwagi na fakt, iż zjawisko przemocy dotykające społeczność lokalną jest ściśle powiązane z innymi obszarami występujących problemów społecznych, ich rozwiązywanie, winno być wspólnym interesem uzupełniających się działań specjalistów, instytucji i organizacji, m.in. służby zdrowia, pomocy społecznej, instytucji porządku publicznego, organizacji pozarządowych. Istotne jest tworzenie specjalistycznej sieci wsparcia, realizowanej przez profesjonalistów: pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów, kuratorów, policjantów, lekarzy i innych osób w ramach szeroko zakrojonej współpracy interdyscyplinarnej.

Kierunki działań związane z zapobieganiem i rozwiązywaniem problemów przemocy w rodzinie określały zapisy Pierwszego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie uchwalonego przez Radę Miejską Kalisza obowiązującego w latach 2008-2011. Przyjęty uchwałą nr XXII/289/2012 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 26 kwietnia 2012 roku, Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2016 jest kolejną odpowiedzią na lokalne potrzeby w zakresie podejmowania systemowych i interdyscyplinarnych działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie poprzez między innymi: zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc z uwzględnieniem wszystkich jej członków, podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

4.5.2 POMOC SPOŁECZNA. LOKALNA INFRASTRUKTURA PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE. DZIAŁALNOŚĆ ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO

Na terenie miasta Kalisza funkcjonuje, powołany Zarządzeniem Prezydenta Miasta Kalisza Nr 124/2011 z dnia 3 marca 2011 roku, Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi przedstawiciele:

- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu;
- Centrum Interwencji Kryzysowej w Kaliszu;
- Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Sądu Rejonowego Kaliszu;
- Prokuratury Rejonowej w Kaliszu;
- Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu;
- Oświaty;
- Służby zdrowia;
- Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kaliszu;
- Domu Dziecka w Kaliszu;
- Organizacji pozarządowych.

Zadania Zespołu Interdyscyplinarnego określone zostały w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Są to:

1. Realizowanie działań określonych w miejskim programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
2. Integrowanie i koordynowanie działań podmiotów wchodzących w skład Zespołu, w szczególności:
 - a) Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie (np. zbieranie danych od lokalnych podmiotów, prowadzenie statystyk, obserwacja, monitorowanie życia społecznego, gromadzenie i analizowanie uwag instytucji pracujących na płaszczyźnie problematyki

społecznej),

- b) Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku (np. współpracowanie z różnymi podmiotami działającymi lokalnie, zapraszanie ich do współdziałania w rozwiązywaniu problemów społecznych, inicjowanie działań sprzyjających rozwijaniu umiejętności rodzicielskich, także działań profilaktycznych dla grup ryzyka na podstawie lokalnych analiz),
- c) Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym (np. powoływanie Grup roboczych uprawnionych do działań w konkretnych sprawach, wydawanie lokalnych informatorów, plakatów, uruchamianie telefonicznych linii zaufania, prowadzenie lokalnych kampanii i programów),
- d) Inicjowanie działań na rzecz osób stosujących przemoc w rodzinie.

Tabela 25 Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
Łączna liczba Niebieskich Kart*, które wpłynęły do Zespołu, w tym wypełnionych przez przedstawicieli:	137	125	171	143
Jednostek pomocy społecznej	29	33	19	18
Policji	106	92	147	121
Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0	0
Oświaty	2	0	4	1
Służby zdrowia	0	0	0	3
Liczba uruchomionych procedur Niebieskich Kart:**)				
- kobietom	129	113	161	130
- mężczyznom	8	15	8	3
- dzieciom	2	0	3	10
Ilość zakończonych procedur NK (dot. również NK założonych w poprzednich latach)	79	98	87	53
Ilość powołanych grup roboczych	137	125	158	123

* **Niebieska Karta** to procedura – ogół czynności podejmowanych i prowadzonych przez zespół osób będących przedstawicielami jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem istnienia przemocy w rodzinie. **Wszczęcie procedury Niebieskiej Karty** - osobą wszczynającą procedurę Niebieskiej Karty może być: policjant, pracownik socjalny, lekarz, pielęgniarka, ratownik medyczny, nauczyciel, psycholog szkolny, gdy w toku swych czynności zawodowych, służbowych istnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. Wszczęcie to następuje przez wypełnienie formularza Niebieska Karta – A przez osobę zgłaszającą problem przemocy w rodzinie. Wszczęcie procedury nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

** niektóre **Niebieskie Karty** dotyczą więcej niż 1 osoby

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Interdyscyplinarnego.

Procedurę „Niebieskie Karty” najczęściej wszczynali funkcjonariusze policji (80%) i pracownicy jednostek pomocy społecznej (19%). Przedstawiciele oświaty i służby zdrowia przekazywali Zespołowi Interdyscyplinarnemu formularze „Niebieska Karta – A” sporadycznie, natomiast przedstawiciele Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych nie przekazali żadnego formularza „Niebieska Karta – A”.

Kilka lat funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego pokazuje, jak ważna jest interdyscyplinarna praca na rzecz osób uwięzionych w przemoc w rodzinie. Kompleksowe i wieloaspektowe podejście w udzielaniu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie przekłada się na większą skuteczność podejmowanych działań. Osoby doznające przemocy w rodzinie mogą liczyć na kompleksową pomoc, poczynając od zapewnienia bezpiecznego tymczasowego schronienia w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia poprzez różnego rodzaju wsparcie indywidualne i grupowe oferowane przez powołane do tego jednostki, a także pomoc finansową,

socjalną i prawną.

Działania, jakie podejmuje się w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie ograniczone są do realizowanego na terenie miasta Kalisza programu korekcyjno-edukacyjnego. Pozyskiwane co roku środki z budżetu państwa na realizację działań skierowanych do sprawców częściowo odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby w tym zakresie, dając możliwość udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym jedynie przez kilka miesięcy w ciągu roku. Brak stałej oferty skierowanej dla osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie oraz sprawców przemocy w rodzinie, nie zapewnia kompleksowej pomocy wszystkim członkom rodziny zagrożonej przemocą.

4.5.3 POMOC SPOŁECZNA. LOKALNA INFRASTRUKTURA PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE - CENTRUM INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

W mieście Kaliszu jednostką pomocy społecznej, której przedmiotem działalności jest realizacja zadań w zakresie interwencji kryzysowej oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także prowadzenie mieszkań chronionych jest całodobowe Centrum Interwencji Kryzysowej. Priorytetowym zadaniem Centrum Interwencji Kryzysowej jest udzielanie kompleksowego wsparcia i pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań zmierzających do niwelowania skutków przemocy domowej.

Jednostka realizuje swoje statutowe zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez: zapewnienie specjalistycznej pomocy psychologicznej, udzielanie poradnictwa specjalistycznego, w szczególności socjalnego, prawnego i rodzinnego, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc noclegowych w schronisku dla ofiar przemocy w rodzinie, podejmowanie działań informacyjno-edukacyjnych inicjujących i wspierających podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, podejmowanie działań interwencyjnych skoordynowanych z innymi służbami, m.in. z Policją, Strażą Pożarną, Strażą Miejską, Strażą Graniczną, jednostkami pomocy społecznej, placówkami oświaty i służby zdrowia, prowadzenie Przyjaznego Pokoju Przesłuchań Dzieci w ramach współpracy z wymiarem sprawiedliwości i organami ścigania, pełnienie interwencyjnego dyżuru telefonicznego, współudział w opracowaniu i realizowaniu Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, współpraca z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kaliszu w obsłudze organizacyjno-technicznej Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu.

Tabela 26 Wybrane zagadnienia z działalności Centrum Interwencji Kryzysowej w Kaliszu w latach 2012-2015

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
Ilość zgłoszeń w CIK	717	844	722	269
Ilość zgłoszeń dot. przemocy w rodzinie	108	133	88	95
Liczba mieszkańców schroniska dla ofiar przemocy w rodzinie	53	51	34	47
Ilość uruchomionych procedur NK przez CIK	23	26	11	14
Działalność informacyjno-edukacyjna prowadzona przez CIK, w tym m.in:				
- warsztaty dla wybranych grup zawodowych i młodzieży szkolnej	13	12	16	9
- zorganizowane konferencje, lokalne kampanie społeczne dot. Przemocy, debaty, spotkania itp.	2	3	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z CIK Kalisz

Z powyższej tabeli wynika, że ilość zgłoszeń przemocy w rodzinie w Centrum Interwencji Kryzysowej w Kaliszu utrzymuje się na podobnym poziomie. Może to wynikać z faktu, iż osoby

doznające przemocy w rodzinie mają dostęp do szerokiej infrastruktury pomocowej w mieście i korzystają z różnorodnej oferty wsparcia.

Centrum Interwencji Kryzysowej przywiązuje dużą wagę do podnoszenia świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie i jej skutków, poprzez prowadzenie szerokiej działalności informacyjno-edukacyjnej a także warsztatowych zajęć dla rodziców/opiekunów. Edukacja społeczna i rozpowszechnianie wiedzy dotyczącej przemocy domowej oraz możliwości jej przeciwdziałania, stanowią istotny element działań profilaktycznych, zapobiegających transgeneracyjnemu przekazywaniu przemocy z pokolenia na pokolenie.

W Centrum Interwencji Kryzysowej funkcjonuje, certyfikowany w roku 2011 przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Fundację Dzieci Niczyje, Przyjazny Pokój Przesłuchań Dzieci. Pomieszczenie przeznaczone jest głównie do przeprowadzania przesłuchań małoletnich świadków i pokrzywdzonych przestępstwami, mającymi miejsce zarówno w toku postępowania przygotowawczego jak i przewodu sądowego.

Tabela 27 Ilość przeprowadzonych przesłuchań w latach 2012-2015 w Przyjaznym Pokoju Przesłuchań w CIK

Lata	Liczba przesłuchań
2012	2
2013	0
2014	0
2015	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z CIK Kalisz

Ze zorganizowanego miejsca przyjaznego przesłuchania małoletnich świadków mogą korzystać Sądy, Prokuratura, a także Policja. Ministerstwo Sprawiedliwości w szczególności wskazuje na korzystanie z takiego pomieszczenia w przypadkach prowadzonych przestępstw popełnionych z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub o przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości, a także przestępstw przeciwko rodzinie i opiece.

4.6.1 BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność określana jest, jako jeden z najdotkliwszych problemów społecznych obok przemocy, ubóstwa, długotrwałego bezrobocia, chorób cywilizacyjnych.

Problem bezdomności powinien być rozwiązywany kompleksowo, nie tylko poprzez jednostki pomocy społecznej i działające w tym obszarze organizacje pozarządowe, ale przy współdziałaniu z innymi podmiotami, które bezpośrednio związane są z tym zjawiskiem. Są nimi m.in. służba zdrowia, straż miejska, policja, urząd miejski. Przedstawiciele lokalnych instytucji ustalili zasady i zakres współpracy w działaniach na rzecz bezdomnych. Wszystkie elementy systemu wsparcia jakie zapewnia miasto osobom bezdomnym, takie jak profilaktyka, interwencja oraz integracja, powinny być brane pod uwagę. Profilaktyka bezdomności, to przede wszystkim działania skierowane do osób zalegających z opłatami czynszowymi, zagrożonych przemocą w rodzinie i uzależnionych. Wymiar interwencyjny, to świadczenie pomocy finansowej i rzeczowej oraz pomoc w formie zapewnienia noclegu i schronienia dla osób będących w potrzebie. Wymiar integracji, to umożliwienie osobom bezdomnym uczestnictwa w programach i projektach nastawionych na aktywizację społeczną i zawodową, a także wszelkiego rodzaju inicjatywy zmierzające do usamodzielnienia się osoby bezdomnej.

Polski Czerwony Krzyż, Towarzystwo Pomocy im św. Brata Alberta koło w Kaliszu, Caritas świadczyły pomoc w postaci schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania, podstawowych środków higieny i leków dla osób bezdomnych w mieście. Pomoc ta miała charakter kompleksowy.

W 2015 roku na terenie miasta Kalisza funkcjonowały 3 placówki przeznaczone dla osób bezdomnych:

1. Schronisko im. Św. Brata Alberta – 40 miejsc noclegowych dla mężczyzn,
2. Noclegownia PCK – 40 miejsc noclegowych dla mężczyzn,
3. „Ogrzewalnia” przy PCK w Kaliszu - otwarta w godzinach od 7 do 18, przeznaczona dla osób, które nie mają możliwości przebywania w ciepłych pomieszczeniach w ciągu dnia. Mogą tam przyrządzić sobie ciepły posiłek i napić się gorącej herbaty.

Brak jest na terenie miasta Kalisza całodobowej placówki dla bezdomnych kobiet.

Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że wykazana liczba miejsc w wyżej wymienionych placówkach dla bezdomnych mężczyzn jest wystarczająca i zaspokaja w pełni potrzeby bezdomnych mieszkańców naszego miasta, a także mieszkańców spoza Kalisza, którzy obecnie przebywają w Kaliszu i są w sytuacjach kryzysowych. Nie wszyscy bezdomni chcą korzystać z miejsc noclegowych, ale często korzystają z innych form pomocy.

Tabela 28 Liczba osób bezdomnych, w tym pochodzących z Kalisza korzystających z różnego rodzaju pomocy w Kaliszu

	2012	2013	2014	2015
Liczba osób bezdomnych w Kaliszu	180 (w tym 97 z miasta Kalisza)	175 (w tym 105 z miasta Kalisza)	194 (w tym 96 z miasta Kalisza)	189 (w tym 119 z miasta Kalisza)

Źródło: Opracowanie własne, dane MOPS Kalisz

Osoby bezdomne, nie posiadające żadnego dochodu otrzymują pomoc, która służy zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych, tj. posiłek, odzież, leki, środki czystości.

Oprócz pomocy w formie schronienia, czy zasiłku, z osobami bezdomnymi prowadzona jest praca socjalna w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności. Osoby bezdomne otrzymują wsparcie i motywację do rozwiązywania ich problemów rodzinnych czy mieszkaniowych. Są aktywizowani do poszukiwania zatrudnienia, poszukiwania pracy oraz starań o własne mieszkanie.

Tabela 29 Efekty pracy socjalnej prowadzonej z osobami bezdomnymi przez pracowników MOPS Kalisz:

	2012	2013	2014	2015
Osoby bezdomne zarejestrowane w PUP	147	157	175	151
Ustalony stopień niepełnosprawności	37	45	64	59
Zasiłek pielęgnacyjny	5	9	10	7
Zasiłek stały	0	35	31	29
Zasiłek okresowy	79	30	25	33
Zasiłek celowy	157	74	60	60
Otrzymały emeryturę	1	1	1	4
Terapia uzależnienia od alkoholu	17	15	18	31
Podjęcie pracy stałej lub okresowej	3	3	7	13
Świadczenia opieki zdrowotnej	21	9	17	50
Usamodzielnienie	10	2	2	4
Skierowane do DPS	4	4	3	3
Podjęły naukę zawodu	0	4	2	1
Pomoc po opuszczeniu zakładu karnego	18	16	17	19

Źródło: Dane MOPS Kalisz

Ustawa o pomocy społecznej w sposób szczególny reguluje właściwość miejscową gminy w stosunku do osób bezdomnych, bowiem w przypadku osoby bezdomnej właściwą miejscowo jest gmina ostatniego miejsca zameldowania tej osoby na pobyt stały. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania albo na ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały jest zobowiązana do zwrotu wydatków gminie, która przyznała świadczenia w miejscu pobytu.

Tak sformułowane zapisy zobowiązują ośrodek pomocy społecznej do współdziałania z gminami, z których wywodzą się osoby bezdomne. Współpraca dotyczy zarówno postępowania w sprawie ustalenia uprawnień osób bezdomnych do świadczeń z pomocy społecznej jak i dochodzenia zwrotu wydatków poniesionych na świadczenia udzielone na podstawie decyzji administracyjnych MOPS. Wypłacane przez MOPS w Kaliszu świadczenia społeczne (zasiłki stałe,

celowe na leki, odzież, pokrycie kosztów posiłków) dla osób spoza Kalisza są zwracane do budżetu miasta.

Nieliczni bezdomni, w tym kobiety pochodzące z miasta Kalisza, przebywali poza Kaliszem i tam korzystali ze schronienia i świadczeń pomocy społecznej, których kosztami obciążone było miasto Kalisz.

4.6.2 GMINNY PROGRAM AKTYWIZACJI SPOŁECZNO-ZAWODOWEJ NA RZECZ BUDOWNICTWA SOCJALNEGO

W latach 2012 – 2013 realizowane było przez MOPS zadanie - „Gminne programy aktywizacji społeczno-zawodowej na rzecz budownictwa socjalnego - edycja 2012r.”, realizowanego w ramach programu „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – edycja 2011-2015” współfinansowanego ze środków własnych oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Uczestniczyło w nim 10 osób długotrwale bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym bezdomni, którzy podnosili swoje kwalifikacje zawodowe, poprzez ukończenie szkolenia „Roboty wykończeniowe w budownictwie”. Ponadto odbyli kursy zawodowe w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kaliszu. Miasto Kalisz przeznaczyło 4 lokale, w których były wykonane prace wykończeniowe przez uczestników projektu. Mieszkania zostały zaadaptowane także dzięki zakupionym materiałom, narzędziom i wyposażeniu, ze środków pochodzących z dotacji. Efektem finalnym było otrzymanie przez uczestników programu 4 mieszkań. Projekt był nowatorski na skalę ogólnopolską.

4.7 SYTUACJA MIESZKANIOWA NA TERENIE MIASTA KALISZA.

Zasoby miasta Kalisza tworzy 4600 lokali w pełni komunalnych oraz mieszczących się w budynkach należących do wspólnot mieszkaniowych. Na mieszkania oczekuje około 1300 rodzin i liczba oczekujących nie maleje od kilkunastu lat. W budynkach, które decyzyjną inspektora nadzoru budowlanego powinny zostać rozkwaterowane mieszka 119 osób*.

* (dane na dzień 31.12.2015).

Tabela 30 Sytuacja mieszkaniowa na terenie Kalisza na przestrzeni 2012-2015.

	2012	2013	2014	2015
Liczba mieszkań komunalnych	4 846	4 715	4 657	4600
Liczba złożonych wniosków na mieszkania komunalne	392	364	333	342
Liczba mieszkań socjalnych	323	355	389	404
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	481	541	438	345

Dane: Urząd Miejski w Kaliszu, Wydział Spraw Społecznych i Mieszkaniowych.

Z powyższej tabeli wynika, że liczba mieszkań socjalnych będących w zasobach miasta Kalisza w ostatnich latach wzrastała, co nie wpływało na zmniejszenie się liczby osób oczekujących na przydział tego typu lokalu w latach 2012-2014, sytuacja uległa polepszeniu w 2015 roku.

Zasobami mieszkaniowymi miasta Kalisza zarządza i gospodaruje samorządowy zakład budżetowy – Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych w Kaliszu. Jego zadaniem statutowym jest właściwe realizowanie polityki miasta Kalisza w obszarze zasobu mieszkaniowego, przedstawionej w „Wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta Kalisza na lata 2015-2020” przyjętym uchwałą nr XV/175/2015 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 29 października 2014r.. Celem programu jest wdrożenie racjonalnej polityki gospodarowania zasobem mieszkaniowym, prowadzącej do:

- Zwiększenia mieszkaniowego zasobu miasta,
- Zwiększenia możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych osób o niskich dochodach,
- Poprawy stanu technicznego mieszkaniowego zasobu miasta,

- Poprawy jakości i warunków zamieszkiwania w mieszkaniowym zasobie miasta,
- Zakończenie zmian własnościowych w nieruchomościach, w których sprzedaż lokali została już rozpoczęta.

Rodzina, która nie jest w stanie samodzielnie płacić czynszu i spełnia określone ustawą kryteria może wystąpić do Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych w Kaliszu o przyznanie dodatku mieszkaniowego. Dodatek to dopłata do kosztów utrzymania mieszkania lub domu.

Na przestrzeni ostatnich lat liczba osób objętych wsparciem w postaci dodatku mieszkaniowego w Mieście Kaliszu nieznacznie spadła, jednak w przeliczeniu na ilość gospodarstw wartość tego wsparcia wzrosła.

Tabela 31 Ilość gospodarstw korzystających z dodatku mieszkaniowego i poniesione koszty

	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.
Liczba gospodarstw otrzymujących dodatek mieszkaniowy	5 443	5 426	5 185	4 809
Koszt w zł:	6 695 604	6 957 377	6 866 908	6 144 806

Dane: Urząd Miejski w Kaliszu, Wydział Spraw Społecznych i Mieszkaniowych.

Rodziny, które korzystają z pomocy w formie dodatku mieszkaniowego mogą ubiegać się o przyznanie zryczałtowanego dodatku energetycznego. Rok 2014 był pierwszym rokiem realizacji tego zadania. W mieście Kaliszu o powyższe świadczenie można ubiegać się w Biurze Świadczeń Rodzinnych.

Tabela 32 Pomoc w formie dodatku energetycznego

	2014r.	2015r.
Kwota wydatkowana na ten cel (w zł)	101 173,08	133 252,63
Ilość zrealizowanych świadczeń	6 695	8 953
Średni koszt jednego świadczenia (w zł)	15,11	14,88

Dane: Urząd Miejski w Kaliszu, Biuro Świadczeń Rodzinnych.

4.8 SYSTEM ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH ORAZ INNYCH FORM POMOCY ŚWIADCZONYCH PRZEZ BIURO ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH

Ważnym elementem systemu wspierającego rodzinę w środowisku lokalnym jest system świadczeń rodzinnych oraz innych form pomocy świadczonych również przez Biuro Świadczeń Rodzinnych.

Rodziny spełniające odpowiednie kryteria określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych mogą wnioskować o:

1. Zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
2. Świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne,
3. Jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka.

Szczegółową charakterystykę przyznanych świadczeń prezentuje poniższa tabela.

Tabela 33 Realizacja zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłków rodzinnych w latach 2012-2015

Rodzaj świadczenia	Rok 2012		Rok 2013		Rok 2014		Rok 2015	
	Liczba świadczeń	Kwota w zł	Liczba świadczeń	Kwota w zł	Liczba świadczeń	Kwota w zł	Liczba świadczeń	Kwota w zł
Zasiłki rodzinne	61 282	5 381 900	57 269	5 683 476	52 055	5 163 382	49 845	5 044 091
Dodatki z tytułu urodzenia dziecka	277	277 000	322	322 000	273	273 000	269	269 000
Dodatki z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	1 822	710 803	1 825	719 802	1 153	448 922	866	337 028
Dodatki z tytułu samotnego wychowywania dziecka	4 483	779 310	4 140	719 790	3 975	688 630	3 825	671 445
Dodatki z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka	3 756	288 530	3 587	274 800	3 422	263 560	3 495	278 100

niepełnosprawnego								
Dodatki z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	3 857	385 700	3 548	354 800	3 275	327 500	3 192	319 200
Dodatki z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	310	20 020	292	19 560	293	19 490	235	16 675
Dodatki z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	8 062	644 960	7 633	610 640	7 025	562 000	7 050	575 290

Dane: Urząd Miejski w Kaliszu, Biuro Świadczeń Rodzinnych

Pomimo dwukrotnego wzrostu kryterium dochodowego do ubiegania się o świadczenia rodzinne, w omawianym okresie czterech lat, spadła liczba wypłacanych świadczeń, a tym samym wypłacanych kwot.

Wpływ na powyższe mają:

- Wzrost kwoty najniższego wynagrodzenia,
- Wzrost liczby osób korzystających ze świadczeń w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (przebywanie i praca członka rodziny za granicą),
- Możliwość odliczenia od podatku „ulgi na dzieci”, co powoduje podwyższenie o tę kwotę dochodu stanowiącego podstawę obliczenia dochodu rodziny,
- W przypadku dodatków z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego spadek wypłacanych świadczeń w roku 2014 spowodowany był wydłużeniem urlopu macierzyńskiego do roku czasu.

Spadek liczby wypłacanych świadczeń nie wskazuje jednak na poprawę warunków finansowych rodzin. Dla przykładu czteroosobowa rodzina po przekroczeniu kwoty 2.296 zł. dochodu w rodzinie nie kwalifikuje się do uzyskania prawa do świadczeń rodzinnych.

Należy jednak zaznaczyć, że wejście w życie, z dniem 1 stycznia 2016 r. ustawy z dnia 15 maja 2015 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 995) może spowodować znaczny wzrost liczby wypłacanych świadczeń oraz wydatkowanych kwot. Zgodnie z zapisami ustawy w przypadku przekroczenia kwoty uprawniającej rodzinę do zasiłku rodzinnego, zasiłek rodzinny i dodatki przysługiwać będą w wysokości różnicy między łączną kwotą zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami, a kwotą, o którą został przekroczony dochód rodziny.

Kolejną formą wsparcia świadczoną przez Biuro Świadczeń Rodzinnych są świadczenia opiekuńcze i zasiłki pielęgnacyjne.

Tabela 34 Realizacja świadczeń opiekuńczych: w latach 2012-2015

Rodzaj świadczenia	Rok 2012		Rok 2013		Rok 2014		Rok 2015	
	Liczba świadczeń	Kwota	Liczba świadczeń	Kwota	Liczba świadczeń	Kwota	Liczba świadczeń	Kwota
Zasiłki pielęgnacyjne	26 488	4 052 664	26 982	4 128 246	27 330	4 181 490	27 372	4 187 916
Świadczenia pielęgnacyjne	4 121	2 125 138	3 742	2 088 509	3 243	2 387 811	3 632	4 325 267
Specjalne zasiłki opiekuńcze	0	0	47	24 093	141	73 095	445	225 178

Dane: Urząd Miejski w Kaliszu, Biuro Świadczeń Rodzinnych

Zmniejszenie się liczby wypłacanych świadczeń pielęgnacyjnych spowodowane było wprowadzeniem od 1 lipca 2013r. „nowego świadczenia” specjalnego zasiłku opiekuńczego, które przysługuje z tytułu opieki nad dorosłym, niepełnosprawnym członkiem rodziny. Część osób, które do 30 czerwca 2013r. pobierały świadczenie pielęgnacyjne, którym na mocy ustawy wygasły decyzje przyznające prawo do świadczenia pielęgnacyjnego, uzyskały prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Od 1 lipca 2013r. świadczenie pielęgnacyjne przysługuje w szczególności rodzicom dzieci niepełnosprawnych, ponieważ przysługuje ono jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała nie później niż do ukończenia 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25 roku życia.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalne zasiłki opiekuńcze odprowadzane są składki na ubezpieczenie emerytalno – rentowe oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. Dodatkową pomocą finansową dla osób, które zrezygnowały z zatrudnienia w celu sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną jest zasiłek dla opiekuna.

Wprowadzenie świadczenia – zasiłku dla opiekuna - stanowiło rekompensatę dla części osób, które z dniem 1 lipca 2013r. utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego i na podstawie znowelizowanych przepisów nie przysługiwało im prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Następną z form pomocy dla rodzin jest jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka. W Kaliszu zauważalna jest tendencja spadkowa osób, które skorzystały z tej formy wsparcia. Szczegółową analizę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 35 Realizacja jednorazowej zapomogi w latach 2012 -2015

Rok	Liczba świadczeń	Kwota (w zł)
2012	897	897 000
2013	677	67 7000
2014	723	723 000
2015	708	708 000

Dane: Urząd Miejski w Kaliszu, Biuro Świadczeń Rodzinnych

Ważnym elementem wsparcia osób, które nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb i nie otrzymują należytej im pomocy od osób należących do kręgu zobowiązanych wobec nich do alimentacji są świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Poniższa tabela przedstawia realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego w mieście Kaliszu.

Tabela 36 Realizacja świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2012-2015:

Rodzaj świadczenia	Rok 2012		Rok 2013		Rok 2014		Rok 2015	
	Liczba świadczeń	Kwota (w zł)	Liczba świadczeń	Kwota (w zł)	Liczba świadczeń	Kwota (w zł)	Liczba świadczeń	Kwota (w zł)
Świadczenie z funduszu alimentacyjnego	15 228	5 223 325	14 732	5 288 425	14 517	5 436 259	14 000	5 390 517

Dane: Urząd Miejski w Kaliszu, Biuro Świadczeń Rodzinnych

4.9 PROGRAM „KALISZ RODZINA 3+”

Z myślą o rodzinach wielodzietnych, zgodnie z Uchwałą Nr XLIV/604/2014 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 27 lutego 2014 roku, miasto Kalisz przyjęło Program „Kalisz Rodzina 3+”. Program „Kalisz Rodzina 3+” adresowany jest do dużych rodzin zamieszkałych pod wspólnym adresem na terenie Kalisza oraz rozliczających się w Kaliszu z podatku dochodowego. Potwierdzeniem uczestnictwa w tym programie jest Karta „Kalisz Rodzina 3+” przyznająca uprawnienia do korzystania z różnorodnych ulg m.in. w żłobkach miejskich, przedszkolach publicznych, w zakupie biletów w komunikacji miejskiej oraz z ulg na zakup towarów i usług oferowanych przez podmioty, które przystąpiły do Programu „Kalisz Rodzina 3+”. Lista przedsiębiorców biorących udział w Programie publikowana jest na bieżąco na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Kaliszu. W okresie od 15.05.2014r.(tj. od wprowadzenia Karty „Kalisz Rodzina 3+”) do 31.12.2014r. wpłynęło 678 wniosków, a wydanych zostało 3 321 kart. W okresie 01.01.2015r. – 31.12.2015r. wpłynęły 522 wnioski, a wydano 2 420 kart.

Tabela 37 Ilość wydanych kart w ramach realizacji programu „Kalisz Rodzina 3+”

	15.05.2014-31.12.2014	01.01.2015-31.12.2015
IŁOŚĆ WNIOSKÓW	878	522
IŁOŚĆ WYDANYCH KART	3 321	2 420

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Kaliszu

4.10 INSTYTUCJONALNA FORMA OPIEKI NAD DZIEĆMI. ŻŁOBKI, PRZEDSZKOLA, ŚWIETLICE SOCJOTERAPEUTYCZNE

Ważnym ogniwem wsparcia dla rodziców, którzy np. pracują zawodowo są żłobki i przedszkola. Na terenie Kalisza w 2015r. funkcjonowało 8 żłobków i 44 przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi. Liczba przedszkoli w 2015r. całkowicie zabezpieczała potrzeby związane z liczbą dzieci do nich przyjętych. Problem natomiast stanowi zbyt mała liczba żłobków i dostępnych w nich miejsc. W 2013r., 50 dzieci nie zostało przyjętych do żłobka, w 2014r. 82 dzieci, a w 2015r. 110 dzieci.

Tabela 38 Żłobki i przedszkola na terenie miasta Kalisza

Lata	2012	2013	2014	2015
Żłobki	7	7	8	8
Liczba miejsc w żłobkach	364	364	384	413
Liczba dzieci nie przyjętych do żłobka	100	50	82	110
Przedszkola (wraz z oddziałami przedszkolnymi)	42	43	45	44
Liczba miejsc w przedszkolach	3 633	3 876	3 530	3319
Liczba dzieci nie przyjętych do przedszkola	59	0	0	0

Dane: Urząd Miejski w Kaliszu

W celu wspierania rodziny w pełnieniu jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej w mieście Kaliszu dla dzieci w wieku szkolnym roku funkcjonowało 7 świetlic środowiskowych realizujących program socjoterapeutyczny*. Świetlice te, zapewniają miejsca łącznie dla 230 dzieci.

1. Świetlica „Pinokio” ul. Graniczna 1, (35 miejsc)
2. Świetlica „Nazaret” ul. Śródmiejska 43, (45 miejsc)
3. Świetlica „Studnia Jakubowa”- ul. Poznańska 26,(40 miejsc)
4. Świetlica Caritas – ul. Prosta 1, (40 miejsc)
5. Świetlica przy Parafii Opatrzności Bożej – ul. Polna 8,(25 miejsc)
6. Świetlica Civitas Christiana – Al. Wojska Polskiego 185, (25 miejsc)
7. Świetlica przy Zgromadzeniu Sióstr Św. Doroty – Pl. św. Stanisława 4, (20 miejsc)

* Dane na dzień 31.12.2015

W świetlicach tych realizowany jest program socjoterapeutyczny, w ramach którego dzieci uczą się radzić sobie w sytuacjach trudnych, pracują nad podwyższeniem poczucia własnej wartości, uczą się asertywności, budują właściwe relacje społeczne, nabywają umiejętności radzenia sobie ze stresem, presją grupy rówieśniczej, podejmowania decyzji oraz radzenia sobie w życiu bez sięgania po tzw. środki zmieniające świadomość. Dużym wsparciem dla dzieci jest pomoc w redukowaniu trudności edukacyjnych.

Liczba miejsc w świetlicach zabezpiecza potrzeby dla chętnych dzieci i ich rodziców z centrum miasta Kalisza. Problem z dostępnością do świetlic mają rodziny które zamieszkują na osiedlach Winiary, Sulisławice, Dobrzec. Największym problemem jest brak placówki w rejonie największego osiedla mieszkaniowego – Dobrzec. Zamieszkuje tam duża liczba dzieci zagrożonych niedostosowaniem społecznym, czy dysfunkcją rodziny. Mimo wielu prób nie udało się znaleźć podmiotu, który podjąłby się tego zadania.

4.11 SYSTEM POMOCY W MIEŚCIE KALISZU KIEROWANEJ DO OSÓB STARSZYCH.

4.11.1 SYSTEM POMOCY W MIEŚCIE KALISZU KIEROWANEJ DO OSÓB STARSZYCH.

PERSPEKTYWA DEMOGRAFICZNA LOKALNEJ POLITYKI SPOŁECZNEJ.

W perspektywie prognoz demograficznych liczba osób w wieku senioralnym będzie systematycznie wzrastała. Należy podejmować działania zarówno w obszarze opieki jak i aktywizacji osób w wieku senioralnym. W zakresie opieki decydujące o możliwości jak najdłuższego przebywania w dotychczasowym środowisku są rozwinięte usługi opiekuńcze, sieć ośrodków wsparcia dziennego oraz dostosowana do potrzeb mieszkańców infrastruktura ochrony zdrowia. Mając na uwadze wzrost liczby osób starszych w najbliższych latach należy zadbać o rozwój liczby miejsc całodobowego pobytu, w tym sieci placówek rodzinnych, stwarzających osobom starszym najdogodniejsze warunki pobytu. W obszarze aktywizacji należy zadbać o zwiększenie dostępu do usług społecznych, np. placówek edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjno – sportowych.

Podstawową zasadą przyjętą w pomocy społecznej na rzecz osób w starszym wieku jest pozostawienie ich w dotychczasowym środowisku zamieszkania tak długo, jak to jest możliwe. Zasada ta ma na celu zapewnienie im możliwości jak najdłuższego, samodzielnego funkcjonowania we własnym domu i środowisku rodzinnym oraz utrzymania sprawności dającej podstawę do niezależnego, aktywnego życia.

Jest to zatem kategoria osób, która winna stać się przedmiotem szczególnej społecznej troski i wdrażania takich programów szeroko rozumianej polityki społecznej, które nie tylko umożliwią osobom starszym godne życie, ale będą sprzyjać ich integracji ze środowiskiem i w pełni twórczemu wykorzystaniu ciągle przedłużającej się fazy „jesieni życia”. Pozwolą na uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym, kulturalnym przeciwdziałając ich wykluczeniu. Należy podjąć wszelkie kroki aby wspomagać tą najstarszą i niejednokrotnie osłabioną grupę społeczną.

4.11.2 SYSTEM POMOCY W MIEŚCIE KALISZU KIEROWANEJ DO OSÓB STARSZYCH.

DOM POMOCY SPOŁECZNEJ

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Na terenie Kalisza funkcjonuje jeden Dom Pomocy Społecznej, który mieści się przy ul. Winiarskiej 26. Dom świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb mieszkańców. Organizacja domu, zakres i poziom świadczonych usług uwzględniają w szczególności wolność, intymność, godność, poczucie bezpieczeństwa oraz sprawność fizyczną i psychiczną zamieszkujących osób.

Dom Pomocy Społecznej w Kaliszu dysponuje 180 miejscami dla osób przewlekle somatycznie chorych. Średnia wieku mieszkańca DPS w Kaliszu wynosiła 80 lat.

Tabela 39 Liczba osób (mieszkańców miasta Kalisza) przebywających w domach pomocy społecznej i liczba osób zakwalifikowanych do skierowania do domów pomocy społecznej w latach 2012-2015

Lata:	2012	2013	2014	2015
Osoby przebywające w domach pomocy społecznej	228	260	290	307
Osoby zakwalifikowane do skierowania do domów pomocy społecznej	110	138	159	158

Źródło: Dane ze sprawozdań MPiPS 03 R i MPiPS 05R MOPS Kalisz

Tabela 40 Koszty miesięcznego utrzymania mieszkańców miasta Kalisza w Domach Pomocy Społecznej

Koszty miesięcznego utrzymania mieszkańców w Domach Pomocy Społecznej, w których są lub byli umieszczeni mieszkańcy Kalisza				
DPS	2012	2013	2014	2015
DPS Baszków	136 656,93	82 527,34	49 259,07	62 743,27
DPS Batowice	8 510,52	16 628,28	12 556,68	0,00
DPS Biskupice	45 769,96	29 932,94	24 856,44	26 897,91
DPS Chlebno	70 259,89	89 598,03	93 401,37	92 685,48
DPS Chróscin Wieś	36 504,74	38 593,76	44 225,10	39 693,37
DPS Chróscin Zamek	0,00	0,00	22 700,04	56 411,77
DPS Chumiętki	0,00	0,00	0,00	19 367,72
DPS Fabianów	27 221,98	37 344,12	84 317,97	56 142,20
DPS Falmierowo	49 836,65	54 003,65	59 832,21	83 545,50
DPS Kalisz	2 163 590,76	2 736 682,86	3 036 161,85	236 428,67
DPS Kobyla Góra	136 211,24	156 730,72	164 071,54	183 111,38
DPS Kochłowy	96 329,79	108 822,72	105 181,50	139 511,34
DPS Konin	28 542,20	28 807,20	28 807,20	50 968,62
DPS Kowary	4 351,20	207,20	0,00	0,00
DPS Lisków	231 829,89	272 072,21	353 031,90	316 379,93
DPS Lisówki	0,00	0,00	11 111,93	0,00
DPS Marszałki	155 573,08	173 508,00	211 424,56	260 326,76
DPS Miechów	17 466,16	0,00	393,36	1 340,23
DPS Mielżyn	158 547,36	172 380,14	169 523,34	173 659,44
DPS Milicz	10 071,42	0,00	0,00	0,00
DPS Osiek	30 000,70	30 750,92	40 826,60	42 160,70
DPS Ostrów Wlkp.	130 877,94	130 630,77	103 463,25	90 028,72
DPS Pleszew	406 749,89	440 111,39	533 300,98	493 728,63
DPS Psary	259 853,06	325 092,69	363 463,78	457 269,16
DPS Pakówka	0,00	21 839,36	23 427,36	22 628,88
DPS Rożdżały	111 929,03	130 804,98	143 603,52	161 243,95
DPS Rzetnia	32 823,40	32 410,40	61 931,96	61 497,65
DPS Sieradz	32 532,31	32 935,53	14 934,72	33 094,33
DPS Skęczniew	105 309,76	96 174,86	76 869,72	68 744,43
DPS Skubarczewo	0,00	0,00	6 846,63	25 939,06
DPS Ślesin	37 490,92	35 494,95	36 025,26	38 024,40
DPS Wieleń	6 832,10	0,00	0,00	0,00
DPS Wielka Nieszawka	10 905,57	12 350,07	13 407,54	13 710,18
DPS Zimnowoda	67 019,08	62 755,92	36 109,20	31 619,22
DPS Zagórów	0,00	0,00	15 672,71	20 022,67

Źródło: Dane MOPS Kalisz

4.11.3 SYSTEM POMOCY W MIEŚCIE KALISZU KIEROWANEJ DO OSÓB STARSZYCH I NIESAMODZIELNYCH. USŁUGI OPIEKUŃCZE

Osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację, oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Tą formę pomocy na zlecenie miasta Kalisza realizują Polski Czerwony Krzyż i Polski Komitet Pomocy Społecznej.

Zasady przyznawania i odpłatność za usługi opiekuńcze oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat i trybu ich pobierania reguluje uchwała Rady Miejskiej Kalisza zgodnie z zapisem ustawy o pomocy społecznej (art. 50 ust. 6).

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. W mieście Kaliszu specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania realizuje Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położonych, natomiast dla dzieci pomoc ta jest świadczona w ośrodku wsparcia, tj. w Środowiskowym Domu samopomocy „Tulipan” (ŚDS „Tulipan”).

Środowiskowy Dom Samopomocy „Tulipan” w Kaliszu dla 50 osób świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu codziennym. ŚDS „Tulipan” jest placówką dziennego pobytu dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, a także innych osób, których specyficzne zaburzenia rozwojowe uniemożliwiają pobyt w innego rodzaju placówkach. Osobom tym zapewnia się podstawowe świadczenia opiekuńczo-wychowawcze, rekreacyjne, rehabilitacyjne oraz posiłki.

Odpłatność za świadczone specjalistyczne usługi opiekuńcze jest określona w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Poniższa tabela obrazuje zwiększającą się liczbę osób korzystających z tych form wsparcia.

Tabela 41 Liczba osób korzystających z pomocy w formie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych

Forma wsparcia	2012	2013	2014	2015
Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania	561	562	622	588
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	64	66	65	62

Źródło: Dane ze sprawozdań MPiPS 03R MOPS Kalisz.

4.11.4 SYSTEM POMOCY W MIEŚCIE KALISZU KIEROWANEJ DO OSÓB STARSZYCH. DZIENNY DOM POMOCY SPOŁECZNEJ.

Ważną rolę w systemie opieki dziennej pełni Dzienny Dom Pomocy Społecznej, który jest placówką dziennego pobytu dla osób, które ze względu na wiek, stan zdrowia, sytuację życiową oraz warunki rodzinne nie są w stanie w stopniu wystarczającym sprostać niektórym potrzebom życiowym i samodzielnie, prawidłowo funkcjonować w swoim środowisku. Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Kaliszu realizuje zadania poprzez terapię zajęciową, działalność opiekuńczą, pracę socjalną, działalność rehabilitacyjną i terapeutyczną, a także zapewnienie posiłku/obiadu. Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Kaliszu dysponuje 110 miejscami. Poniższa tabela wskazuje na liczbę osób korzystających z tych form wsparcia w latach 2012-2015.

Tabela 42 Liczba osób korzystających z pomocy DDPS w Kaliszu

Forma wsparcia	2012	2013	2014	2015
Liczba osób korzystających z pomocy w Dziennym Domu Pomocy Społecznej	118	126	122	118

Źródło: Dane ze sprawozdań MPiPS 05R MOPS Kalisz

Fundacja „Z godnością” jest w trakcie uruchamiania Dziennego Domu Opieki Medycznej dla 30 osób z chorobami neurologicznymi powodującymi istotny deficyt w samoopiece i integracji z otoczeniem.

4.11.5 SYSTEM POMOCY W MIEŚCIE KALISZU KIEROWANEJ DO OSÓB STARSZYCH I NIESAMODZIELNYCH. INNE DZIAŁANIA

Wśród ofert aktywności społecznej skierowanych do osób starszych w Kaliszu wyróżnić można:

- Uniwersytet Trzeciego Wieku „Calisia” ul. Targowa 2-12 funkcjonujący od 2006 roku. Celem stowarzyszenia jest włączenie osób starszych do systemu kształcenia ustawicznego oraz podejmowanie i rozwijanie społecznych inicjatyw poprzez:
 - prowadzenie edukacji w różnych dziedzinach naukowej aktywności,
 - aktywizację społeczną osób starszych poprzez uczestnictwo w różnych formach życia społecznego,
 - propagowanie i popieranie różnych form aktywności intelektualnej, psychicznej i podnoszenia sprawności fizycznej.
 Stowarzyszenie liczy 407 członków biorących udział w zajęciach 14 sekcji tematycznych (po kilka grup w sekcji) takich jak: humanistyczno - kulturalna, lektoraty j. angielskiego i j. niemieckiego, komputerowa, malarstwa artystycznego, teatralno – kabaretowa, rękodzieła artystycznego, chór oraz sekcje gimnastyczne różnego typu. Dwa razy w miesiącu odbywają się wykłady audytoryjne na wybrane tematy, prowadzone m.in. przez wykładowców Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Kaliszu, która sprawuje patronat naukowy nad działalnością edukacyjną stowarzyszenia.
- Kaliskie Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów ul. Targowa 3-5-7 funkcjonujące od 2009 roku. Organizacja realizuje imprezy turystyczno – wypoczynkowe, imprezy świąteczne, wieczorki taneczne, spotkania literacko – muzyczne, zajęcia terapeutyczno – ruchowe, zajęcia komputerowe, naukę języka angielskiego,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów - Zarząd Oddziału Okręgowego, ma siedzibę przy ul. Skalmierzyckiej 10, 62-800 Kalisz, działa od 1989 roku. Organizacja realizuje imprezy turystyczno – wypoczynkowe, imprezy kulturalne (np. wyjazdy do opery), imprezy świąteczne, wieczorki taneczne i inne spotkania integracyjne,
- Fundacja „Z Godnością” ul. Zagorzynek 34 założona w 2013 roku. Celem Fundacji jest działalność w zakresie ochrony zdrowia osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych, polegająca w szczególności na poprawie stanu ich zdrowia oraz warunków bytowych, jak również działania na rzecz promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej oraz zapewnienia im pobytu w odpowiednich placówkach całodobowego i dziennego pobytu,
- Fundacja MOCNI MIŁOŚCIĄ, założona w 2013 roku z siedzibą w Kaliszu ul. Szewska 1, niesie pomoc osobom przewlekle chorym w miejscu zamieszkania. W Fundacji działa ok. 70 wolontariuszy, którzy przeszli specjalistyczny, trzymiesięczny kurs przygotowujący ich do pracy z chorym. W grudniu 2015 pod opieką Fundacji było ponad 30 osób. Oprócz pomocy wolontariuszy Fundacja wspiera finansowo podopiecznych np. w formie refundacji środków medycznych, usług rehabilitacyjnych i pomocy psychologicznej. Całością tych poczynań kieruje Centrum Wolontariatu pod nazwą „Kalkuta jest wszędzie”. Oprócz tego Fundacja angażuje się w działania prozdrowotne i edukacyjne dotyczące wolontariatu i zdrowia osób w podeszłym wieku.

Na terenie miasta działają też inne związki i organizacje pozarządowe, które w obszarze swojej działalności oferują także pomoc i wsparcie dla seniorów.

5.1. SYTUACJA SPOŁECZNA NA LOKALNYM RYNKU PRACY.

5.1.1. BEZROBOCIE

W strategii rozwiązywania problemów społecznych istotne znaczenie odgrywał problem bezrobocia, którego kontinuum były inne problemy omówione w tym dokumencie strategicznym.

Utrata pracy zawodowej oraz stres spowodowany pogarszającą się sytuacją ekonomiczną szybko prowadzi do degradacji ekosystemu jednostki i rodziny. Szczególne zagrożenie niesie ze sobą długotrwałe bezrobocie, które prowadzi do nasilenia skutków psychospołecznych braku pracy tj. spadek poczucia bezpieczeństwa socjalnego, utratę godności osobistej, rozpad więzi społecznych, a także redukcję potrzeb i celów życiowych. Osoby długotrwale bezrobotne to niejednokrotnie osoby,

które korzystają ze świadczeń pomocy społecznej. Głównym powodem zgłaszania się po pomoc do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu było właśnie bezrobocie.

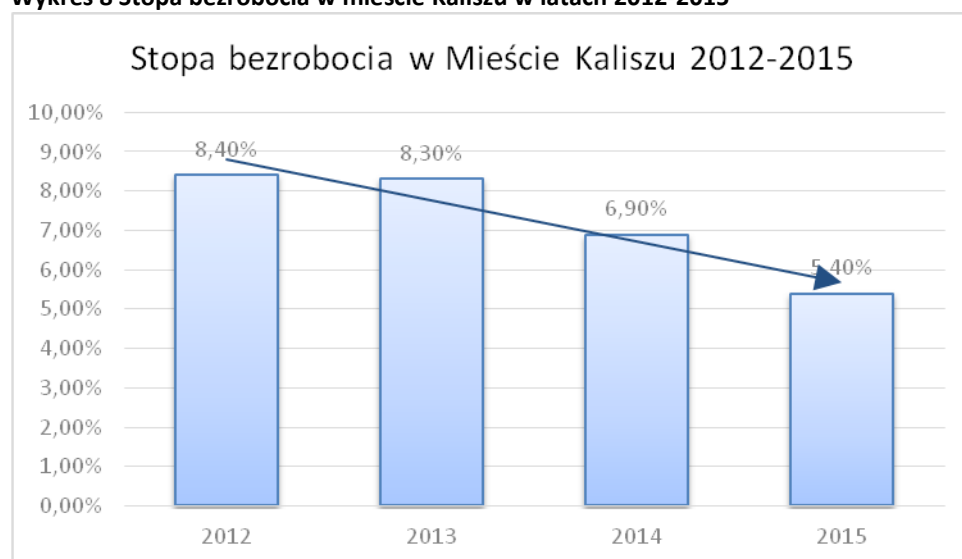
Liczba bezrobotnych z miasta Kalisza zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kaliszu na dzień 31 grudnia 2014r. wyniosła 3 298 mieszkańców, natomiast na dzień 31 grudnia 2015 liczba osób bezrobotnych z miasta Kalisza wyniosła 2 598osób.

Tabela 43 Stopa bezrobocia w mieście Kaliszu w latach 2012-2015.

Rok	Stopa bezrobocia
2012	8,4%
2013	8,3%
2014	6,9%
2015	5,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu.

Wykres 8 Stopa bezrobocia w mieście Kaliszu w latach 2012-2015



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu.

Jak wynika z powyższej tabeli stopa bezrobocia w Kaliszu z każdym kolejnym rokiem zmniejsza się. Pod koniec grudnia 2013 roku wynosiła 8,3 % oznacza to, że zmniejszyła się w stosunku do grudnia 2014r. o 1,4 %, by na dzień 31.12.2015 osiągnąć 5,4%. Analizując poziom bezrobocia na przestrzeni lat 2012-2015 notuje się tendencję spadkową na terenie miasta Kalisza.

Tabela 44 Stopa bezrobocia z uwzględnieniem płci w mieście Kaliszu w latach 2012-2015.

Lata	Stopa bezrobocia w %	Liczba bezrobotnych ogółem	W tym kobiety	W tym mężczyźni
2012	8,4	4 057	2 151	1 906
2013	8,3	4 011	2 153	1 858
2014	6,9	3 298	1 680	1 618
2015	5,4	2 598	1 343	1 255

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu.

Powyższa tabela obrazuje, że stopa bezrobocia w mieście Kaliszu ma tendencję spadkową i w poszczególnych latach kształtuje się następująco: 8,4% w 2012 roku, 8,3% w 2013, 6,9% w 2014, 5,4% w 2015 roku. W Kaliszu w latach 2012-2014 kobiety stanowiły najliczniejszą grupę osób bezrobotnych (2012 - 53,0%; 2013 - 53,7%; 2014 - 50,9%; 2015 – 51,7 %).

Tabela 45 Bezrobotni w mieście Kaliszu według wieku w latach 2012-2015.

Liczba bezrobotnych 2012	Liczba bezrobotnych 2013	Liczba bezrobotnych 2014	Liczba bezrobotnych 2015
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Wiek	Ogółem	W tym kobiet	W tym niepełnospirawni	Ogółem	W tym kobiet	W tym niepełnospirawni	Ogółem	W tym kobiet	W tym niepełnospirawni	Ogółem	W tym kobiet	W tym niepełnospirawni
18-24	530	291	11	462	263	13	304	181	13	253	141	12
25-34	1 046	613	42	1 050	617	43	815	464	44	626	365	32
35-44	931	536	85	1 012	588	88	817	443	83	628	361	64
15-54	958	505	167	899	469	163	747	384	130	565	286	114
55-59	460	206	105	486	216	116	441	194	95	360	176	73
60 i więcej	132	X	32	147	X	41	174	14	46	166	14	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu.

Wpływ na poziom bezrobocia ma wiek osób zgłaszających się do Powiatowego Urzędu Pracy. Analiza powyższej tabeli wskazuje, że w latach 2012-2015 wśród bezrobotnych największą populację stanowią osoby młode w wieku produkcyjnym w wieku 25-34 lata oraz 35-44 lata. Największa dynamika bezrobotnych miała miejsce w przedziale wiekowym 35-44 lata i kształtowała się następująco: w 2013 – wzrost o 81 osób, w 2014 - spadek o 114 osób w stosunku do roku 2012. Znamienny w przypadku procesu starzenia się społeczeństwa oraz zmian w zakresie wieku emerytalnego jest fakt zwiększania się grupy osób bezrobotnych w grupie wiekowej 60+.

Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych w Kaliszu wynosiła na koniec 2014 roku 411 osób, na koniec czerwca 2015 332 osoby. Udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie bezrobotnych wskazuje w latach 2012-2015 na tendencję spadkową.

Tabela 46 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych osób niepełnosprawnych w Kaliszu.

Lata	Liczba osób
2012	442
2013	464
2014	411
2015	328

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu.

Niezmierznie ważnym czynnikiem w zdobyciu zatrudnienia jest wykształcenie osób bezrobotnych.

Tabela 47 Bezrobotni w Kaliszu według wykształcenia.

Tabela 7. Bezrobotni w ramach województwa wykształcenia												
Liczba bezrobotnych 2012				Liczba bezrobotnych 2013			Liczba bezrobotnych 2014			Liczba bezrobotnych 2015		
		ogółem	W tym niepełnosprawni	ogółem	Wzrost/ spadek w okresie 12 miesięcznym	W tym niepełnosprawni	ogółem	Wzrost/spadek w okresie 12 miesięcznym	W tym niepełnosprawni	ogółem	Wzrost/spadek w okresie 6 miesięcznym	W tym niepełnosprawni
Wykształcenie	wyższe	588	22	570	-18	28	466	-104	24	362	-104	19
	Policealne i średnie zawodowe	882	98	860	-22	90	682	-178	57	516	-166	59
	Średnie ogólnokształcące	325	27	344	+19	31	266	-78	37	194	-72	20
	Zasadnicze zawodowe	1037	150	1038	+1	159	853	-185	163	680	-173	116
	Gimnazjalne i niższe	1225	145	1199	-26	156	1031	-168	130	846	-185	114

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu.

Z analizy wynika, że zjawisko bezrobocia w Kaliszu i uwzględniając poziom wykształcenia osób bezrobotnych wynika, że wśród osób pozostających bez pracy najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. Mimo iż z roku na rok grupa ta zmniejsza się to jednak nadal utrzymuje się w najliczniejszej grupie osób bezrobotnych biorąc pod uwagę wykształcenie. Najmniej liczną grupą osób bezrobotnych były osoby z wykształceniem wyższym, którą na koniec 2015 roku stanowiły 362 osoby.

5.1.2 BEZROBOCIE. PROFILOWANIE POMOCY OSOBOM BEZROBOTNYM.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy osoba rejestrująca się w Urzędzie Pracy podlega profilowaniu pomocy, który ma na celu ustalić zakres i formy pomocy właściwe ze względu na potrzeby osoby bezrobotnej.

Profile pomocowe kształtują się następująco:

Profil I – bezrobotny uzyskuje pomoc w formie pośrednictwa pracy, a w uzasadnionych przypadkach może korzystać z poradnictwa zawodowego. Pomoc obejmuje również szkolenie wskazane przez bezrobotnego o ile jest ujęte w planie szkoleń Urzędu.

Ponadto w uzasadnionych przypadkach Urząd może:

- bezrobotnemu sfinansować koszty egzaminów,
- dokonać zwrotu kosztów przejazdu i zakwaterowania,
- przyznać jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej,
- przyznać bony (szkoleniowy, stażowy, zatrudnieniowy, na zasiedlenie).

Profil II – bezrobotny uzyskuje pomoc w zakresie usług i instrumentów rynku pracy, zostaje objęty działaniem aktywizacyjnym zleconym przez wojewódzki urząd pracy (tylko osoby długotrwale bezrobotne) oraz inne formy pomocy z wyłączeniem Programu Aktywizacja i Integracja,

Profil III – Program Aktywizacji i Integracji, o którym mowa w art. 62a ww. Ustawy działania aktywizacyjne zlecone przez urząd pracy, programy specjalne, skierowanie do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy lub podjęcia pracy w spółdzielni socjalnej zakładanej przez osoby prawne. W uzasadnionych przypadkach Urząd Pracy obejmuje bezrobotnego poradnictwem zawodowym.

Po ustaleniu profilu pomocy, bezrobotny otrzymuje informacje o formach pomocy, którymi może zostać objęty, w ramach ustalonego profilu. Następnie pracownik PUP przygotowuje wraz z bezrobotnym Indywidualny plan działania (IPD), nie później jednak niż 60 dni od dnia określenia profilu pomocy.

Indywidualny plan działania określa:

1. Działania możliwe do zastosowania przez urząd pracy w ramach pomocy określonej w ustawie;
2. Działania planowane do realizacji przez bezrobotnego w celu poszukiwania pracy oraz terminy realizacji tych działań;
3. Formy, terminy i liczbę spotkań z pracownikiem urzędu pracy oraz doradcą zawodowym i pośrednikiem pracy;
4. Warunki i termin zakończenia realizacji indywidualnego planu działania.

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy wynika, iż na dzień 31 grudnia 2014 roku, zarejestrowanych osób bezrobotnych objętych profilem III było 2365, w tym 1288 kobiet. Grupa ta stanowiła 43, 76% wszystkich osób zarejestrowanych w PUP. Określone w ww. ustawie formy pomocy osobom bezrobotnym dla których PUP określił III profil pomocy oraz fakt korzystania tych osób ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu pozwolił na realizację Programu PAI (Program opisany poniżej). PUP i MOPS zajmują się najczęściej tym samym klientem i choć obie instytucje powołane są do wykonywania innego rodzaju zadań to harmonizacja ich działań stanowi gwarancję, że klient zostanie objęty kompleksowym wsparciem, a podejmowane działania obu instytucji uzupełniają się, a nie powielają.

W ramach działań pomocy społecznej prowadzona jest przede wszystkim praca socjalna, która ma na celu wywołać taką zmianę w postawie i zachowaniu klienta, aby chciał zmienić obecną sytuację życiową, w tym chciał znaleźć pracę. Wystarczająco zmotywowany klient zostaje skierowany do PUP, w którym otrzymuje kompleksowe wsparcie w znalezieniu pracy.

Tabela 48 Bezrobotni, a zgłoszone oferty pracy.

Lata	2012	2013	2014	2015
Liczba bezrobotnych (stan na koniec roku)	4 057	4 011	3 298	2 598
Liczba zgłoszonych ofert pracy (cały rok)	1 598	1 394	2 996	3 683

Liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych (cały rok)	133	69	195	154
--	-----	----	-----	-----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu.

W Kaliszu w 2015 roku zgłoszono 3 874 oferty pracy, to o 356 więcej niż w roku 2014.

Najwięcej ofert na przestrzeni lat 2012-2015 dotyczyło m.in. takich zawodów, jak:

1. Robotnik gospodarczy – 108 ofert,
2. Sprzedawca - 132 oferty,
3. Pracownicy obsługi biurowej, w tym technicy obsługi biurowej - 54 ofert,
4. Kierowca ciągnika siodłowego - 165 ofert,
5. Sprzątaczką w tym sprzątaczką biurową - 18 ofert,
6. Opiekun osoby starszej – 15 ofert,
7. Szwaczka – 35 ofert,
8. Przedstawiciel handlowy – 23 oferty
9. Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym, w tym pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle – 38 ofert,
10. Kucharz – 49 ofert,
11. Magazynier – 17 ofert,
12. Robotnik magazynowy – 67 ofert,
13. Murarz – 20 ofert,
14. Doradca finansowy – 30 oferty,
15. Murarz - 26 ofert,
16. Pakowacze – 23 oferty,
17. Pomoce kuchenne – 22 oferty
18. Pracownik ochrony fizycznej – 18 ofert,
19. Fryzjer – 18 ofert,
20. Kierowca samochodu ciężarowego – 32 oferty,
21. Pakowacz ręczny – 24 oferty,
22. Spawacz – 17 ofert,
23. Listonosz – 15 ofert,
24. Doradca finansowy – 30 ofert.

Tabela 49 Aktywizacja osób bezrobotnych.

Program aktywizacji zawodowej	Liczba osób objętych programem			
Lata	2012	2013	2014	2015
Szkolenie	335	154	119	157
Prace interwencyjne	99	147	90	90
Roboty publiczne	213	182	90	105
Prace społecznie użyteczne	346	138	x	126
Staże	383	351	276	229
Przygotowanie zawodowe dorosłych	9	12	6	0
Dotacje na działalność gospodarczą	175	132	196	172
Zatrudnienie na dodatkowych miejscach pracy	136	122	127	174
PAI*	x	x	20	62
Bon stażowy*	x	x	69	117
Bon szkoleniowy (stypendium szkoleniowe) *	x	x	27	36
Bon zatrudnieniowy*	x	x	29	88
Bon na zasiedlenie*	x	x	13	41
Dofinansowanie wynagrodzenia bezrobotnego po 50 r. życia*	x	x	15	31
Refundacje KRUS	2	7	3	0
Zwrot kosztów opieki nad dzieckiem/osobą zależną	2	3	1	1
Badania lekarskie z tyt. ustalenia zdolności do pracy	6	13	9	5
Razem	1706	1261	1090	1 434

*nowe formy wsparcia i pomocy dla osób bezrobotnych wynikających z nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu.

5.1.3.1 KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

W 2005r. w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu powstał Klub Integracji Społecznej. Działalność KIS skierowana jest do osób, które ze względu na swoją trudną sytuację życiową i bezradność w zaspokojeniu swoich potrzeb są zagrożone marginalizacją społeczną uniemożliwiającą lub ograniczającą uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. KIS

prowadzi działalność w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej. Klienci KIS objęci są wsparciem indywidualnym i grupowym.

Odbudowanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej oraz pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania to cele, które Klub Integracji Społecznej zakłada w ramach reintegracji społecznej. W zakresie jego działalności prowadzone są: konsultacje indywidualne z psychologiem, porady prawne, zajęcia informacyjno – edukacyjne dla osób z problemem alkoholowym, poradnictwo socjalne pracownika socjalnego oraz grupy wsparcia:

- dla współuzależnionych i ofiar przemocy,
- dla osób uzależnionych, bądź używających środków psychoaktywnych w sposób szkodliwy.

W przedmiocie reintegracji zawodowej, która ma na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy prowadzone są zajęcia:

- dla osób bezrobotnych (grupy wsparcia, warsztaty aktywnego poszukiwania pracy, warsztaty terapeutyczne – motywujące),
- informatyczne, z zakresu obsługi komputerowej i korzystania z Internetu.

Oprócz zajęć informatycznych dla osób bezrobotnych i innych osób chętnych dostępny jest Punkt dostępu do Internetu. Osoby korzystające z Klubu mogą zapoznać się z dostępnymi ofertami pracy oraz przesłać swoje dokumenty aplikacyjne w wersji elektronicznej dzięki dostępowi do komputerów z łączem internetowym, mogą również napisać wiele rodzajów pism i wniosków do różnych instytucji.

W zakresie swoich działań KIS organizuje również prace społecznie użyteczne.

Tabela 50 Liczba osób skierowanych do prac społecznie użytecznych w latach 2012-2015.

Lata:	2012	2013	2014	2015
Liczba miejsc do wykonywania prac społecznie użytecznych	127 miejsc	52 miejsca	0	86 miejsc
oraz liczba osób skierowana do pracy społecznie użytecznej organizowanej na terenie miasta Kalisza w jednostkach organizacyjnych miasta Kalisza	281 skierowań	86 skierowań		119 skierowań

Źródło: Klub Integracji Społecznej w Kaliszu

Tabela 51 Liczba osób korzystających ze wsparcia w ramach działalności Klubu Integracji Społecznych w latach 2012- 2015 roku.

Lata:	2012		2013		2014		2015	
	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad
Wsparcie psychologa	107	150	139	159	120	234	71	84
Porady radcy prawnego	330	374	368	418	174	194	195	224
Wsparcie terapeutę uzależnień	120	601	126	528	255	628	290	578
Inne działania wspierające organizowane przez pracownika socjalnego	240	240	18	18	214	214	396	396
łącznie ilość	797	1 365	651	1 123	763	1 270	952	1 282

Źródło: Dane Klubu Integracji Społecznej w Kaliszu

5.1.3.2. KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ. PROGRAM AKTYWIZACJI I INTEGRACJI (PAI).

W maju 2014 roku po raz pierwszy we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy podjęto realizację Programu PAI. Program skierowany jest do osób długotrwale bezrobotnych zamieszkujących na terenie miasta Kalisza, które cechował brak lub znacząco obniżona motywacja do podjęcia pracy, dla których Powiatowy Urząd Pracy określił III profil pomocy, oraz które jednocześnie korzystają ze świadczeń pomocy społecznej i realizują kontrakty socjalne. Ogółem w Programie uczestniczyło 40 osób

Program miał na celu:

- rozwinięcie lub wzmocnienie kompetencji społecznych;
- przywracanie możliwości lub powrót do aktywności zawodowej;

- zapobieganie procesom wykluczenia społecznego;
- podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach KIS lub zatrudnionej u pracodawcy umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu.

W celu osiągnięcia zamierzonych efektów Programu Aktywizacja i Integracja, zaplanowane działania były wpisane w Indywidualne Plany Działania sporządzone przez doradcę klienta PUP oraz były zgodne z kontraktami socjalnymi wszystkich uczestników Programu, tj. objęły aktywne działania integracyjne i reintegracyjne, jak również działania aktywizacyjne w postaci prac społecznie użytecznych.

Program był realizowany w trzech etapach, każdy etap trwał 2 miesiące. Do poszczególnych etapów osoby były kierowane przez pracownika PUP na podstawie opinii przedstawionych przez lidera KIS.

Działania w zakresie integracji realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu:

1. Grupowe poradnictwo specjalistyczne, w tym warsztaty mające na celu aktywizację i motywację zawodową, warsztaty pomagające umiejętnie zarządzać i organizować czas wolny, warsztaty gospodarowania budżetem domowym, warsztaty podnoszące umiejętność poruszania się na rynku pracy, nauka posługiwania się Internetem i elementy prawa pracy,
2. Grupa Wsparcia, której celem jest zwalczanie bezradności wobec trudnej sytuacji życiowej, budowanie siły i nadziei oraz poczucia własnej wartości.

W zakresie aktywizacji zawodowej realizowano prace społecznie użyteczne. Prace społecznie użyteczne w latach 2014-2015 były wykonywane przez 40 uczestników programu PAI. Działania w zakresie integracji społecznej bezrobotnych realizowane były przez MOPS w wymiarze 40 godzin miesięcznie.

6.1. UZALEŻNIENIA.

6.1.1. UZALEŻNIENIA OD ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH.

Jednym z wielu problemów społecznych z jakimi boryka się miasto Kalisz to między innymi problem związany z uzależnieniem od środków psychoaktywnych, w tym od alkoholu, dopalaczy oraz narkotyków. Raport z badań „Epidemiologia zaburzeń psychiatrycznych i dostępność psychiatrycznej opieki zdrowotnej (Warszawa IPiN 2012r.) określa, że nadużywanie substancji w tym alkoholu dotyczy ok. 3 mln. osób w wieku produkcyjnym, a wśród nich około 700 tysięcy to osoby uzależnione. Nadużywanie i uzależnienie od alkoholu określa się na 11,9% populacji a nadużywanie i uzależnienie od narkotyków na 1,4% populacji.

Rozmiar tego zjawiska powoduje wiele szkód społecznych, ekonomicznych i zdrowotnych. Uzależnienie od środków psychoaktywnych w tym od alkoholu i dopalaczy oraz narkotyków wiąże się z wystąpieniem zaburzeń somatycznych i psychicznych, które zakłócają lub uniemożliwiają prawidłowe funkcjonowanie społeczne jednostki. Mają one również negatywne konsekwencje dla ich najbliższego otoczenia. Na poziomie rodziny prowadzą do problemów natury ekonomicznej i emocjonalnej. Na poziomie społeczeństwa prowadzą do rosnących kosztów opieki medycznej. Powodują one również wiele innych szkód takich jak zakłócanie porządku publicznego, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, przestępczość.

Substancje psychoaktywne, jakimi są dopalacze wyróżnia ogromna liczba różnych substancji roślinnych i syntetycznych o rzeczywistym, bądź rzekomym działaniu psychoaktywnym. Mają one szkodliwy wpływ nie tylko na zdrowie fizyczne, ale i na psychikę człowieka. Często doprowadzają do depresji, a młodzi ludzie uzależnieni od nich trafiają na leczenie odwykowe do klinik psychiatrycznych. W poradniach leczenia uzależnień pojawia się coraz więcej pacjentów uzależnionych od dopalaczy, a ich stan psychiczny i objawy uzależnienia są takie same, jak w przypadku osób uzależnionych od narkotyków.

Uzależnienie od narkotyków jest chorobą postępującą i zagraża życiu. Można jedynie powstrzymać jej rozwój. Narkomania jest przyczyną wielu innych chorób np. HIV, zakażenie wirusem żółtaczkowy typu B i C, zaburzeń i problemów emocjonalnych.

Kolejnym problemem, na który należy zwrócić uwagę jest problem uzależnień behawioralnych. Kluczowe uzależnienia behawioralne to: cyberuzależnienia, patologiczny hazard, zakupoholizm, seksoholizm, patologiczne zaburzenia jedzenia, pracoholizm. Są one problemem społecznym, gdyż liczbę osób uzależnionych od hazardu szacuje się w Polsce na mniej więcej milion osób. Istotą uzależnień behawioralnych jest silna potrzeba wykonywania jakiejś czynności, która może prowadzić do tego, że dana osoba podporządkowuje i koncentruje swoje życie wokół danego czynnika. Może to doprowadzić do zaniedbywania innych dziedzin życia takich jak sfera emocjonalna, społeczna, intelektualna, ekonomiczna.

6.1.2. UZALEŻNIENIA OD ALKOHOLU.

Podstawowym rodzajem pomocy dla osób uzależnionych od alkoholu są programy psychoterapii grupowej i indywidualnej realizowane przez Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej. W Kaliszu funkcjonują dwa miejsca, w których taką pomoc może uzyskać osoba uzależniona od alkoholu, tj.

1. Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia, ul. Lipowa 5;
2. Centrum Medyczne Multimed s.j., ul. Majkowska 13a.

Tabela 52 Liczba zarejestrowanych pacjentów w Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnienia, osoby uzależnione.

rok	2012	2013	2014	2015
Ilość osób	1 113	1 117	1 158	1205

Źródło: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2015, opracowanie własne na podstawie danych z PTUiW.

Tabela 53 Liczba zarejestrowanych pacjentów Centrum Medyczne Multimed s.j., osoby uzależnione.

rok	2012	2013	2014	2015
Ilość osób	540	338	620	295

Źródło: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2015, opracowanie własne na podstawie danych z Centrum Medyczne Multimed s.j.,

Z uzyskanych danych wynika, że najwięcej osób podjęto decyzje o leczeniu w 2014 roku, co wskazuje na wzrost świadomości społecznej mieszkańców miasta Kalisza w zakresie terapii uzależnień, co przyczyniło się do znacznego spadku liczby osób podejmujących leczenie w 2015 roku.

Uzależnienie od środków psychoaktywnych destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Dotyczy to zarówno dorosłych członków rodziny jak i dzieci. Osoby te przystosowują się do sytuacji problemowej, jaką jest życie z osobą uzależnioną. Takie przystosowanie nazywamy współuzależnieniem. Jest to druga, po osobach uzależnionych i pijących szkodliwie, grupa pacjentów placówek leczenia odwykowego. Należy również mieć na względzie, że członkowie rodzin z problemem alkoholowym są grupą, która jest szczególnie narażona na doznawanie przemocy ze strony najbliższych.

W tym obszarze terapię indywidualną i grupową prowadzi NZOZ Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia ul. Lipowa 5 oraz Centrum Medyczne Multimed s.j. ul. Majkowska 13a.

Tabela 54 Liczba zarejestrowanych pacjentów Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia ul. Lipowa 5 – osoby współuzależnione.

rok	2012	2013	2014	2015
Ilość osób	269	309	311	276

Źródło: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2015, opracowanie własne na podstawie danych z NZOZ Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia ul. Lipowa 5

Tabela 55 Liczba zarejestrowanych pacjentów Centrum Medyczne Multimed s.j. ul. Majkowska 13a, osoby współuzależnione.

rok	2012	2013	2014	2015
Ilość osób	370	232	Brak danych	150

Źródło: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2015, opracowanie własne na podstawie danych z Centrum Medyczne Multimed s.j. ul. Majkowska 13a.

Poza poradniami osoby uzależnione i ich rodziny mogą uczestniczyć w różnego rodzaju zajęciach terapeutycznych realizowanych przez Kluby i Stowarzyszenia Abstynenckie oraz w spotkaniach organizowanych przez ruch samopomocowy, które są ważnym partnerem przy realizacji zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Z oferty klubów corocznie korzysta ok. 200 osób. W Kaliszu działa również 11 grup AA (Anonimowi Alkoholicy) w spotkaniach których uczestniczy średnio 225 osób uzależnionych.

W latach 2011 – 2015 przygotowano również dla osób uzależnionych ofertę zawierającą następujące działania terapeutyczne: m.in. grupa „Praca nad krokami AA”, warsztaty „Zapobieganie nawrotom picia”, program „After Care” dla osób uzależnionych. W każdej z grup czy warsztatów, w jednym spotkaniu uczestniczyło średnio 8 – 17 osób uzależnionych.

Działania z obszaru uzależnień, edukacji i reintegracji społecznej osób uzależnionych realizuje również Klub Integracji Społecznej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kaliszu. Certyfikowani terapeuci uzależnień w Klubie Integracji Społecznej prowadzą warsztaty oraz konsultacje indywidualne. Celem tych spotkań było przekazanie podstawowej wiedzy dotyczącej substancji psychoaktywnych, mechanizmów uzależnień, nawrotów do uzależnienia i sposobów radzenia sobie z nimi oraz wskazanie instytucji działających na rzecz osób uzależnionych i ośrodków stacjonarnego leczenia uzależnień.

Tabela 56 Liczba osób uzależnionych od alkoholu biorących udział w zajęciach z terapeutami uzależnień w Klubie Integracji Społecznej.

rok	2012	2013	2014	2015
Ilość osób	78	93	200	241

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu lata 2012-2014 oraz dane z KIS.

Powyższe dane pozwalają na stwierdzenie, że coraz więcej beneficjentów pomocy społecznej uświadamia sobie, iż ich zła sytuacja życiowa wynika z nadużywania alkoholu, dlatego też decydują się na podjęcie terapii.

6.1.3. DIAGNOZA PROBLEMU UZALEŻNIENIA WŚRÓD MŁODZIEŻY.

W 2015 roku na zlecenie Urzędu Miejskiego w Kaliszu zostały przeprowadzone badania „Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie Kalisza”. Realizatorem badań była Pracownia Badawczo – Psychologiczna MIRABO w Warszawie, a badania te przeprowadzono zgodnie z metodologią i standardami ESPAD*. Badania tego typu są realizowane w cyklach 4-letnich. Badanie przeprowadzono wśród 1579 uczniów z 70 klas: tj. 719 uczniów trzecich klas gimnazjów oraz 860 uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.

*The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. Więcej informacji na www.espad.org.

6.1.3.1. DIAGNOZA PROBLEMU UZALEŻNIENIA OD ALKOHOLU WŚRÓD MŁODZIEŻY.

Wyniki ww. badań pokazały między innymi, że:

- Wiek inicjacji alkoholowej młodzieży wynosi 13 – 14 lat ;
- Praktycznie każdy rodzaj alkoholu jest dla badanych łatwo dostępny: wśród uczniów II klas ponadgimnazjalnych odsetek ten wynosi 80,7%, a wśród uczniów III klasy gimnazjum wynosi on 60,4% (pomimo, że sprzedaż alkoholu nieletnim w Polsce jest przestępstwem);
- Napojem alkoholowym najczęściej kupowanym przez kaliskich gimnazjalistów było piwo, drugim w kolejności najczęściej kupowanym alkoholem była wódka;
- Doświadczenia upicia się (co najmniej raz w życiu) ma już za sobą 34,6% uczniów klas III gimnazjum oraz 59,6 % uczniów klas II szkół ponadgimnazjalnych;
- Dziewczęta - 40,3% częściej niż chłopcy - 24,6% oceniali ryzyko dla zdrowia związane z wypijaniem 1-2 drinków prawie codziennie jako wysokie ;
- O świetnej zabawie jako efekcie picia alkoholu pisało 52,7% gimnazjalistów i 69,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych; o uczuciu odprężenia – 46,5% młodszych i 62,9% starszych uczniów;

- O negatywnych skutkach picia wiedziało, m.in. o tym, że picie szkodzi zdrowiu – 39,7% młodszych i 31,5% starszych uczniów; o możliwości zrobienia czegoś po wypiciu alkoholu, czego się będzie żałować miało świadomość 37,0% młodszych i 31,1% starszych uczniów;
- Znaczna grupa badanych deklaruje przykre doświadczenia związane z piciem przez siebie alkoholu dotyczy to szczególnie starszych uczniów: bójki (20,0% chłopców i 8,7 % dziewcząt), wypadek lub uszkodzenie ciała (13,2% – 13,5%), poważne problemy z rodzicami (15,7% chłopców i 18,7% dziewcząt).

Powyższe wyniki wskazują na konieczność podejmowania działań profilaktycznych ukierunkowanych na zmniejszenie lub eliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów alkoholowych w danej populacji, działań edukacyjnych i korekcyjnych z zakresu uzależnień skierowanych do dzieci i młodzieży z grup ryzyka oraz działań związanych z ograniczeniem dostępności alkoholu dla nieletnich m.in. poprzez działania profilaktyczne i edukacyjne skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych, sankcje prawne dla podmiotów sprzedających alkohol osobom poniżej 18 roku życia, a także zmianę postaw społecznych przyzwalających na picie alkoholu przez młodzież.

6.1.3.2. UZALEŻNIENIA OD NARKOTYKÓW I DOPALACZY

Osoby uzależnione od narkotyków wymagają leczenia i mogą skorzystać z pomocy terapeuty. W Kaliszu funkcjonuje kilka miejsc, w których osoba uzależniona od narkotyków i rodzice takiej osoby mogą uzyskać pomoc. Należy do nich między innymi NZOZ Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia, NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień KARAN - Oddział Dzienny Terapii Uzależnień od Środków Psychoaktywnych.

Podstawowym rodzajem pomocy dla osób uzależnionych są programy psychoterapii grupowej i indywidualnej realizowane przez NZOZ-y.

Tabela 57 Liczba osób uzależnionych od narkotyków – Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia.

rok	2012	2013	2014	2015
Ilość osób	19	29	89	112

Źródło: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2015 oraz na podstawie danych Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnienia

Tabela 58 Liczba osób uzależnionych od narkotyków - NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień KARAN

rok	2012	2013	2014	2015
Ilość osób	83	112	156	137

Źródło: NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień KARAN

Działaniem uzupełniającym ofertę pomocy dla osób z problemem narkotykowym jest Klub Integracji Społecznej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kaliszu.

Tabela 59 Liczba osób biorących udział w zajęciach z terapeutami uzależnień w Klubie Integracji Społecznej.

rok	2012	2013	2014	2015
Ilość osób	42	33	55	49

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu lata 2012-2014 oraz dane z KIS.

Przedstawione dane pozwalają na stwierdzenie, że liczba osób uzależnionych od narkotyków podejmujących leczenie w okresie ostatnich 2 lat pozostaje na tym samym poziomie, natomiast w latach 2012-2013 miała tendencję wzrostową.

NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień KARAN prowadzi grupy terapeutyczne i podejmuje inne działania uzupełniające ofertę ośrodka poza kontrakt z NFZ m.in. grupę wczesnej interwencji wobec młodzieży eksperymentującej z narkotykami, grupę terapeutyczną dla osób uzależnionych i używających narkotyki, grupę informacyjno – edukacyjną dla osób uzależnionych i eksperymentujących z narkotykami i inne.

Od 2012 r. oferta Ośrodka jest powiększona o uzależnienia behawioralne. Oznacza to, że mogą uzyskać tam pomoc osoby uzależnione np. od hazardu, internetu, komputerów, zakupoholicy, pracoholicy itp.

Od 2011 r. w Kaliszu funkcjonuje grupa samopomocowa AN (Anonimowi Narkomanii), a od 2013 r. działa również grupa samopomocowa AH (Anonimowi Hazardziści). Grupy te cieszą się coraz większą popularnością wśród osób uzależnionych. Średnio w każdym spotkaniu tych grup uczestniczy ok. 30 osób. Dodatkowo rodziny osób uzależnionych mogą uczestniczyć w spotkaniach grup samopomocowych dla osób współuzależnionych Al.-Anon. Program tam realizowany dotyczy rodzin z problemem uzależnień: alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych.

Nadużywanie narkotyków było związane z popełnianiem przestępstw o czym świadczą statystyki Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu.

Tabela 60 Liczba przestępstw popełnionych przez nieletnich pod wpływem narkotyków ujawnionych przez Komendę Miejską Policji.

rok	2012	2013	2014	2015
Ilość przestępstw	818	843	694	608
Liczba nieletnich	215	191	186	126

Źródło: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2015 oraz Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu

Dane powyższe wskazują, że najwięcej przestępstw dokonali nieletni w roku 2013, natomiast najmniej przestępstw nieletni popełnili w 2015r. Dane te wskazują również na ilościowe wahania przestępstw popełnionych przez nieletnich pod wpływem narkotyków na przestrzeni analizowanych lat.

Narastającym problemem społecznym jest zażywanie dopalaczy, problem ten dotyczy również mieszkańców miasta Kalisza. W związku z szybkim rozwojem wielu nowych substancji psychoaktywnych w wielu krajach, w tym również w Polsce, nie ma legislacji umożliwiającej skuteczną kontrolę lub zakaz ich dystrybucji. Uzupełnianie listy zakazanych substancji psychoaktywnych w miarę jak pojawiają się na rynku nie przynosi pozytywnych efektów. Szybka reakcja producentów tych środków ma na celu ominięcie dopiero co wprowadzonych zakazów. W mieście Kaliszu poradnie nie prowadzą odrębnych statystyk dotyczących leczenia z powodu uzależnienia od dopalaczy. Jedynie dane pozyskane z Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. Ludwika Perzyny w Kaliszu za 2014r. i 2015r. wskazują na wzrost liczby przyjęć dorosłych i dzieci z powodu zażywania środków psychoaktywnych, w tym dopalaczy.

Tabela 61 Liczba osób które trafiły do Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. Ludwika Perzyny w Kaliszu z powodu zażywania środków psychoaktywnych (w tym dopalaczy).

rok	2014	2015
Razem w tym:	73	173
dorośli	57	152
dzieci	16	21

Źródło: Dane pozyskane z Wojewódzkiego Szpitala Wojewódzkiego im. Ludwika Perzyny w Kaliszu.

Tabela 62 Liczba osób które trafiły do Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. Ludwika Perzyny w Kaliszu z powodu zażywania środków psychoaktywnych – dopalaczy.

Rok:	2014	2015
Razem w tym:	59	152
dorośli	52	141
dzieci	7	11

Źródło: Dane pozyskane z Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. Ludwika Perzyny w Kaliszu.

Z uzyskanych danych wynika, że gwałtownie wzrasta liczba osób, które zażywają dopalacze, co wskazuje na rosnącą skalę problemu.

6.1.3.3. DIAGNOZA PROBLEMU UZALEŻNIENIA OD NARKOTYKÓW WŚRÓD MŁODZIEŻY.

W 2015 roku na zlecenie Urzędu Miejskiego w Kaliszu zostały przeprowadzone badania „Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie Kalisza”. Realizatorem badań była Pracownia Badawczo – Psychologiczna MIRABO w Warszawie.

Analizie poddano związki pomiędzy nasileniem używania substancji psychoaktywnych wśród uczniów, a różnymi obszarami funkcjonowania psychospołecznego, w tym: oceną relacji rówieśniczych i relacji z rodzicami, nasileniem pozytywnych oczekiwań dot. używania substancji oraz związanych z tym przykrych doświadczeń, oceną rozpowszechniania ich używania wśród przyjaciół, a także oceną dostępności tych substancji. Wyniki tych badań pokazały między innymi, że:

- Wiek inicjacji narkotykowej wynosi 13-15 lat;
- Dwie piąte uczniów III klasy gimnazjum i ponad jedna trzecia uczniów klasy II szkół ponadgimnazjalnych stwierdziła, że zdobycie dopalaczy byłoby dla nich łatwe;
- W klasach III gimnazjum dopalaczy używało przynajmniej raz w życiu 10,6% chłopców i 4,7% dziewcząt, a w klasach II szkół ponadgimnazjalnych przynajmniej raz w życiu sięgnęło 7,2% chłopców i 4,0% dziewcząt;
- Dwie piąte uczniów III klas gimnazjum i II klas drugich ponadgimnazjalnych (odpowiednio 40,8% i 39,5%) uznało, że zdobycie marihuany byłoby dla nich łatwe;
- Średnio jedna piąta uczniów i uczennic III klas gimnazjum przynajmniej raz w życiu paliła marihuanę lub haszysz (odpowiednio 21,9% i 18,2%), w klasach II szkół ponadgimnazjalnych przynajmniej raz w życiu paliła marihuanę lub haszysz jedna trzecia chłopców – 33,4% i ponad jedna piąta dziewcząt – 22,8%;
- W klasach III gimnazjum o tym, że używanie marihuany niesie za sobą duże ryzyko było przekonanych 28,9% uczniów i 29,7% uczennic, w klasach II szkół ponadgimnazjalnych odsetki te wynosiły odpowiednio: 22,0% i 30,3%;
- Odnotowano znaczny spadek odsetka dziewcząt i chłopców mających za sobą inicjację amfetaminową;
- Odnotowano spadek liczby uczniów używających ecstasy i substancji wziewnych;
- Używanie ecstasy zarówno przez uczniów starszych jak i młodszych należy uznać za incydentalne, co nie oznacza, że można zlekceważyć takie eksperymenty.

Powyższe wyniki wskazują na stabilizację problemu używania narkotyków. Jednak nadal znaczna część młodzieży podejmuje „inicjację narkotykową”. Sposobem na zmniejszenie problemu narkomanii wśród dzieci i młodzieży jest zintensyfikowanie oddziaływań prowadzących do m.in. zmiany stylu życia, zdobycia wiedzy na temat skutków zażywania środków psychoaktywnych. Brakuje jednak rozwiązań systemowych dotyczących leczenia uzależnień w przypadku dzieci i młodzieży niepełnoletniej, co ujęto w analizie SWOT niniejszego dokumentu. Uzupełnieniem tego problemu jest brak rozwiązań systemowych dotyczących leczenia uzależnień nieusamodzielnionych osób młodych w wieku powyżej 18 roku życia. Osoby te, pomimo pełnoletniości są ekonomicznie zależne od rodziców/opiekunów, jednak rodzice/opiekunowie nie mają wpływu na podjęcie leczenia odwykowego ponieważ dzieci „zasłaniają się” faktem pełnoletniości i prawem do samostanowienia o sobie.

7.1.1 OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

Zgodnie z *ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*, definicja osoby niepełnosprawnej brzmi: „Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej”.

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 roku - *Karta Praw Osób Niepełnosprawnych* uznaje: „...osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna,

psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych...”

Sejm RP w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych stwierdza iż, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, osoby niepełnosprawne nie mogą podlegać dyskryminacji oraz mają prawo do:

- Dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- Dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- Dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
- nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- Pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- Wykonywania pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- Zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej,
- Posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
- Pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

Przy opracowaniu diagnozy osób niepełnosprawnych do dokumentu Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2025 wykorzystano między innymi dane źródłowe z:

- Głównego Urzędu Statystycznego,
- Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. (określonego w dalszej części dokumentu NSP),
- Urzędu Miejskiego w Kaliszu,
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu,
- Powiatowego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności w Kaliszu,
- Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu.

Na potrzeby dalszej analizy osoby niepełnosprawne biologicznie, jeżeli nie zostały wyodrębnione, to wliczono je do grupy osób niepełnosprawnych prawnie - zgodnie z NSP. Dane przedstawione ze sprawozdań MOPS za okres 2012-2015 obejmują pełne lata.

Część danych oparto na wynikach NSP z 2011r. - jest to dokument szczególny ponieważ zawiera najpełniejsze dane. (Narodowy Spis przeprowadzany jest przez GUS, na podstawie ustawy sejmowej w odstępach około 10 letnich, na potrzeby diagnozy użyto danych z ostatniego spisu z 2011r., kolejny NSP zostanie przeprowadzony prawdopodobnie dopiero w 2021 roku).

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego wykazały, że na terenie miasta Kalisza w 2011 roku zamieszkiwało 105 386 osób, z których 15 578 to osoby niepełnosprawne stanowiące 14,79% mieszkańców.

Podczas NSP osoby niepełnosprawne podzielono na dwie grupy:

- I. Osoby niepełnosprawne prawnie, tj. takie, które posiadają aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony;
- II. Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale mają (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Tabela 63 Podział orzeczeń na stopnie niepełnosprawności lub równoważne

Orzeczenia PZON	Dawny system orzecznictwa	Orzeczenia lekarzy orzeczników ZUS
I. znaczny stopień niepełnosprawności	I grupa inwalidzka	całkowita niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji
II. umiarkowany stopień niepełnosprawności	II grupa inwalidzka	całkowita niezdolność do pracy
III. lekki stopień niepełnosprawności	III grupa inwalidzka	częściowa niezdolność do pracy, celowość przekwalifikowania

Źródło: <http://stat.gov.pl/> (dane z GUS).

Nie są to jedyne organy orzecznicze, ponieważ o niepełnosprawności orzekają też komisje lekarskie podległe Ministrowi Spraw Wewnętrznych (orzekają o niepełnosprawności: służb mundurowych) oraz KRUS.

Tabela 64 Liczba osób niepełnosprawnych w Kaliszu według płci i kategorii niepełnosprawności NSP 2011rok

Osoby niepełnosprawne w mieście Kaliszu według płci i kategorii niepełnosprawności	
osoby niepełnosprawne razem	15 587
osoby niepełnosprawne prawnie razem	10 848
osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności znacznym	2 177
osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym	4 754
osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności lekkim	3 311
osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności nieustalonym	293
osoby niepełnosprawne prawnie w wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności	313
osoby niepełnosprawne tylko biologicznie razem	4 739
osoby niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności całkowite	257
osoby niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności poważne	1 066
osoby niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności umiarkowane	3 417

Źródło: http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks (dane z GUS).

Porównując wyniki z poprzednim Narodowym Spisem Powszechnym z 2002 roku wynika, że zmniejszyła się liczba mieszkańców miasta Kalisza o 4 112 osób, w tym samym czasie wzrosła liczba osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z NSP z 2002r., liczba mieszkańców wynosiła 109 498 osób w tym niepełnosprawnych 14 925 (prawnie i biologicznie) stanowiła 13,63%. Dla porównania wskaźniki procentowe dla ludności województwa wielkopolskiego w tym okresie wyniosły 12,4%, dla całego kraju 12,2%

Ponad 30% osób z NSP w 2011r. nie ma ustalonego stopnia lub grupy niepełnosprawności. Brak orzeczenia uniemożliwia otrzymanie np. dofinansowania z MOPS do likwidacji barier, zniżek na przejazdy Kaliskimi Liniami Autobusowymi, ulgi rehabilitacyjnej. Jeżeli ww. osoby otrzymają orzeczenie o niepełnosprawności i złożą wnioski, nakłady finansowe na powyższe zadania będą musiały wzrosnąć.

Nie zmienia to faktu, że w 2011 roku osoby niepełnosprawne stanowiły 14,79% całej populacji mieszkańców miasta Kalisza.

Tabela 65 Struktura demograficzna osób niepełnosprawnych z podziałem na płeć, zamieszkujących Miasto Kalisz

Struktura demograficzna osób niepełnosprawnych zamieszkujących Miasto Kalisz wg NSP 2011		
mężczyźni	MĘŻCZYŹNI ogółem: 12.594	
	osoby niepełnosprawne	7 218
	osoby niepełnosprawne prawnie	5 376
kobiety	KOBIETY ogółem: 13.841	
	osoby niepełnosprawne	8 369

osoby niepełnosprawne prawnie

5 472

Źródło: http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks (dane z GUS).

Większość osób niepełnosprawnych to kobiety - 53,70%, mężczyźni stanowią - 46,30%.

Porównując dane osób niepełnosprawnych prawnie z osobami niepełnosprawnymi biologicznie widać, że to mężczyźni mniej chętnie przyznają się do niepełnosprawności, bądź nie widzą konieczności ustalenia stopnia niepełnosprawności.

Osoby niepełnosprawne z podziałem na stopnie niepełnosprawności stanowią odpowiednio:

- osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności znacznym - 20,67%,
- osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym - 43,82%,
- osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności lekkim - 30,52%,
- osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności nieustalonym - 2,70%,
- osoby niepełnosprawne prawnie w wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności - 2,89%.

7.1.2 SYTUACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ZAREJESTROWANYCH W POWIATOWYM URZĘDZIE PRACY W KALISZU

Tabela 66 Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy

Lata:	Stopa bezrobocia ogółem w %	Liczba bezrobotnych ogółem	W tym kobiety	W tym mężczyźni	W tym osoby niepełnosprawne
2012	8,4	4 057	2 151	1 906	442
2013	8,3	4 011	2 153	1 858	464
2014	6,9	3 298	1 680	1 618	411
2015	5,4	2 598	1 343	1 255	328

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP Kalisz

Z powyższych danych wynika, że tylko nieznaczna część osób niepełnosprawnych jest zarejestrowana w PUP.

Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP ma ogromny wpływ na wysokość środków otrzymywanych z PFRON. Podział pieniędzy na dany powiat jest wyliczany zgodnie z algorytmem, którego część stanowią dane z PUP. Oznacza to, że mając niski współczynnik niepełnosprawnych osób zarejestrowanych w PUP miasto Kalisz otrzymuje niższe środki na rehabilitację zawodową i społeczną.

Tabela 67 Liczba osób bezrobotnych wg kategorii wiekowych zarejestrowanych w PUP (w tym osób niepełnosprawnych) w okresie 2012-2015r.

Wiek	Liczba bezrobotnych 2012			Liczba bezrobotnych 2013			Liczba bezrobotnych 2014			Liczba bezrobotnych 2015		
	ogółem	W tym kobiet	W tym niepełnosprawni	Ogółem	w tym kobiet	W tym niepełnosprawni	Ogółem	W tym kobiet	W tym niepełnosprawni	Ogółem	W tym kobiet	W tym niepełnosprawni
18-24	530	291	11	462	263	13	304	181	13	253	141	12
25-34	1046	613	42	1050	617	43	815	464	44	626	365	32
35-44	931	536	85	1012	588	88	817	443	83	628	361	64
45-54	958	505	167	899	469	163	747	384	130	565	286	114
55-59	460	206	105	486	216	116	441	194	95	360	176	73
60 i więcej	132	X	32	147	X	41	174	14	46	166	14	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP Kalisz

Wszystkie zarejestrowane osoby są w wieku aktywności zawodowej. Przeważającą grupą osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP są osoby powyżej 35 roku życia.

Tabela 68 Wykształcenie osób bezrobotnych – w tym niepełnosprawnych

	Liczba bezrobotnych 2012			Liczba bezrobotnych 2013			Liczba bezrobotnych 2014			Liczba bezrobotnych 2015		
		ogółem	W tym niepełnosprawni	ogółem	miesięcznymWzrost/spadek w okresie 12	W tym niepełnosprawni	ogółem	miesięcznymWzrost/spadek w okresie 12	W tym niepełnosprawni	ogółem	Wzrost/spadek w okresie 6 miesięcznym	W tym niepełnosprawni
Wykształcenie	wyższe	588	22	570	-18	28	466	-104	24	362	-104	19
	Policealne i średnie zawodowe	882	98	860	-22	90	682	-178	57	516	-166	59
	Średnie ogólnokształcące	325	27	344	+19	31	266	-78	37	194	-72	20
	Zasadnicze zawodowe	1 037	150	1 038	+1	159	853	-185	163	680	-173	116
	Gimnazjalne i niższe	1 225	145	1 199	-26	156	1 031	-168	130	846	-185	114

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP Kalisz

Najliczniejszą grupą zarejestrowanych są osoby z wykształceniem: zasadniczym, gimnazjalnym i niższym.

W Kaliszu są Zakłady Pracy Chronionej zatrudniające osoby niepełnosprawne. Zgodnie z wykazem Wojewody Wielkopolskiego na dzień 20.08.2015r. takich zakładów jest osiem:

1. „ANPAH JANIĄK” Spółka jawna,
2. „INWEST-PRO ZPCh” Sp. z o.o.,
3. P.W. „KAL-PAB” Sp. z o.o.,
4. P.W. KAL -PAP” Sp. z o.o.,
5. KSOMAR s.c Przedsiębiorstwo Wielobranżowe,
6. Biuro Usług Detektywistyczno-Ochronnych „LEX” Sp. z o.o.,
7. Przedsiębiorstwo Spedycyjno-Transportowe „OSTSPED” Spółka jawna,
8. Spółdzielnia Inwalidów „PROSNA”.

W mieście Kaliszu w Zakładach Pracy Chronionej łącznie jest zatrudnionych 536 osób niepełnosprawnych.

7.1.3 DZIAŁALNOŚĆ POWIATOWEGO ZESPOŁU ORZĘKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Dane poniższe to liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności w Kaliszu dla mieszkańców Kalisza w okresie 2012-2015r. Duża część orzeczeń wydawana jest na określony czas np.: trzy lata, do ukończenia 16 roku życia. Daje się jednak zauważyć tendencję wzrostową liczby orzeczeń. PZON wydaje orzeczenia do celów pozarentowych.

Tabela 69 Orzeczenia o niepełnosprawności wydane przez PZON w Kaliszu w latach 2012-2015

Rok	Orzeczenia o niepełnosprawności wydane przez PZON w Kaliszu w latach 2012-2015		
	przed 16 rokiem życia	powyżej 16 roku życia	Razem za okres

2012	264	2 617	2 881
2013	263	2 393	2 656
2014	251	2 826	3 077
2015	245	3 342	3 587
Razem	1023	11 178	12 201

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PZON

PZON wydaje orzeczenie o niepełnosprawności niezależnie, od orzeczeń innych organów uprawnionych tj. ZUS, MSW, KRUS.

Lista symboli przyczyn niepełnosprawności:

- 01-U - upośledzenie umysłowe,
- 02-P - choroby psychiczne,
- 03-L - zaburzenia głosu, mowy, choroby słuchu,
- 04-O - choroby narządu wzroku,
- 05-R - upośledzenie narządu ruchu,
- 06-E - epilepsja,
- 07-S - choroby układu oddechowego i krążenia,
- 08-T - choroby układu pokarmowego,
- 09-M - choroby układu moczowo-płciowego,
- 10-N - choroby neurologiczne,
- 11-I - inne (w tym: schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego).
- 12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe

Tabela 70 Orzeczenia o niepełnosprawności wydane w latach 2012-2015 roku przez PZON w Kaliszu z uwzględnieniem symbolu przyczyny niepełnosprawności

Orzeczenia o niepełnosprawności wydane przez PZON w Kaliszu z uwzględnieniem symbolu przyczyny niepełnosprawności												
	przed 16 rokiem życia:				powyżej 16 roku życia:				Razem za okres:			
Lata:	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
01-U	38	43	46	28	90	61	98	58	128	104	144	86
02-P	25	39	20	14	453	464	544	403	478	503	564	417
03-L	28	25	25	14	177	147	196	121	205	172	221	135
04-O	30	30	34	11	91	87	110	61	121	117	144	72
05-R	31	28	31	19	1 269	1 185	1 527	1 348	1 300	1 213	1 558	1 367
06-E	22	16	17	15	78	82	83	42	100	98	100	57
07-S	34	30	34	25	823	805	970	553	857	835	1004	578
08-T	18	15	23	7	139	143	144	92	157	158	167	99
09-M	15	14	9	8	78	80	91	52	93	94	100	60
10-N	60	61	43	41	402	407	508	313	462	468	551	354
11-I	52	47	59	36	443	398	454	292	495	445	513	328
12-C	22	19	20	27	9	6	9	3	31	25	29	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PZON w Kaliszu

Na pierwszym miejscu w każdym roku występuje przyczyna 05-R - dysfunkcja narządu ruchu, drugą wg kolejności przyczyną jest 07-S - dysfunkcja układu krążenia, trzecie miejsce to 02-P - choroby psychiczne, czwarte i piąte miejsce to 10-N - choroby neurologiczne i 11-I - inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne.

7.1.4 ŚRODKI PFRON WYKORZYSTYWANE NA ZASPOKOJENIE POTRZEB NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW MIASTA KALISZA

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych określa zadania, które bezpośrednio realizuje samorząd. Środki na realizację tych zadań pochodzą z Państwowego Funduszu Osób Niepełnosprawnych. Ich wielkość na poszczególne zadania w latach 2012-2015 oraz skala zaspokojonych potrzeb przedstawia się następująco.

Tabela 71 Wielkość przekazanych z PFRON środków w latach 2012-2015 dla miasta Kalisza

Rok	Wielkość środków (w zł)
2012	2 812 077
2013	2 133 320
2014	2 494 052
2015	2 525 088

Źródło: Dane ze sprawozdań MOPS za lata 2012-2015

Tabela 72 Dofinansowanie do działalności WTZ na terenie miasta Kalisza

ROK	Kwota przekazana WTZ-om (w zł)	Liczba uczestników WTZ	Stosunek % otrzymanych środków z PFRON do wydatkowanych na WTZ
2012	1 199 995	80	42,67%
2013	1 257 660	85	58,95%
2014	1 257 660	85	50,43%
2015	1 330 650	90	52,70%

Źródło: Dane ze sprawozdań MOPS za lata 2012-2015

W mieście Kaliszu działają dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone przez: Fundację Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie” oraz Zgromadzenie Zakonne Małe Dzieło Opatrzności Bożej – Orionieści.

Środki przekazywane z PFRON do WTZ pochłaniają od 42,67% do 58,95% całości środków przekazywanych przez PFRON do budżetu miasta Kalisza.

Tabela 73 Dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych

ROK	Sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze			
	Złożone wnioski	wypłacone dofinansowanie	Kwota	Stosunek % otrzymanych środków z PFRON do wydatkowanych
2012	1 077	1167	492 188	17,50%
2013	1 304	1234	429 998	20,16%
2014	1 098	884	457 321	18,34%
2015	1 245	1 092	488 130	19,33%

Źródło: Dane ze sprawozdań MOPS za lata 2012-2015

W 2012 roku ilość zrealizowanych wniosków była wyższa od złożonych z uwagi na wypłacenie dofinansowania wnioskodawcom z 2011r. W kolejnych latach dofinansowanie przyznawano do wyczerpania środków a pozostałe wnioski rozpatrywano negatywnie.

Wnioski o dofinansowanie przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych najczęściej dotyczyły: pieluchomajtek, aparatów słuchowych, wózków inwalidzkich oraz obuwia ortopedycznego. Wnioski o dofinansowanie sprzętu rehabilitacyjnego najczęściej dotyczyły: łóżek rehabilitacyjnych oraz rowerków rehabilitacyjnych.

Tabela 74 Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych

ROK	Turnusy rehabilitacyjne			
	Złożone wnioski	wypłacone dofinansowanie	Kwota (w zł)	Stosunek % otrzymanych środków z PFRON do wydatkowanych
2012	348	188	150 940	5,37%
2013	376	95	80 000	3,75%
2014	367	234	199 649	8,05%
2015	346	233	229 374	9,08%

Źródło: Dane ze sprawozdań MOPS za lata 2012-2015

Środki otrzymane na dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych wystarczają tylko na pokrycie części wniosków.

Tabela 75 Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.

ROK	Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych			
	Złożone wnioski	wypłacone dofinansowanie	Kwota (w zł)	Stosunek % otrzymanych środków z PFRON do wydatkowanych
2012	136	62	326 430	11,61%
2013	126	46	168 043	7,88%
2014	105	52	168 554	6,76%
2015	94	31	178 329	7,06%

Źródło: Dane ze sprawozdań MOPS za lata 2012-2015

Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych dotyczyło głównie przystosowania mieszkania, szczególnie łazienki dla potrzeb osób niepełnosprawnych, zakupu schodofazów, oporęczowania.

Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się dotyczyło głównie dofinansowania do komputerów. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych dotyczyło głównie zakupu urządzeń niezbędnych przy utrzymaniu higieny osobistej oraz ramp zjazdowych.

7.1.5.1 REHABILITACJA ZAWODOWA

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego. Do rehabilitacji zawodowej zaliczamy: podjęcie działalności gospodarczej, wyposażenie stanowiska pracy, wydatki na instrumenty lub usługi rynku pracy, koszty szkoleń osób niepełnosprawnych.

Tabela 76 Dofinansowanie rehabilitacji zawodowej i rozpoczęcia działalności gospodarczej:

ROK	Podjęcie działalności gospodarczej			
	Złożone wnioski	wypłacone dofinansowanie - ilość osób	Kwota (w zł)	Stosunek % otrzymanych środków z PFRON do wydatkowanych
2012	6	4	150 000	5,33%
2013	4	1	35 000	1,64%
2014	8	5	185 000	7,42%
2015	4	2	60 000	2,38%

Źródło: Dane ze sprawozdań MOPS za lata 2012-2015

Tabela 77 Wyposażenie stanowiska pracy

ROK	Wyposażenie stanowiska pracy			
	Złożone wnioski	wypłacone dofinansowanie - ilość stanowisk pracy	Kwota (w zł)	Stosunek % otrzymanych środków z PFRON do wydatkowanych
2012	7	13	500 000	17,78%
2013	4	3	100 000	4,69%
2014	9	5	160 000	6,42%
2015	4	5	190 000	7,52%

Źródło: Dane ze sprawozdań MOPS za lata 2012-2015

Osoby niepełnosprawne z otrzymanych środków rozpoczęły następujące działalności zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności np.: działalność agencji reklamowych, restauracje i placówki gastronomiczne, działalność z zakresu architektury, sprzedaż detaliczna gazet i artykułów piśmiennych. Stworzono między innymi stanowiska pracy: sprzedawca-barman, cukiernik, kosmetyczka, kierowca-zaopatrzeniowiec.

Tabela 78 Wydatki na instrumenty lub usługi rynku pracy

ROK	Wydatki na instrumenty lub usługi rynku pracy			
	Złożone wnioski	wypłacone dofinansowanie	Kwota (w zł)	Stosunek % otrzymanych środków z PFRON do wydatkowanych
2012	2	2	14 263	0,51%
2013	3	3	16 673	0,78%
2014	3	3	16 865	0,68%
2015	0	0	0	0%

Źródło: Dane ze sprawozdań MOPS za lata 2012-2015

Tabela 79 Koszty szkoleń osób niepełnosprawnych

ROK	Koszty szkoleń osób niepełnosprawnych			
	Złożone wnioski	wypłacone dofinansowanie	Kwota (w zł)	Stosunek % otrzymanych środków z PFRON do wydatkowanych
2012	13	8	9 496	0,34%
2013	9	5	11 737	0,55%
2014	5	4	11 670	0,47%
2015	6	3	11 604	0,46%

Źródło: Dane ze sprawozdań MOPS za lata 2012-2015

Tabela 80 Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki

ROK	Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki			
	Złożone wnioski	Ilość osób korzystających	Kwota (w zł)	Stosunek % otrzymanych środków z PFRON do wydatkowanych
2012	2	247	31 700	1,13%
2013	2	241	34 000	1,59%
2014	2	256	36 999	1,48%
2015	2	236	37 000	1,47%

Źródło: Dane ze sprawozdań MOPS za lata 2012-2015

Dofinansowanie otrzymały Klub Sportowy Niepełnosprawnych „Start” na zorganizowanie zawodów pływackich „Memoriał Władysława Jakubka” i rozwój sekcji pływackiej oraz Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie” na organizację Międzynarodowych Halowych Zawodów Lekkoatletycznych.

7.1.5.2 REHABILITACJA ZAWODOWA. DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON DO WYNAGRODZENIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ZAKŁADACH PRACY NA TERENIE MIASTA KALISZA

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych bezpośrednio przekazuje każdego miesiąca zakładom pracy, które zatrudniają niepełnosprawnych pracowników dofinansowywanie do ich wynagrodzeń, o ile pracownik ten został ujęty w ewidencji zatrudnionych osób niepełnosprawnych prowadzonej przez PFRON.

Podmiotem uprawnionym do ubiegania się o dofinansowanie do wynagrodzeń zatrudnionych pracowników niepełnosprawnych może być:

- Pracodawca prowadzący zakład pracy chronionej,
- Pracodawca zatrudniający co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i osiągający wynik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości co najmniej 6%,
- Pracodawca zatrudniający w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy nie mniej niż 25 pracowników.

Dofinansowanie nie przysługuje pracodawcom zatrudniającym w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy co najmniej 25 pracowników i nie osiągającym wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości co najmniej 6%. Poniższa tabela zawiera informacje o ilości osób oraz

kwocie wypłaconych środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w formie dofinansowania do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych zatrudnionych w zakładach pracy mających siedzibę na terenie Miasta Kalisza.

Tabela 81 Dofinansowanie do wynagrodzeń dla zakładów pracy z terenu miasta Kalisza zatrudniających osoby niepełnosprawne.

Rok - okres	Liczba zatrudnionych pracowników z orzeczoną niepełnosprawnością	Kwota dofinansowania	Liczba pracodawców
2014-01	1 127	1 283 291,53	135
2014-02	1 163	1 298 174,68	136
2014-03	1 181	1 330 201,74	137
2014-04	1 230	1 233 514,33	134
2014-05	1 250	1 263 192,39	129
2014-06	1 257	1 277 104,46	134
2014-07	1 263	1 288 767,85	143
2014-08	1 260	1 293 243,58	145
2014-09	1 264	1 295 474,69	148
2014-10	1 189	1 206 969,96	150
2014-11	1 190	1 216 701,98	151
2014-12	1 187	1 212 697,98	150
2015-01	1 125	1 180 945,99	148
2015-02	1 142	1 198 953,32	152
2015-03	1 196	1 238 361,45	154
2015-04	1 172	1 214 882,77	152
2015-05	1 200	1 244 898,35	156
2015-06	1 197	1 244 547,04	154
2015-07	1268	1 326 799,56	161
2015-08	1246	1 316 610,67	160
2015-09	1260	1 328 771,91	157
2015-10	1285	1 362 842,89	169
2015-11	1288	1 364 309,45	163
2015-12	1271	1 353 396,84	163

Źródło: Dane z PFRON za okres od 01.2014 do 12.2015

Dofinansowanie do wynagrodzeń stanowi istotne wsparcie dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne. Dokumenty można składać drogą elektroniczną.

Informacja o możliwości uzyskania z PFRON dofinansowania do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego jest powszechna znana pracodawcom. Systematycznie wzrasta liczba pracodawców korzystających z tej formy dopłaty. Stale również wzrasta liczba zatrudnianych w nich osób niepełnosprawnych.

7.1.6 PROGRAM AKTYWNY SAMORZĄD

Pilotażowy program Aktywny Samorząd jest realizowany od 2012r. Program ma dwa moduły.

MODUŁ I	Moduł I dotyczy: pomocy w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, uzyskania prawa jazdy kategorii B, zakupu sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, dofinansowania szkoleń sprzętu nabytego w ramach programu, zakupu wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, pomocy w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka, zakupu protezy kończyny, pomocy w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny oraz pomocy w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.
MODUŁ II	Moduł II dotyczy pomocy w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Tabela 82 Realizacja programu „Aktywny Samorząd”

ROK	Program „Aktywny Samorząd”		
	Złożone wnioski	wypłacone dofinansowanie - ilość osób	Kwota
2012	45	39	187 064,60
2013	117	90	249 107,97
2014	119	107	402 750,53
2015	85	82	248 542,00

Źródło: Dane ze sprawozdań MOPS za lata 2012-2015

Program umożliwił dofinansowanie w tym okresie między innymi zakupu 27 wózków inwalidzkich o napędzie elektrycznym, naprawę 25 wózków o napędzie elektrycznym. W module II umożliwił realizację 191 wniosków o pomoc w dofinansowaniu nauki w celu podniesieniu kwalifikacji, tym samym poprawy sytuacji wnioskodawców na rynku pracy.

7.1.7 MIEJSKA SPOŁECZNA RADA DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W KALISZU

Miejska Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych jest organem opiniodawczo-doradczym działającym przy Prezydencie Miasta Kalisza. Rada składa się z 5 osób powołanych spośród działających na terenie miasta Kalisza przedstawicieli organizacji pozarządowych, fundacji oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego. Posiedzenia Rady odbywają się kilka razy w roku. Rada działa na podstawie przepisów ustawy z dn. 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

7.1.8 OGRANICZENIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH INSTYTUCJI PUBLICZNYCH, KULTURALNO-OŚWIATOWYCH

Wykaz siedzib instytucji publicznych o ograniczonej dostępności dla osób niepełnosprawnych (między innymi):

- Urząd Miejski w Kaliszu – Ratusz, ul. Główny Rynek 20,
- OKP „Wieża Ciśnień”, ul. Górnośląska 66a,
- Filharmonia Kaliska, al. Wolności 4 - budynek administracyjny,
- Miejska Biblioteka Publiczna Budynek administracji (ul. Łazienna 6), budynek Biblioteki Głównej (ul. Legionów 66a), Filie nr 3, 4, 7, 9, 12, 16,
- Centrum Kultury i Sztuki ul. Łazienna 6 barierę stanowią schody do sal: widowiskowej i *studia*, gdzie odbywają się imprezy.

Zgodnie z Uchwałą nr XV/173/2015 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 29 października 2015r. w sprawie zwolnienia od podatku od nieruchomości w związku z likwidacją barier architektonicznych. Zwalnia się od podatku od nieruchomości na okres trzech lat budynki lub ich części, w których dokonano likwidacji barier architektonicznych. Przez bariery architektoniczne należy rozumieć wszelkie remonty oraz montaż urządzeń mających na celu ułatwienie poruszania się osobom niepełnosprawnym np.: windy, rampy zjazdowej.

8. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE – DZIAŁANIA W ZAKRESIE KREOWANIA I REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ NA TERENIE MIASTA KALISZA

Organizacje pozarządowe są niezwykle ważnym ogniwem w kreowaniu i realizacji polityki społecznej na terenie miasta Kalisza. Organizacje działające na polu bardzo ważnych, newralgicznych

problemów i kwestii społecznych m.in. pomocy dziecku i rodzinie, niepełnosprawności, starości, bezdomności zostały opisane we wcześniejszej części niniejszego dokumentu.

Na dzień 30 września 2015 r. na terenie Kalisza funkcjonowały 334 organizacje pozarządowe, w tym 265 stowarzyszeń, 30 fundacji oraz 39 stowarzyszeń zwykłych*. Spośród stowarzyszeń 67 to oddziały terenowe organizacji ogólnopolskich. Ponad 20 podmiotów posiada status organizacji pożytku publicznego i jest uprawnionych do pozyskiwania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. Według posiadanych danych, w Kaliszu dla 16% organizacji pozarządowych dominującym obszarem działalności jest ochrona i promocja zdrowia, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych oraz sprawy społeczne i działalność charytatywna.

**Dane przekazane przez Urząd Miejski Kalisza, Wydział Spraw Społecznych i Mieszkaniowych*

Współpraca miasta Kalisza z organizacjami odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji oraz jawności.

Zgodnie z Wieloletnim programem współpracy miasta Kalisza z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego wyszczególniono m.in. zadania w zakresie:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób,
- działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- działalności charytatywnej,
- ochrony zdrowia i promocji zdrowia,
- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych,
- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym,
- działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpracy między społeczeństwami,
- promocji wolontariatu,
- przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym,
- działalności na rzecz kombatantów i osób represjonowanych,
- działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa.

Udział organizacji w wykonywaniu zadań publicznych realizowanych przez miasto Kalisz zapewnia się poprzez zlecenie realizacji tych zadań organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego na terenie miasta, których działalność statutowa jest zgodna z miejscem i dziedziną zleconego zadania.

Podstawową formą zlecenie realizacji zadań publicznych jest tryb otwartego konkursu ofert. Część zadań o charakterze ciągłym kontraktowana jest w trybie wieloletnim, co jest zgodne z oczekiwaniami ze strony realizatorów, zasadą efektywności w gospodarowaniu środkami oraz preferowanymi w kraju rozwiązaniami w zakresie zlecania zadań. Ponadto zlecenie zadań odbywa się z wykorzystaniem trybu tzw. „małych grantów”, a także poprzez zakup towarów i usług niezbędnych do realizacji zadań. W przypadku warsztatów terapii zajęciowej dotacja z budżetu Miasta udzielana jest z pominięciem trybu konkursowego, co wynika z odrębnych przepisów. W mieście Kaliszu bezprzedmiotowość ogłaszania konkursu występuje w przypadku działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej. Podstawą działania w tym zakresie jest ustawa o finansach publicznych.

Do zadań publicznych w obszarze polityki społecznej zleconych przez Miasto Kalisz i realizowanych przez organizacje pozarządowe należą:

- pomoc żywnościowa i rzeczowa dla najuboższych mieszkańców Kalisza – Caritas Diecezji Kaliskiej, Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „Bank Chleba”, Fundacja „Bread of life”, Polski Komitet Pomocy Społecznej;
- pomoc osobom bezdomnym – Polski Czerwony Krzyż, Towarzystwo im. Św. Brata Alberta, Caritas Diecezji Kaliskiej;
- usługi opiekuńcze – Polski Czerwony Krzyż, Polski Komitet Pomocy Społecznej;
- pomoc osobom uzależnionym i współuzależnionym – Abstynencki Klub Wzajemnej Pomocy „Jantar”, Abstynencki Klub „Zdrowie i Trzeźwość”, Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia

Pomocy Chorym Uzależnionym od Alkoholu i ich Rodzinom „Życie”, Katolicki Ruch Antynarkotyczny „Karan”.

Oprócz finansowych form współpracy, ważną rolę ogrywa współpraca pozafinansowa polegająca m.in. na udzielaniu wsparcia poprzez doradztwo i szkolenia, nieodpłatne udostępnianie pomieszczeń na okazjonalne przedsięwzięcia oraz wynajem na preferencyjnych warunkach lokali na działalność statutową, przekazywanie zamortyzowanych składników mienia, udzielaniu rekomendacji przy ubieganiu się o środki ze źródeł innych niż budżet Miasta.

Prezydent Miasta obejmował honorowym patronatem ważniejsze projekty realizowane przez organizacje na terenie miasta Kalisza. Wśród tych inicjatyw warto wymienić m.in. następujące cykliczne przedsięwzięcia:

- Dzień Godności Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną (maj) – org. Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym,
- Marsz Życia i Nadziei (październik) – org. Kaliski Klub „Amazonki”,
- Międzynarodowe Halowe Mistrzostwa Kalisza Osób Niepełnosprawnych w Lekkiej Atletyce (listopad) – org. Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie”,
- Dni Honorowego Krwiodawstwa (listopad) – org. Polski Czerwony Krzyż,
- „Wigilia na kaliskim Rynku” (grudzień) – org. Fundacja „Bread of life”.

Oprócz realizacji zleconych przez samorząd zadań publicznych oraz organizacji wydarzeń w przestrzeni publicznej, organizacje pozarządowe spełniają bardzo istotną rolę poprzez udzielane wsparcie i organizowaną samopomoc wśród swoich członków. Dotyczy to m.in. organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych (Kaliski Klub „Amazonki”, Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży z Cukrzycą, Kaliskie Stowarzyszenie Chorych na Cukrzycę, Polski Związek Głuchych, Polski Związek Niewidomych, Stowarzyszenie „Bądźmy Razem”, Fundacja na Rzecz Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Nowa Nadzieja”, Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie”, Fundacja Osób Niepełnosprawnych "Sprawniejsi razem", Fundacja "Mocni Miłością", Fundacja "Z Godnością", Klub Sportowy Niepełnosprawnych „Start”), a także osób w wieku emerytalnym oraz w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom (stowarzyszenia abstynenckie).

9.1 OBSZAR FINANSÓW W RAMACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W MIEŚCIE KALISZU

Przy opracowywaniu diagnozy finansowej na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Kalisza na lata 2016-2025 ujęto wydatki zaklasyfikowane w budżecie Kalisza w dziale 851- Ochrona zdrowia, w dziale 852-Pomoc społeczna oraz w dziale 853- Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej.

MIASTO KALISZ/GMINA	MIASTO KALISZ/POWIAT
Realizacja wydatków Kalisza na pomoc społeczną po stronie miasta (gminy) dotyczy głównie:	Realizacja wydatków Kalisza na pomoc społeczną po stronie powiatu dotyczy głównie:
<ul style="list-style-type: none"> – współfinansowania gminnych kosztów utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinnej pieczy zastępczej (85201), – opłaty za pobyt mieszkańców Kalisza umieszczonych w domach pomocy społecznej (85202), – koszty wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych-asystent rodziny (85206), – utrzymanie Środowiskowego Domu Samopomocy „Tulipan” (85203), – utrzymania Dziennego Domu Pomocy Społecznej” (85203), 	<ul style="list-style-type: none"> – utrzymania i działalności Domu Dziecka (85201), – wydatków związanych z zabezpieczeniem usług socjalno -bytowych świadczonych przez Dom Pomocy Społecznej w Kaliszu(85202), – współfinansowanie utrzymania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu w zakresie obsługi zadań powiatowych realizowanych przez ośrodek (85218), – utrzymania i działalności CIK(85220), – pomocy usamodzielnianym

<ul style="list-style-type: none"> - wydatków na świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego (85212), - składki na ubezpieczenia zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne (85213), - wypłaty zasiłków i pomocy w naturze oraz składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (85214), - wypłaty zasiłków stałych (85216), - wypłaty dodatków mieszkaniowych i energetycznych uprawnionym mieszkańcom miasta Kalisza (85215), - utrzymania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu (85219), - organizacji usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych (85228), - realizacji programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (85295), - wydatków na prace społecznie użyteczne (85295), - programów polityki zdrowotnej (85149), - zwalczania narkomanii (85153), - przeciwdziałania alkoholizmowi (85154), - wydatki na wsparcie działań z zakresu ochrony zdrowia i pomocy społecznej realizowanych przez organizacje pożytku publicznego, wydawanie decyzji (85195), - współfinansowania kosztów pobytu dziecka urodzonego w Kaliszu przebywającego w zakładzie opiekuńczo-leczniczym (85117). 	<p>wychowankom opuszczającym niektóre typy placówek opiekuńczo-wychowawczych(85201),</p> <ul style="list-style-type: none"> - utrzymania dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów, również w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego (85201), - wydatków na funkcjonowanie rodzin zastępczych (85204), - opłacenie kosztów pobytu dziecka urodzonego w Kaliszu przebywającego w zakładzie opiekuńczo –leczniczym (85117), - opłacania składek zdrowotnych dla bezrobotnych (85156), - opłacania składek zdrowotnych dla wychowanków Domu Dziecka (85156), - wydatków na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych (85311), - wydatków Zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności (85321), - utrzymanie Powiatowego Urzędu Pracy (85333).
---	---

Tabela 83 Wydatki miasta Kalisza

ROZDZIAŁ	2012		2013		2014		2015	
	MIASTO	POWIAT	MIASTO	POWIAT	MIASTO	POWIAT	MIASTO	POWIAT
85117							3 497,65	6 995,30
w tym współfinansowani e pobytu dziecka w zakładzie opiekuńczo- lecznym							3 497,65	
85149	276 476,80		363 625,16		343 167,37		169 254,88	
85153	271 407,13		263 715,72		279 728,42		308 741,06	
85154	1 814 157,69		1 820 411,01		1 787 714,77		1 740 735,27	
85156		3 885 598,75		4 423 921,28		3 926 277,84		3 277 943,00
85195	68 023,71		79 466,44		95 899,85		113 566,49	
85201	79 678,37	3 723 397,96	183 781,79	3 828 036,91	469 483,53	3 719 302,41	572 581,13	3 697 437,37
w tym współfinansowani e pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo- wychowawczych	39 944,93		183 781,79		357 524,79		572 581,13	
85202	4 618 875,12	6 091 276,52	5 449 855,44	6 747 540,25	5 940 739,29	6 577 863,26	6 436 809,54	6 610 160,14
85203	1 947 639,83		2 025 265,62		2 005 010,77		2 050 088,85	
85204	13 329,28	2 889 430,46	52 046,24	3 107 321,99	108 287,40	3 202 003,95	207 894,79	3 525 949,30
w tym współfinansowani e pobytu dzieci w pieczy zastępczej	13 329,28		52 046,24		108 287,40		207 894,79	

85205		8 640,00		7 800,00		7 000,00		
85206	70 187,29		195 662,63		377 069,27		434 459,61	
85212	22 108 618,35		22 789 497,44		22 761 417,40		24 814 570,39	
85213	310 441,90		359 092,17		396 016,72		491 375,00	
85214	4 604 216,67		6 944 884,06		6 848 427,40		7 052 798,11	
85215	6 695 604,11		6 957 377,35		6 968 350,05		6 280 739,16	
85216	2 688 575,01		3 314 412,99		3 557 197,40		3 632 734,43	
85218		322 145,90		248 589,66		269 355,00		315 035,00
85219	4 176 634,83		4 292 506,44		4 423 924,51		4 659 786,55	
85220	9 500,00	584 762,26		573 755,14		569 102,30		668 624,36
85228	3 109 762,00		3 335 898,80		3 508 165,64		3 551 326,00	
85231								6 120,00
85233		2 820,00		2 423,00				
85295	2 701 902,74	4 868,00	2 907 617,64	20 129,79	2 492 644,16	15 150,58	1 831 084,20	
85311		138 617,50		639 843,59		136 452,00	4 110,00	140 452,00
85321		484 428,87		457 581,77		603 631,74	9 669,68	697 785,50
85333	41 300,00	3 246 133,67		3 407 279,78	37 165,00	3 639 242,32	29 789,50	3 690 339,85
85395	1 521 730,33	114 274,42	1 419 605,20	83 281,63	1 029 147,91	931,00	507 735,50	26 275,89

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z wykonania budżetu Kalisza za poszczególne lata 2012,2013,2014,oraz 2015 (informacje uzyskane z jednostek podległych i wydziałów Urzędu Miasta)

Powyższa tabela pozwala na analizę wydatków ponoszonych w okresie czteroletnim w zakresie realizacji zadań pomocy społecznej, polityki społecznej oraz ochrony zdrowia ujętych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025.

W analizowanym okresie jest zauważalny wzrost kosztów związanych z wprowadzeniem ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zwiększające się koszty w rozdziale 85204 - Rodziny zastępcze są związane z tym, że już przy zapowiedziach wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej samorządy obawiały się bardzo dużego wzrostu wydatków na jej realizację. Zwiększenie kosztów wiąże się z poszerzeniem katalogu świadczeń przysługujących zawodowym rodzinom zastępczym oraz rodzinnym domom dziecka (dofinansowanie do wypoczynku dla dzieci, dofinansowanie utrzymania mieszkania oraz wypłacanie wynagrodzeń osobom pełniącym funkcje rodziny zastępczej oraz wynagrodzeń dla osób pomagających w opiece nad dziećmi).

Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadzono obowiązek współfinansowania przez gminę pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, które wynosiły:

- współfinansowanie kosztów utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w 2012r. - 39.944,93zł, 2013r. - 183.781,79zł, 2014r. - 357.524,76zł, 2015r. - 572.581,13zł.
- współfinansowanie kosztów utrzymania dzieci w pieczy zastępczej w 2012r. - 13.329,28zł, 2013r. - 52.046,24zł, 2014r. - 108.287,40zł, 2015r. - 207.894,79zł. Wydatki te zostały ujęte w powyższej tabeli w szczególny sposób-kursywą (kwoty te ujęte są zarówno w budżecie miasta jak i w budżecie powiatu).

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła nowe możliwości wspierania rodzin poprzez zatrudnienie asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Realizacja tego zadania własnego samorządu była wspierana z budżetu państwa.

Na wynagrodzenia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w poszczególnych latach pozyskiwano środki w ramach Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej "Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej". Pozyskaną dotacją do wynagrodzeń koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej wynosiła następująco: w 2012 roku była to kwota 104.836,00 zł, w 2013 roku była to kwota 36.289,48 zł. w 2014 roku była to kwota 54.026,85 zł, w 2015r. była to kwota 55.765,97zł. Powyższe kwoty zostały ujęte w tabeli 83 w rozdziale 85204.

Dodatkowe środki pozyskiwano również z budżetu Wojewody Wielkopolskiego na wynagrodzenia asystentów rodziny w ramach Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej. W 2012 roku pozyskano 66.124,79 zł, w 2013r pozyskano kwotę 96.667,19 zł, i w 2014 pozyskano kwotę 192.680,71 zł, w 2015r. pozyskano kwotę 147.047,23zł. Powyższe kwoty zostały ujęte w tabeli 83 w rozdziale 85206.

Przy analizie kosztów zasiłków celowych, stałych oraz składek zdrowotnych odprowadzanych od zasiłków stałych zauważa się duży skok wydatków w 2013 roku co jest spowodowane wprowadzeniem w 2012 roku waloryzacji świadczeń (od 01.10.2012r wzrost kryterium dochodowego dla osoby samotnej z kwoty 477 zł do 542 zł, to jest o 16,97%, natomiast dla osoby w rodzinie z kwoty 351 zł do 456 zł, to jest 29,9%). Skutki waloryzacji z 2012 roku są odbiciem kwot przeznaczonych na wyżej wymienione świadczenia w 2013 roku. Jednocześnie należy podkreślić, że w październiku 2015 roku nastąpiła kolejna waloryzacja kryterium dochodowego dla osób korzystających z pomocy społecznej, a zatem finansowych skutków tej waloryzacji należy spodziewać się w 2016 roku (od 01.10.2015r. wzrost kryterium dochodowego dla osoby samotnej z kwoty 542 zł do 634 zł, to jest o 16,97%, natomiast dla osoby w rodzinie z kwoty 456 zł do 514 zł, to jest 12,72%).Wzrost kryterium przełożył się również na zwiększenie ilości osób, które nabyły uprawnienia do świadczeń pomocy społecznej.

Na uwagę zasługuje fakt utrzymującego się wysokiego poziomu kosztów składek na ubezpieczenie zdrowotne osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy.

W przypadku usług opiekuńczych wzrost kosztów realizacji tych świadczeń w okresie 2012-2015 wiązał się ze zwiększeniem ilości osób korzystających z tej formy pomocy, a także zmiany wysokości kosztów świadczenia usług opiekuńczych, jedna godzina usług w poszczególnych latach wynosiła: w 2012 roku 13,40 zł, w 2013 roku 13,60 zł, w 2014 roku 14,00 zł, w 2015 roku 14,00 zł.

W tabeli 83 w sposób szczególny – kursywą zaznaczono wydatki na utrzymanie Domu Pomocy Społecznej w Kaliszu przy ul. Winiarskiej 26 (rozdział 85202). Zauważyć należy, że opłaty wnoszone przez mieszkańców Domu jak i opłaty wnoszone przez gminę wraz z opłatami zobowiązanych członków rodzin przeznacza się na utrzymanie domu pomocy społecznej. Dodatkowo za osoby umieszczone w DPS przed 2004 rokiem opłaty wnosi Wojewoda Wielkopolski. Ideą stworzenia takiego systemu opłat było samofinansowanie instytucji takich jak domy pomocy społecznej.

W analizowanym okresie z budżetu gminy/miasta Kalisza (z MOPS) wniesiono opłaty do DPS w Kaliszu w następujących kwotach w roku 2012 - 2.163.590,76zł, w 2013r - 2.736.682,86 zł, w 2014r. - 3.036.161,85 zł, w 2015r. – 3.236.428,67 zł.

W ramach pozostałych zadań z zakresu polityki społecznej uwzględniono wydatki w rozdziale 85117 Zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, dotyczące finansowania pobytu dziecka urodzonego w Kaliszu umieszczonego w zakładzie opiekuńczo-leczniczym. W 2015 roku wydatki powiatu stanowiły kwotę 6.995,30 zł. Podobnie jak w rozdziale 85201 i 85204 zwrócono z budżetu gminy/miasta Kalisza kwotę 3.497,65 złotych, którą w tabeli 83 zaznaczono w sposób szczególny - kursywą.

W tabeli 83 uwzględniono w 2012 roku również kwotę 79.913,81 złotych pozyskaną na realizację zadania pod nazwą „Gminne programy aktywizacji społeczno- zawodowej na rzecz budownictwa socjalnego – edycja 2012r”. Celem programu było wyremontowanie 4 mieszkań. Powyższe mieszkania zostały wyremontowane przez przyszłych mieszkańców w ramach prac społecznie użytecznych.

W tabeli 84 w poszczególnych zadaniach uwzględniono wydatki na działania realizowane przez organizacje pożytku publicznego, których szczegółowe wydatki przedstawiają się następująco:

Tabela 84 Dotacje udzielane z budżetu miasta organizacjom pożytku publicznego w zakresie realizacji zadań ujętych w SRPS

	2012		2013		2014		2015	
	miasto	powiat	miasto	powiat	miasto	powiat	miasto	powiat
Dotacje dla jednostek spoza sektora finansów publicznych								
Dotacje celowe								
85153	229 000,00		213 000,00		212 117,50		229 311,60	
85154	1 170 952,00		1 212 474,00		1 235 150,00		1 215 066,53	
85195	35 360,00		43 930,00		44 999,82		56 903,89	
85228	2 484 762,00		2 676 248,80		2 892 078,00		2 964 136,00	
85395	375 000,00		405 000,00		435 000,00		459 200,00	
Dotacje podmiotowe								
85311		133 267,00		136 452,00		136 452,00	4 110,00	140 452,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z wykonania budżetu Kalisza za poszczególne lata 2012,2013,2014,2015 (informacje uzyskane z jednostek podległych i wydziałów Urzędu Miasta)

Dotacje dotyczyły między innymi: zapewnienia usług opiekuńczych, dla osób wymagających pomocy ze strony innych osób, aktywizacji psychicznej i fizycznej osób w podeszłym wieku, zapewnienie ciepłego posiłku, pomocy żywnościowej, zapewnienie niezbędnego ubrania, realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, Realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w tym zapewnienie noclegu dla bezdomnych mężczyzn z problemem alkoholowym, działań w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

9.2 ŚRODKI POZABUDŻETOWE

Nie można pominąć również wydatków na projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, ujmowanych w wydatkach dotyczących pozostałych zadań z zakresu polityki społecznej.

W tabeli 83 wyszczególniono między innymi wydatki na projekt pod nazwą „Być albo nie być na rynku pracy” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. W 2012 łączne wydatki na wyżej wymieniony projekt wynosiły w rozdziale 85395- pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej 1.146.730,33 złote (w tym środki z UE 1.030.077,41 zł), natomiast w 2013 roku była to kwota 1.014.605,20 zł (w tym środki z UE 912.955,20 zł). Projekt realizowany był w latach 2008-2013, a łączne wydatki związane z jego realizacją wynoszą 5.654.889,47 złotych (w tym środki z UE 5.061.126,08 zł). Projekt skierowany był do osób w wieku aktywności zawodowej, w tym również osób niepełnosprawnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym i nie pozostających w zatrudnieniu.

Kolejnym projektem realizowanym w ramach tego samego rozdziału był projekt pod nazwą „Empowerment”, który był realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Wydatki na jego realizację były ponoszone w 2012 roku w kwocie 113.325,30 złotych oraz w 2013 roku w kwocie 82.343,47 złotych. Łączna wartość projektu wynosiła 195.668,77 złotych i w całości została pozyskana z UE. Projekt miał na celu aktywizację zawodową kobiet i mężczyzn niepełnosprawnych w Kaliszu.

Ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego współfinansowany był projekt pod nazwą „Innowacje dla integracji cyfrowej - przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie K@lisza” wydatki w ramach tego projektu ponoszono w 2014 roku i wynosiły one 578.243,91 złotych, kwota ta została w całości pozyskana ze środków UE. Celem projektu było dostarczenie i instalacja sprzętu komputerowego 60 beneficjentom oraz 9 jednostkom podległym Miastu Kalisz oraz dostarczenie sygnału internetowego do 60 gospodarstw domowych. Warunkiem realizacji wyżej wymienionego projektu była deklaracja utrzymania trwałości projektu poprzez opłacenie sygnału internetowego dla 60 gospodarstw domowych w okresie 5 lat po zakończeniu jego realizacji (to jest w okresie 11/2014-10/2019).

Zadania wykonywane ze środków PFRON zostały opisane w części 7.1.4. Środki PFRON wykorzystywane na zaspokojenie potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców miasta Kalisza.

Na aktywizację zawodową Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu pozyskuje każdego roku tzw. środki „algorytmiczne” oraz w drodze konkursów ogłaszanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Poziom i strukturę wydatków Funduszu Pracy na aktywizację zawodową osób bezrobotnych w latach 2012-2015 obrazuje poniższa tabela:

Tabela 85 Wydatki Powiatowego Urzędu Pracy na aktywizację zawodową - środki Funduszu Pracy

	2012	2013	2014	2015
Ogółem wydatek ze środków Funduszu Pracy	9 256 519,92	8 377 703,16	9 783 495,65	9 398 358,20
w tym m.in.:				
Szkolenia	759 525,94	491 417,35	605 363,89	530 557,90
Prace interwencyjne	359 106,21	594 668,76	397 352,38	346 861,49
Roboty publiczne	754 352,16	1 201 128,60	588 234,95	729 883,66
Stáže	1 451 194,63	1 614 510,55	1 785 387,69	778 853,18
Dotacje na rozpoczęcie działalności	2 389 687,44	2 610 176,79	3 547 032,43	3 090 106,47
Refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy	1 352 197,72	1 587 823,20	1 794 449,77	2 313 500,49
Bon stażowy	-	-	-	1 062 934,06
Bon zatrudnieniowy	-	-	-	545 660,95

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

9.3 WYDATKI MAJĄTKOWE

Realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej, polityki społecznej wymaga również ponoszenia wydatków inwestycyjnych – majątkowych, które zostały wyszczególnione w poniższej tabeli.

Tabela 86. Wydatki majątkowe

	2012	2013	2014	2015
85154	8 500,00			
85201			85 800,00	
85202		340 664,43		89 979,97
85203		5 990,00	5 535,00	
85219				15 513,99
85321				7 933,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z wykonania budżetu Kalisza za poszczególne lata 2012, 2013, 2014, 2015 (informacje uzyskane z jednostek podległych i wydziałów Urzędu Miasta).

W 2012 roku kwotę 8.500,00 złotych przeznaczono na zakup pieca centralnego ogrzewania dla Caritas Diecezji Kaliskiej. W 2013 roku zmodernizowano dach w Domu Pomocy Społecznej w Kaliszu na kwotę 340.664,43 złotych oraz zakupiono urządzenie ksero dla Środowiskowego Domu Samopomocy Tulipan w Kaliszu. W 2014 roku dokonano przebudowy kanalizacji deszczowej z przykanalikiem deszczowym dla Domu Dziecka w Kaliszu – kwota 55.800,00 złotych oraz dokonano przebudowy placu zabaw również dla Domu Dziecka w Kaliszu – kwota 30.000,00 zł. W 2015 roku zakupiono serwer dla Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu spełniający wymagania obecnych standardów umożliwiających poprawne działanie programów, w tym systemu dziedzinowego POMOST. Kwotę 89 979,97 przeznaczono na zakup wózka kąpielowego do transportu mieszkańcu Domu Pomocy Społecznej w Kaliszu. Dom Pomocy Społecznej w Kaliszu zakupił również prasownicę walcową, pralnicę-wirówkę oraz szafę chłodniczą. Kwotę 7.933,50 zł. Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności przeznaczył na zakup urządzenia wielofunkcyjnego- kserokopiarki.

10.1 CZĘŚĆ PROGRAMOWA STRATEGII. WDRAŻANIE, ZARZĄDZANIE

I MONITORING STRATEGII

Aby umożliwić pośrednie dokonywanie oceny ex-post, należy wskazać powiązania pomiędzy strategią rozwiązywania problemów społecznych, a obecnymi i przyszłymi programami operacyjnymi. Ocena ex-post jest najbardziej istotna i miarodajna dla całościowej oceny polityki społecznej w długim okresie czasu oraz spełnia najwięcej funkcji. Wszelkie oceny oddziaływania podmiotów publicznych na procesy kierowania polityką społeczną i działaniami na rzecz integracji przeprowadzane są w kontekście społecznych potrzeb, celów i nakładów. Mierzone i oceniane są uzyskane produkty, wyniki, efekty i skutki. Działania i przedsięwzięcia służące realizacji celów strategicznych oceniane są na podstawie czterech kryteriów:

1. skuteczności,
2. celowości,
3. efektywności,
4. wydajności.

Cały proces dodatkowo oceniany jest z punktu widzenia praworządności i gospodarności (oszczędności). Ocena realizacji strategii jest procesem wymagającym udziału społecznego, a przede wszystkim współdziałania podmiotów i uczestników strategicznego zarządzania polityką społeczną miasta.

Aby spełnić powyższe wymagania, każdy kierunek działania wymaga monitorowania. Wymóg monitorowania wynika również z przepisów regulujących finansowanie przedsięwzięć z funduszy strukturalnych UE. Monitorowaniem kierunku działania na poziomie celów winna zajmować się jednostka organizacyjna odpowiedzialna za jego realizację na poziomie samorządu. W tym wypadku dotyczy to wszystkich jednostek, które odpowiadają za poszczególne segmenty polityki społecznej na terenie miasta. Jednostka realizująca dane zadanie (kierunek działania) określone w strategii jest zobowiązana w okresach poniżej zaprojektowanych do przysyłania raportów do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu, które każdorazowo określają ilościowy stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu przypisanych do kierunku działania, za które ta jednostka odpowiada.

Idea zmian społecznych w kontekście strategicznym zawarta w dokumencie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza sformułowana jest na tak ogólnym poziomie, że bezpośrednia ocena stopnia jej realizacji nie jest możliwa i celowa, stąd należy oceniać stopień realizacji kierunków działania. Mają one na tyle konkretny charakter i są powiązane bezpośrednio z celami i istniejącymi programami, że można stosować bardziej wyspecjalizowane wskaźniki. W charakterystyce każdego z kierunków działania zawarto propozycje wskaźników produktów oraz rezultatów. Zestaw wskaźników dla celów monitorowania zawiera tabela nr 89. Ich coroczne obliczenie rozpoczynając od roku bazowego 2015 umożliwi dokonanie w kolejnych latach oceny realizacji *Strategii* pod kątem: skuteczności, celowości, efektywności, wydajności. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i instytucje zewnętrzne odpowiedzialne za poszczególne zadania dokonają okresowej kontroli realizacji *Strategii*.

Źródłami pozyskiwania danych do oceny realizacji *Strategii* mogą być:

1. Źródła pierwotne:

- Badania ankietowe za pomocą kwestionariusza – np. z wykorzystaniem Internetu, w formie drukowanej – skrzynka na opinie w MOPS w Kaliszu,
- Otwarte dla wszystkich forum internetowe, pozwalające na swobodną wypowiedź, wstępną ocenę inicjatyw społecznych, pozwalające znaleźć partnerów dla wspólnej realizacji projektów,
- Cykliczne, coroczne spotkania grup eksperckich oraz innych podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej organizowane przez Urząd Miejski w Kaliszu,
- Inne.

1. Źródła wtórne:

- Raporty z badań zjawisk społecznych i opinii publicznych dokonywanych przez inne jednostki badawcze i ośrodki badań społecznych,
- Statystyki (w tym Urzędu Statystycznego) oraz innych jednostek i instytucji,
- Informacje medialne oraz raporty, biuletyny, sprawozdania z działalności i in. pochodzące od środowisk zajmujących się problematyką społeczną i działaniami na rzecz integracji,
- Inne.

10.2 ETAPY WDRAŻANIA, ZARZĄDZANIA, MONITOROWANIA I EWALUACJI DOKUMENTU STRATEGII

Tabela 87 Etapy wdrażania, zarządzania monitorowania i ewaluacji dokumentu Strategii

	Realizowane zadania	Termin realizacji zadania
ETAP 1	Podjęcie uchwały w sprawie zatwierdzenia dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025	marzec 2016
ETAP 2	Opublikowanie tekstu dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025 na stronie BIP MOPS Kalisz oraz UM Kalisza	marzec 2016
ETAP 3	Realizacja zadań zdefiniowanych w dokumencie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025	Działanie ciągłe w latach: 2016-2025
ETAP 4	Okresowa ocena stopnia realizacji zadań zdefiniowanych w dokumencie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025	2018, 2021, 2025
ETAP 5	Przygotowanie dokumentu z prowadzonego okresowego monitoringu ocena stopnia realizacji zadań zdefiniowanych w dokumencie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025	2018, 2021, 2025

10.3 HARMONOGRAM REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2016-2025

Tabela 88 Harmonogram realizacji dokumentu Strategii

	Realizowane zadania	Termin realizacji zadania
1.	Zarządzenie Prezydenta Miasta Kalisza w sprawie powołania zespołu ds. przygotowania projektu dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025	Czerwiec 2015
2.	Przeprowadzenie procedur zgromadzenia materiałów, konsultacji założonych kierunków działań w gronie ekspertów oraz przeprowadzenie konsultacji społecznych przygotowanego projektu dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025	Listopad 2015 - Luty 2016
3.	Podjęcie uchwały w sprawie zatwierdzenia dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025	Marzec 2016
4.	Opublikowanie tekstu dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025 na stronie BIP MOPS Kalisz oraz UM Kalisza	Marzec 2016
5.	Realizacja zadań zdefiniowanych w dokumencie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025	Działanie ciągłe w latach: 2016-2025
6.	Okresowa ocena stopnia realizacji zadań oraz przygotowanie dokumentu z prowadzonego corocznego monitoringu zadań zdefiniowanych w dokumencie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2016-2025	2018, 2021, 2025

10.4 CELE OGÓLNE/CELE SZCZEGÓŁOWE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2016-2025. WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2016-2025.

Tabela 89 Cele ogólne/cele szczegółowe, wskaźniki produktu i rezultatu dokumentu Strategii

1.	1. OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH OBSZAR INFRASTRUKTURY SEKTORA PUBLICZNEGO I USŁUG SOCJALNYCH		
1.1	CEL OGÓLNY 1.1		
	1.1 Stworzenie kompleksowego i zintegrowanego systemu wsparcia finansowego i pozafinansowego rodzin wymagających pomocy na rzecz włączenia ich do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 1.1.1-1.1.5		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
1.1.1	1.1.1 Pomoc finansowa i pozafinansowa dla rodzin i osób uprawnionych. Pomoc finansowa i pozafinansowa świadczona przez MOPS.	Liczba udzielonych świadczeń	Liczba rodzin/osób objętych wsparciem finansowym
1.1.2	1.1.2 Pomoc finansowa dla rodzin i osób uprawnionych. Pomoc finansowa świadczona przez BŚR	Liczba udzielonych świadczeń	Liczba rodzin objętych wsparciem finansowym
1.1.3	1.1.3 Pomoc w formie dożywiania dla rodzin dotkniętych ubóstwem	Liczba udzielonych świadczeń w formie dożywiania dla rodzin dotkniętych ubóstwem	Liczba rodzin/osób dotkniętych ubóstwem objętych wsparciem w formie dożywiania dla rodzin
1.1.4	1.1.4 Zwiększenie liczby osób korzystających z sieci ulg skierowanych do rodzin wielodzietnych w ramach programu „Kalisz Rodzina 3+”.	Liczba wydanych kart	Liczba rodzin/osób korzystających z programu „Kalisz Rodzina 3+”.
1.1.5	1.1.5 Poszerzanie sieci ulg skierowanych do rodzin wielodzietnych – programu „Kalisz Rodzina 3+”.	Liczba partnerów przystępujących do inicjatywy programu „Kalisz Rodzina 3+”.	Wskaźnik wzrostu liczby rodzin korzystających z programu „Kalisz Rodzina 3+”.
	Prognozy zmian: Stworzenie kompleksowego i zintegrowanego systemu wsparcia finansowego i pozafinansowego rodzin wymagających pomocy na rzecz włączenia ich do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH OBSZAR INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUG SOCJALNYCH	Zabezpieczenie pomocy finansowej i pozafinansowej dla rodzin na terenie miasta Kalisza	
1.2	CEL OGÓLNY 1.2		
	1.2 Zwiększanie świadomości rodzin w zakresie dostrzegania i rozwiązywania problemów społecznych		
CELE SZCZEGÓŁOWE 1.2.1 – 1.2.6		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTATU:
1.2.1	1.2.1 Poszerzenie sieci bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego dla rodzin	Liczba specjalistów świadczących bezpłatne poradnictwo	Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego dla rodzin
1.2.2	1.2.2 Promowanie wartości rodzinnych poprzez organizowanie warsztatów, szkoleń i grup wsparcia dla rodzin	Liczba zorganizowanych warsztatów, szkoleń i grup wsparcia	Liczba osób uczestniczących w warsztatach, szkoleniach, grupach wsparcia
1.2.3	1.2.3 Promowanie wartości rodzinnych poprzez organizowanie festynów rodzinnych i pikników	Liczba zorganizowanych festynów, pikników w mieście	Liczba osób uczestniczących w zorganizowanych festynach, piknikach
1.2.4	1.2.4 Szkolenia w zakresie profilaktyki dla rodziców i	Liczba zorganizowanych szkoleń	Liczba osób uczestniczących w

	dzieci		zorganizowanych szkoleniach
1.2.5	1.2.5 Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo - wychowawcze poprzez przydzielenie asystenta rodziny	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	– Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny – Liczba dzieci znajdujących się w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny
1.2.6	1.2.6 Podejmowanie interdyscyplinarnych działań zmierzających do powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej pod opiekę rodziców biologicznych	Liczba podjętych działań z rodzicami biologicznymi	Liczba dzieci które powróciły z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej
	Prognozy zmian: Zwiększanie świadomości rodzin w zakresie dostrzegania i rozwiązywania problemów społecznych OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH OBSZAR INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUG SOCJALNYCH	1. Stworzenie rodzinom przyjaznych warunków do wychowywania i kształcenia dzieci, 2. Poszerzenie wiedzy i umiejętności w zakresie wypełniania ról rodzicielskich, 3. Zapobieganie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, 4. Zwiększenie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej powracających do rodzin biologicznych.	
CEL OGÓLNY 1.3			
1.3	1.3 Popularyzacja rodzicielstwa zastępczego		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 1.3.1 – 1.3.3		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
1.3.1	1.3.1 Promocja rodzicielstwa zastępczego	Liczba prowadzonych kampanii	– Ilość przeprowadzonych działań promocyjnych – Liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej
1.3.2	1.3.2 Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	Liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	Liczba kandydatów którzy uzyskali kwalifikacje do pełnienia funkcji odpowiedniej formy rodziny zastępczej
1.3.3	1.3.3 Wspieranie istniejących rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka	– Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej – Liczba organizowanych szkoleń, warsztatów i grup wsparcia dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka	– Liczba rodzin zastępczych objętych pomocą w formie koordynatora – Liczba osób biorących udział w zorganizowanych szkoleniach, warsztatach i grupach wsparcia
	Prognozy zmian: Popularyzowanie rodzicielstwa zastępczego OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH OBSZAR INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUG SOCJALNYCH	1. Zapewnienie dzieciom wychowującym się w rodzinnej pieczy zastępczej właściwej opieki poprzez objęcie wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 2. Zabezpieczenie miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej dzieciom pozbawionym opieki ze strony rodzin biologicznych.	
CEL OGÓLNY 1.4			
1.4	1.4 Zapewnienie miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej dzieciom, dla których nie udało się pozyskać miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej		
CEL SZCZEGÓŁOWY: 1.4.1		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
1.4.1	1.4.1 Zwiększenie ilości miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej w mieście Kaliszu	– Liczba miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej w mieście Kaliszu – Liczba niezrealizowanych postanowień sądu o	Liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo – wychowawczej w mieście Kaliszu

		umieszczeniu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej	
	Prognozy zmian: Zapewnienie miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej dzieciom, dla których nie udało się pozyskać miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH OBSZAR INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUG SOCJALNYCH	Zabezpieczenie opieki dzieciom dla których nie udało się pozyskać miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej.	
1.5	CEL OGÓLNY 1.5		
	1.5 Dalszy wielokierunkowy rozwój form pomocy i wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 1.5.1-1.5.4		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
1.5.1	1.5.1 Wzmacnianie współpracy interdyscyplinarnej w zakresie udzielania profesjonalnego wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w ramach realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	Liczba działań wynikających z Programu	Liczba osób korzystających z poszczególnych działań
1.5.2	1.5.2 Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Ilość działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Liczba osób objętych działaniami
1.5.3	1.5.3 Zapewnienie całorocznej oferty dla sprawców przemocy w rodzinie	Liczba programów skierowanych do sprawców przemocy w rodzinie	Liczba osób uczestniczących w programach, spotkaniach
1.5.4	1.5.4 Zapewnienie dostępu do profesjonalnych szkoleń dla pracowników działających w obszarze problemu przemocy w rodzinie	Liczba odbytych szkoleń, konferencji, itp.	Liczba pracowników działających w obszarze problemu przemocy w rodzinie biorących udział w szkoleniach
	Prognozy zmian: Dalszy wielokierunkowy rozwój form pomocy i wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH OBSZAR INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUG SOCJALNYCH	Zapewnienie interdyscyplinarnej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	
1.6	CEL OGÓLNY 1.6		
	1.6 Zapobieganie negatywnym skutkom bezrobocia.		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 1.6.1 – 1.6.6		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
1.6.1.	1.6.1 Wzmocnienie i podtrzymywanie zdolności osób bezrobotnych. Podtrzymywanie stałej współpracy instytucji pomocy społecznej oraz rynku pracy na rzecz działań aktywizacyjnych osób pozostających bez pracy, np. organizacja prac społecznie użytecznych, organizacja szkoleń.	– Liczba skierowań na prace społecznie użyteczne, – Liczba skierowań na szkolenia	– Liczba osób skierowanych do wykonywania prac społecznie użytecznych, – Liczba osób skierowanych na szkolenia.

1.6.2	1.6.2 Wzmocnienie i podtrzymywanie zdolności osób bezrobotnych poprzez objęcie osób bezrobotnych i ich rodzin pomocą finansową.	Liczba przyznanych zasiłków z powodu bezrobocia.	Liczba osób bezrobotnych i ich rodzin objętych świadczeniami pomocy społecznej z powodu bezrobocia
1.6.3	1.6.3 Intensyfikacja działań wspierających osoby bezrobotne w nabywaniu umiejętności poszukiwania pracy, kształtowanie postaw osób bezrobotnych poprzez upowszechnianie działalności Klubu Integracji Społecznej	Liczba ofert pomocy i wsparcia dla osób bezrobotnych.	Liczba osób bezrobotnych korzystających z usług KIS
1.6.4	1.6.4 Praca socjalna z osobami bezrobotnymi w oparciu o kontrakt socjalny	Liczba zawartych kontraktów socjalnych	Liczba pozytywnie zakończonych kontraktów socjalnych
1.6.5	1.6.5 Pozyskiwanie środków finansowych na realizację programów skierowanych do osób bezrobotnych	Liczba realizowanych programów na rzecz osób bezrobotnych.	Liczba osób bezrobotnych biorących udział w programach.
1.6.6	1.6.6 Realizacja programów na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w mieście Kaliszu.	Liczba realizowanych programów wspierających samo- zatrudnienie wśród osób bezrobotnych.	Liczba osób, które podjęły działalność gospodarczą w ramach samozatrudnienia.
	Prognozy zmian: Zapobieganie negatywnych skutków bezrobocia OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH OBSZAR INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUG SOCJALNYCH	1. Zwiększenie aktywizacji zawodowej osób niepracujących, w szczególności długotrwale bezrobotnych. 2. Wzmocnienie efektywności partnerskich działań instytucji pomocy społecznej, rynku pracy i organizacji pozarządowych działających na rzecz łagodzenia bezrobocia. 3. Zmniejszenie ilości osób i rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.	
1.7	CEL OGÓLNY 1.7		
	1.7 Wspieranie rodzin w zakresie zabezpieczenia potrzeb mieszkaniowych		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 1.7.1 – 1.7.3		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
1.7.1	1.7.1 Zwiększenie dostępności lokali socjalnych i mieszkań komunalnych	– Liczba przyznanych lokali socjalnych – Liczba przyznanych mieszkań komunalnych	– Liczba osób które otrzymały lokal socjalny – Liczba osób które otrzymały mieszkanie komunalne
1.7.2	1.7.2 Pomoc w opłatach czynszowych	Liczba udzielonych świadczeń: – dodatki mieszkaniowe – dodatki energetyczne	Liczba osób które otrzymały świadczenia: – dodatki mieszkaniowe – dodatki energetyczne
1.7.3	1.7.3 Zwiększenie ilości mieszkań chronionych na terenie miasta Kalisza	Liczba istniejących mieszkań chronionych na terenie miasta Kalisza	Liczba osób, które skorzystały z miejsca w mieszkaniu chronionym
	Prognozy zmian: Wspieranie rodzin w zakresie zabezpieczenia potrzeb mieszkaniowych OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH OBSZAR INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUG SOCJALNYCH	Zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych dla mieszkańców miasta Kalisza.	
1.8	CEL OGÓLNY 1.8		
	1.8 Przeciwdziałanie marginalizacji i minimalizacja zagrożeń związanych z bezdomnością.		
CEL SZCZEGÓŁOWY: 1.8.1		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
1.8.1	1.8.1 Przeciwdziałanie marginalizacji i minimalizacja zagrożeń związanych z bezdomnością. Profilaktyka, edukacja, interwencja jako działania ograniczające bezdomność.	– Liczba miejsc w schroniskach, noclegowniach, ogrzewalniach dla osób bezdomnych, – Liczba zawartych kontraktów socjalnych i indywidualnych planów wychodzenia z bezdomności,	– Liczba osób bezdomnych które otrzymały pomoc w formie schronienia, – Liczba zrealizowanych kontraktów socjalnych i indywidualnych planów wychodzenia z

		<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca instytucji i podmiotów w obszarze bezdomności oraz systematyczne monitorowanie bezdomności. – Udział osób zagrożonych bezdomnością w programach i projektach ograniczających wykluczenie osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością. – Liczba osób bezdomnych przebywających w placówkach przeznaczonych dla osób bezdomnych. 	<ul style="list-style-type: none"> – bezdomności, Ilość patroli monitorujących sytuację osób bezdomnych, – Liczba osób zagrożonych bezdomnością biorących udział w realizowanych programach i projektach ograniczających wykluczenie osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością, – Liczba osób bezdomnych, która podjęła leczenie uzależnień i ukończyła poszczególne cykle leczenia: <ul style="list-style-type: none"> – Leczenie szpitalne, – Leczenie ambulatoryjne, – Grupy wsparcia.
	Prognozy zmian: Przeciwdziałanie marginalizacji i minimalizacja zagrożeń związanych z bezdomnością. OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH OBSZAR INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUG SOCJALNYCH	1. Zwiększenie liczby osób wychodzących z bezdomności. 2. Poprawa dostępności i jakości usług dla osób bezdomnych. 3. Poprawa funkcjonowania osób bezdomnych dzięki przywracaniu im zdolności do pełnienia ról społecznych w ramach reintegracji społecznej i zawodowej.	
1.9	CEL OGÓLNY 1.9		
	1.9 Podjąć działania w kierunku stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych.		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 1.9.1 – 1.9.2		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
1.9.1	1.9.1 Organizowanie i finansowanie szkoleń dla kadry rozwiązującej problemy społeczne na terenie miasta Kalisza	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeprowadzonych na terenie miasta szkoleń dla kadry rozwiązującej problemy społeczne – Wartość sfinansowanych na terenie miasta szkoleń dla kadry zajmującej się obszarem problemów społecznych 	Liczba pracowników działających na polu rozwiązywania problemów społecznych biorących udział w przeprowadzonych szkoleniach
1.9.2	1.9.2 Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób zajmujących się problematyką społeczną w ramach studiów podyplomowych.	Liczba kierunków studiów podyplomowych, w których naukę kontynuowały osoby zajmujące się problematyką społeczną	Liczba osób zajmujących się problematyką społeczną kontynuująca naukę na studiach podyplomowych
1.10	CEL OGÓLNY 1.10		
	1.10 Działać na rzecz podnoszenia świadomości społecznej wśród mieszkańców miasta, w tym rozwijanie świadomości zagrożeń		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 1.10.1 – 1.10.2		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
1.10.1	1.10.1 Zorganizowanie systemu szkoleń, warsztatów, seminariów dla nauczycieli, wychowawców i pedagogów z zakresu problematyki społecznej.	Liczba przeprowadzonych na terenie miasta cyklicznych szkoleń nauczycieli, wychowawców i pedagogów z zakresu problematyki społecznej	Liczba nauczycieli, wychowawców i pedagogów biorących udział w szkoleniach z zakresu problematyki społecznej
1.10.2	1.10.2 Organizowanie warsztatów edukacyjnych dla mieszkańców miasta Kalisza w oparciu o istniejącą	Liczba zorganizowanych warsztatów edukacyjnych dla osób dorosłych w oparciu o	Liczba osób dorosłych biorących udział w warsztatach edukacyjnych

	infrastrukturę organizacji i instytucji zajmujących się problematyką społeczną oraz bazę placówek oświatowych.	istniejącą infrastrukturę organizacji i instytucji zajmujących się problematyką społeczną oraz bazy placówek oświatowych	zorganizowanych w oparciu o istniejącą infrastrukturę organizacji i instytucji zajmujących się problematyką społeczną oraz bazy placówek oświatowych
	Prognozy zmian: Stwarzanie warunków do szerokiej dostępności do nauki i rozwoju wszystkim mieszkańcom Miasta Kalisza. OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH OBSZAR INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUG SOCJALNYCH	Rozwój oferty kształcenia dla mieszkańców miasta Kalisza na wszystkich poziomach edukacji.	
2.	2. OBSZAR PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH I ZDROWIA PUBLICZNEGO OBSZAR DEMOGRAFII I STRUKTURY SPOŁECZNEJ		
2.1	CEL OGÓLNY 2.1		
2.1	2.1 Przeciwdziałanie marginalizacji i minimalizacji zagrożeń związanych z osobami niepełnosprawnymi		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 2.1.1 – 2.1.10		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
2.1.1	2.1.1 Podjęcie działań podnoszących świadomość społeczną, zarówno osób niepełnosprawnych jak i otoczenia społecznego w celu aktywizacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy	– Ilość działań szkoleniowych, warsztatowych i promocyjnych,	– Liczba osób biorących udział w określonych działaniach szkoleniowych i warsztatowych, – Ilość osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP, – Ilość osób niepełnosprawnych, które otrzymały skierowanie do pracy, – Ilość osób, które otrzymały dofinansowanie do rozpoczęcia działalności gospodarczej
2.1.2	2.1.2 Podjęcie działań w kierunku utworzenia podmiotów ekonomii społecznej	Ilość utworzonych podmiotów ekonomii społecznej	Ilość osób niepełnosprawnych zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej
2.1.3	2.1.3 Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych wynikających z indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych	Liczba złożonych wniosków w zakresie likwidacji barier wynikających z potrzeb osób niepełnosprawnych	Liczba osób niepełnosprawnych którym udzielono dofinansowania na likwidację barier: architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych
2.1.4	2.1.4 Likwidacja istniejących barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej	Ilość obiektów wymagających dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych w placówkach użyteczności publicznej
2.1.5	2.1.5 Udział w programach, projektach i konkursach mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób niepełnosprawnych	Liczba realizowanych projektów	Liczba osób które wzięły udział w poszczególnych projektach
2.1.6	2.1.6 Uzyskanie przez osoby niepełnosprawne	Liczba dofinansowanych semestrów kształcenia na	Liczba osób niepełnosprawnych objęta

	wykształcenia na poziomie wyższym	poziomie wyższym	dofinansowaniem (każda osoba kończąca semestr studiów liczona jednokrotnie)
2.1.7	2.1.7 Zwiększenie dostępności imprez kulturalnych, rekreacyjnych i integracyjnych dla osób niepełnosprawnych	Ilość imprez kulturalnych, rekreacyjnych i integracyjnych dla osób niepełnosprawnych i ich otoczenia społecznego	Liczba osób biorących udział w imprezach kulturalnych, rekreacyjnych i integracyjnych dla osób niepełnosprawnych i ich otoczenia społecznego
2.1.8	2.1.8 Poprawa jakości życia poprzez zwiększenie samodzielności osób niepełnosprawnych	Ilość wniosków o dofinansowanie zakupu sprzętu	– Ilość osób, które otrzymały dofinansowanie zakupu sprzętu – Kwota przeznaczona na dofinansowanie zakupu sprzętu
2.1.9	2.1.9 Utrzymanie aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osób zależnych	Ilość wniosków o dofinansowanie	Ilość osób, które otrzymały dofinansowanie
2.1.10	2.1.10 Podjęcie działań w kierunku rozpoznania obszarów niepełnosprawności wśród dzieci w celu zdiagnozowania potrzeb infrastrukturalnych	Ilość wyłonionych w toku prowadzonych badań obszarów wykluczenia społecznego dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin wymagających specjalistycznego wsparcia	– Liczba dzieci niepełnosprawnych – Rodzaje/kategorie schorzeń wśród grup diagnozowanych
	Prognozy zmian: Przeciwdziałanie marginalizacji i minimalizacji zagrożeń związanych z osobami niepełnosprawnymi OBSZAR PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH OBSZAR INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUG SOCJALNYCH	1.Zwiększenie dostępności osobom niepełnosprawnym do obiektów użyteczności publicznej. 2.Poprawa sytuacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. 3.Zwiększenie samodzielności osób niepełnosprawnych. 4.Zwiększenie jakości życia osób niepełnosprawnych.	
2.2	CEL OGÓLNY 2.2		
	2.2 Przeciwdziałanie uzależnieniom		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 2.2.1 – 2.2.4		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
2.2.1	2.2.1 Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z nadużywaniem substancji psychoaktywnych	Liczba projektów mających na celu podniesienie wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z nadużywaniem substancji psychoaktywnych.	Liczba osób objętych programami profilaktyczno-edukacyjnymi mającymi na celu podnoszenie wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z nadużywaniem substancji psychoaktywnych.
2.2.2	2.2.2 Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej i reintegracyjnej dla osób dorosłych uzależnionych od środków psychoaktywnych.	Liczba projektów zwiększających dostępność do pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej i reintegracyjnej dla osób dorosłych uzależnionych od środków psychoaktywnych.	Liczba osób objętych działaniami terapeutycznymi, rehabilitacyjnymi i reintegracyjnymi.

2.2.3	2.2.3 Realizacja programów terapeutycznych i reedukacyjnych dla dzieci i młodzieży uzależnionych od środków psychoaktywnych.	-Liczba projektów dotycząca programów terapeutycznych i reedukacyjnych realizowanych w ośrodkach leczenia uzależnień i -Liczba projektów dotycząca programów terapeutycznych i reedukacyjnych realizowanych w ośrodkach leczenia uzależnień i szkołach..	-Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą terapeutyczną w ośrodkach leczenia uzależnień -Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą reedukacyjną w szkołach
2.2.4	2.2.4 Tworzenie i wspieranie działalności istniejących grup wsparcia.	-Liczba projektów z zakresu wspierania działalności istniejących grup wsparcia -Liczba nowo utworzonych grup wsparcia dla osób uzależnionych	-liczba punktów konsultacyjnych prowadzących terapię uzależnień z udziałem terapeutów w ramach nowo utworzonych i istniejących grup wsparcia -liczba osób uzależnionych korzystających z nowo utworzonych i istniejących grup wsparcia
	Prognozy zmian: Przeciwdziałanie uzależnieniom OBSZAR PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH I ZDROWIA PUBLICZNEGO OBSZAR DEMOGRAFII I STRUKTURY SPOŁECZNEJ	1. Poprawa funkcjonowania osób uzależnionych dzięki przywracaniu im zdolności do pełnienia ról społecznych – reintegracja społeczna i zawodowa, 2. Minimalizowanie szkód zdrowotnych poprzez dostęp i podjęcie leczenia uzależnienia i współuzależnieni.	
2.3	CEL OGÓLNY 2.3		
	2.3 Podniesienie jakości życia osób starszych. Tworzenie warunków do aktywnego udziału seniorów w życiu społecznym		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 2.3.1 – 2.3.6		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
2.3.1	2.3.1 Zwiększenie dostępności imprez kulturalnych, rekreacyjnych i integracyjnych dla seniorów poprzez odpowiednią promocję.	Ilość imprez kulturalnych, rekreacyjnych i integracyjnych kierowanych do seniorów	Liczba osób biorących udział w imprezach kulturalnych, rekreacyjnych i integracyjnych dla seniorów
2.3.2	2.3.2 Utworzenie nowych osiedlowych klubów seniora i rozwój ich działalności	Liczba nowo utworzonych Klubów Seniora Rozszerzenie oferty w ramach działalności już istniejących Klubów Seniora	Liczba osób korzystających z Klubów Seniora Liczba osób korzystających z Klubów Seniora
2.3.3	2.3.3 Podnoszenie świadomości osób starszych dotyczącej wprowadzenia nowoczesnych technologii oraz wynikających z tego udogodnień i zagrożeń	Ilość i rodzaj podjętych działań w celu zapoznania seniorów z nowoczesna technologią	Liczba osób uczestniczących w realizowanych działaniach
2.3.4	2.3.4 Przygotowanie i wdrożenie programów dotyczących profilaktyki zdrowia dla osób starszych	Liczba przygotowanych i wdrożonych programów	Liczba osób korzystających z programów
2.3.5	2.3.5 Udział w programach, projektach, konkursach mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób starszych	Liczba realizowanych projektów	Liczba osób biorących udział w programach
2.3.6	2.3.6 Opracowanie „Karty Seniora” na terenie miasta Kalisza	Liczba wydanych kart	Liczba rodzin/osób korzystających z programu „Karta Seniora”.
CEL OGÓLNY 2.4			

2.4	2.4. Wspieranie działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu osób starszych. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie praw i uprawnień osób starszych		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 2.4.1 – 2.4.3		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
2.4.1	2.4.1 Kształtowanie pozytywnych postaw społecznych wobec osób starszych	Ilość projektów w ramach realizowanego działania	Nie dot.
2.4.2	2.4.2 Rozwój wolontariatu działającego na rzecz pomocy osobom starszym	Liczba wolontariuszy działających na rzecz osób starszych	Liczba osób korzystających ze świadczonej przez wolontariuszy pomocy
2.4.3	2.4.3 Edukacja społeczna w zakresie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. Upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób starszych oraz dostępnych formach pomocy za pośrednictwem Internetu i lokalnych mediów	Liczba przeprowadzonych kampanii	Nie dot.
2.5	CEL OGÓLNY 2.5		
	2.5 Rozwijanie systemu opieki środowiskowej dla osób starszych		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 2.5.1 – 2.5.5		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
2.5.1	2.5.1 Promocja i rozwój środowiskowych form opieki (grup wsparcia i pomocy sąsiedzkiej)	Liczba powstałych grup wsparcia	Liczba osób korzystających z pomocy grup pomocowych,
2.5.2	2.5.2 Rozwój placówek wsparcia dziennego i utworzenie nowych	– Liczba istniejących placówek wsparcia dziennego – Liczba nowopowstałych placówek wsparcia dziennego	– Liczba osób korzystających z pomocy istniejących placówek wsparcia dziennego – Liczba osób korzystających z pomocy nowopowstałych placówek wsparcia dziennego
2.5.3	2.5.3 Promowanie rodzinnych form wsparcia, w tym rodzinnych domów pomocy społecznej	– Liczba projektów promujących rodzinne formy wsparcia, w tym rodzinne domy pomocy społecznej – Liczba nowopowstałych rodzinnych domów pomocy społecznej	– Liczba osób korzystających z pomocy nowopowstałych rodzinnych domów pomocy społecznej
2.5.4	2.5.4 Systematyczne podnoszenie jakości usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych	Liczba godzin świadczonych usług opiekuńczych na rzecz seniorów i osób niepełnosprawnych	liczba seniorów objętych pomocą w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania
2.5.5	2.5.5 Rozwój instytucjonalnych usług opiekuńczych zwiększenie liczby miejsc w zakładach opieki długoterminowej (pielęgnacyjno - opiekuńczych i opiekuńczo – leczniczych) oraz utworzenie nowych placówek tego typu.	Liczba placówek służby zdrowia zajmujących się gerontologią	Liczba osób korzystających z wsparcia dziennego oraz całodobowego
2.6	CEL OGÓLNY 2.6		
	2.6 Realizacja programów polityki zdrowotnych		
CEL SZCZEGÓŁOWY: 2.6.1		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
2.6.1	2.6.1 Realizacja programów polityki zdrowotnej.	liczba realizowanych programów polityki zdrowotnej na terenie miasta Kalisza	liczba osób korzystających z programów polityki zdrowotnej realizowanych na terenie miasta Kalisza
	Prognozy zmian: Podniesienie jakości życia osób starszych OBSZAR PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH I ZDROWIA PUBLICZNEGO	1. Wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym poprzez zwiększenie ich dostępności do usług zdrowotnych, ofert kulturalnych i rekreacyjnych w mieście	

	OBSZAR DEMOGRAFII I STRUKTURY SPOŁECZNEJ	2. Zwiększenie pomocy wolontariatu na rzecz osób starszych 3. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa osób starszych 4. Zapewnienie zoptymalizowanej pomocy instytucjonalnej i pozainstytucjonalnych dla osób starszych	
2.7	CEL OGÓLNY 2.7		
	2.7 Działania w kierunku powiększenia bazy mieszkalnictwa socjalnego i mieszkań chronionych.		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 2.7.1 – 2.7.2		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
2.7.1	2.7.1 Adaptacja istniejących obiektów komunalnych na mieszkania chronione.	Liczba nowo utworzonych mieszkań chronionych na terenie miasta na bazie istniejących obiektów komunalnych	Liczba osób/rodzin korzystających z nowo utworzonych mieszkań chronionych na terenie miasta Kalisza
2.7.2	2.7.2 Pozyskiwanie lokali socjalnych na skutek przekształcenia lokali komunalnych o niskim standardzie technicznym oraz budowa mieszkań socjalnych, w tym w oparciu o dostępne pozabudżetowe środki finansowe w porozumieniu z partnerem prywatnym.	Liczba nowo utworzonych mieszkań socjalnych na terenie miasta dla osób tego potrzebujących w oparciu o dostępne pozabudżetowe środki finansowe w porozumieniu z partnerem prywatnym	Liczba osób (z wyszczególnieniem beneficjentów pomocy społecznej) zamieszkających w nowo utworzonych mieszkaniach socjalnych na terenie miasta Kalisza
	Prognozy zmian: Działania w kierunku powiększenia bazy mieszkalnictwa socjalnego i mieszkań chronionych. OBSZAR PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH I ZDROWIA PUBLICZNEGO OBSZAR DEMOGRAFII I STRUKTURY SPOŁECZNEJ	Zwiększenie zaplecza mieszkań socjalnych i mieszkań chronionych na terenie miasta Kalisza.	

3.	3. OBSZAR FINANSÓW SEKTORA PUBLICZNEGO		
3.1	CEL OGÓLNY 3.1		
	3.1 Działania w kierunku pozyskania pozabudżetowych środków finansowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 3.1.1 – 3.1.4		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
3.1.1	3.1.1 Tworzenie i realizacja projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej	Liczba utworzonych projektów polityki społecznej kwalifikujących się do dofinansowania ze środków Unii Europejskiej	– Liczba zrealizowanych projektów polityki społecznej współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej – Wartość środków (w PLN) pozyskanych na realizację zadań polityki społecznej
3.1.2	3.1.2 Tworzenie i realizacja projektów finansowanych i współfinansowanych ze środków zewnętrznych (poza środkami UE)	Liczba utworzonych projektów polityki społecznej kwalifikujących się do dofinansowania ze środków zewnętrznych (poza środkami UE)	– Liczba zrealizowanych projektów polityki społecznej współfinansowanych ze środków zewnętrznych (poza środkami UE) – Wartość środków (w PLN) pozyskanych na realizację zadań polityki społecznej
3.1.3	3.1.3 Realizowanie zadań publicznych w zakresie polityki społecznej w oparciu o partnerstwo	Zgodnie z Rocznym i Wieloletnim programem współpracy miasta Kalisza z	Zgodnie z Rocznym i Wieloletnim programem współpracy miasta Kalisza

	publiczno –społeczne	organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego	z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego
3.1.4	3.1.4 Promocja działań w kierunku włączenia prywatnego kapitału we współfinansowanie zadań pomocy społecznej	Ilość imprez sponsorowanych organizowanych w obszarze pomocy społecznej	Ilość osób (beneficjentów pomocy społecznej) uczestniczących w imprezach w obszarze pomocy społecznej
3.2	CEL OGÓLNY 3.2		
	3.2 Tworzenie i rozwijanie różnych form wolontariatu w celu obniżenia kosztów realizacji zadań pomocy społecznej		
CELE SZCZEGÓŁOWE: 3.2.1 – 3.2.3		WSKAŹNIK:	
		PRODUKT:	REZULTAT:
3.2.1	3.2.1 Promowanie wolontariatu	Zgodnie z Rocznym i Wieloletnim programem współpracy miasta Kalisza z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego	Zgodnie z Rocznym i Wieloletnim programem współpracy miasta Kalisza z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego
3.2.2	3.2.2 Tworzenie projektów mających na celu rozwijanie Centrum Wolontariatu	Zgodnie z Rocznym i Wieloletnim programem współpracy miasta Kalisza z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego	Zgodnie z Rocznym i Wieloletnim programem współpracy miasta Kalisza z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego
3.2.3	3.2.3 Identyfikowanie obszarów pomocy społecznej zdolnych do przyjęcia wolontariatu	Liczba zidentyfikowanych obszarów pomocy społecznej zdolnych do przyjęcia wolontariatu	Liczba wolontariuszy uczestniczących w projektach pomocy społecznej w poszczególnych obszarach
	Proгноzy zmian: Podejmować działania w kierunku pozyskania pozabudżetowych środków finansowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej Tworzenie i rozwijanie różnych form wolontariatu w celu obniżenia kosztów realizacji zadań pomocy społecznej OBSZAR FINANSÓW SEKTORA PUBLICZNEGO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmniejszenie kosztów świadczenia usług socjalnych, 2. Promocja wolontariatu jako mechanizmu zaangażowania mieszkańców miasta Kalisza w rozwiązywanie trudności życiowych grup społecznych i osób wykluczonych społecznie (promocja solidaryzmu społecznego), 3. Promocja inicjatyw społecznych w formie wsparcia organizacji pozarządowych oraz kapitału prywatnego w rozwiązywanie trudności życiowych grup społecznych i osób wykluczonych w mieście Kaliszu. 	

11.1 SPIS TABEL

Tabela 1 Dane demograficzne – ilość mieszkańców miasta Kalisza w latach 2008-2014r z podziałem na płeć.....	17
Tabela 2 Dane demograficzne – ilość mieszkańców miasta Kalisza w latach 2008-2015r z podziałem na płeć.....	18
Tabela 3 Zmiany oraz prognozy w zakresie ruchu naturalnego ludności dla miasta Kalisza w okresie 2008 -2035.....	18
Tabela 4 Liczba ludności w latach 2012-2014 według stanu na dzień 31 grudnia każdego roku.....	19
Tabela 5 Ruchy migracyjne ludności miasta Kalisza w latach 2008-2014.....	20
Tabela 6 Piramida przedziału wiekowego mieszkańców miasta Kalisza z podziałem na płeć (stan na dzień 31.12.2015).....	21
Tabela 7 Wykaz przyczyn i ilość rodzin ubiegających się o pomoc z MOPS Kalisz.....	25
Tabela 8 Wykaz ulic oraz ilość środowisk w których wskazano dominujące problemy z zakresu przesłanek ustawowych uprawniających do pomocy społecznej.....	26
Tabela 9 Zasiłki i pomoc w naturze udzielone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu w latach 2012 - 2015.....	29
Tabela 10 Liczba rodzin i dzieci objętych pomocą asystenta, liczba zatrudnionych asystentów w latach 2012-2015.....	30
Tabela 11 Działania poprawiające sytuację rodzin objętych asystenturą w latach 2014 - 2015.....	31
Tabela 12 Rodziny usamodzielnione, które zakończyły współpracę z asystentem.....	31
Tabela 13 Rodzaje i formy pieczy zastępczej w mieście Kaliszu.....	32
Tabela 14 nr Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci.....	32
Tabela 15 Liczba rodzinnych domów dziecka i umieszczonych w nich dzieci.....	32
Tabela 16 Liczba dzieci, które powróciły z rodzinnej pieczy zastępczej do rodziców biologicznych w latach 2012-2015.....	33
Tabela 17 Środki finansowe na utrzymanie rodzinnej pieczy zastępczej.....	33
Tabela 18 Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej.....	34

Tabela 19 Średnia miesięczna liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Kaliszu.....	34
Tabela 20 Łączna liczba dzieci pochodzących z Kalisza, przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych poza Kaliszem.....	34
Tabela 21 Liczba dzieci, które zgodnie z postanowieniami sądu powróciły do domu rodzinnego.....	34
Tabela 22 Liczba usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków w latach 2012-2015 korzystających z poszczególnych form pomocy.....	35
Tabela 23 Koszty związane z procesem usamodzielnienia wychowanków.....	36
Tabela 24 Liczba wychowanków korzystających z pomocy w formie mieszkania chronionego w latach 2012-2015.....	36
Tabela 25 Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Kaliszu.....	38
Tabela 26 Wybrane zagadnienia z działalności Centrum Interwencji Kryzysowej w Kaliszu w latach 2012-2015.....	39
Tabela 27 Ilość przeprowadzonych przesłuchań w latach 2012-2015 w Przyjaznym Pokoju Przesłuchań w CIK.....	40
Tabela 28 Liczba osób bezdomnych, w tym pochodzących z Kalisza korzystających z różnego rodzaju pomocy w Kaliszu.....	41
Tabela 29 Efekty pracy socjalnej prowadzonej z osobami bezdomnymi przez pracowników MOPS Kalisz:.....	41
Tabela 30 Sytuacja mieszkaniowa na terenie Kalisza na przestrzeni 2012-2015.....	42
Tabela 31 Ilość gospodarstw korzystających z dodatku mieszkaniowego i poniesione koszty.....	43
Tabela 32 Pomoc w formie dodatku energetycznego.....	43
Tabela 33 Realizacja zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłków rodzinnych w latach 2012-2015:	43
Tabela 34 Realizacja świadczeń opiekuńczych: w latach 2012-2015:.....	44
Tabela 35 Realizacja jednorazowej zapomogi w latach 2012 -2015.....	45
Tabela 36 Realizacja świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2012-2015:.....	45
Tabela 37 Ilość wydanych kart w ramach realizacji programu „Kalisz Rodzina 3+”.....	45
Tabela 38 Żłobki i przedszkola na terenie miasta Kalisza.....	46
Tabela 39 Liczba osób (mieszkańców miasta Kalisza) przebywających w domach pomocy społecznej i liczba osób zakwalifikowanych do skierowania do domów pomocy społecznej w latach 2012-2015. .	47
Tabela 40 Koszty miesięcznego utrzymania mieszkańców miasta Kalisza w Domach Pomocy Społecznej.....	48
Tabela 41 Liczba osób korzystających z pomocy w formie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.....	49
Tabela 42 Liczba osób korzystających z pomocy DDPS w Kaliszu.....	49
Tabela 43 Stopa bezrobocia w mieście Kaliszu w latach 2012-2015.....	51
Tabela 44 Stopa bezrobocia z uwzględnieniem płci w mieście Kaliszu w latach 2012-2015.....	51
Tabela 45 Bezrobotni w mieście Kaliszu według wieku w latach 2012-2015.....	52
Tabela 46 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych osób niepełnosprawnych w Kaliszu.....	52
Tabela 47 Bezrobotni w Kaliszu według wykształcenia.....	52
Tabela 48 Bezrobotni, a zgłoszone oferty pracy.....	54
Tabela 49 Aktywizacja osób bezrobotnych.....	54
Tabela 50 Liczba osób skierowanych do prac społecznie użytecznych w latach 2012-2015.....	55
Tabela 51 Liczba osób korzystających ze wsparcia w ramach działalności Klubu Integracji Społecznych w latach 2012- 2015 roku.....	55
Tabela 52 Liczba zarejestrowanych pacjentów w Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnienia, osoby uzależnione.....	57
Tabela 53 Liczba zarejestrowanych pacjentów Centrum Medyczne Multimed s.j., osoby uzależnione.	57
Tabela 54 Liczba zarejestrowanych pacjentów Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia ul. Lipowa 5 – osoby współuzależnione.....	57
Tabela 55 Liczba zarejestrowanych pacjentów Centrum Medyczne Multimed s.j. ul. Majkowska 13a, osoby współuzależnione.....	58
Tabela 56 Liczba osób uzależnionych od alkoholu biorących udział w zajęciach z terapeutami uzależnień w Klubie Integracji Społecznej.....	58

Tabela 57 Liczba osób uzależnionych od narkotyków – Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia.....	59
Tabela 58 Liczba osób uzależnionych od narkotyków - NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień KARAN.....	59
Tabela 59 Liczba osób biorących udział w zajęciach z terapeutami uzależnień w Klubie Integracji Społecznej.....	59
Tabela 60 Liczba przestępstw popełnionych przez nieletnich pod wpływem narkotyków ujawnionych przez Komendę Miejską Policji.....	60
Tabela 61 Liczba osób które trafiły do Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. Ludwika Perzyny w Kaliszu z powodu zażywania środków psychoaktywnych (w tym dopalaczy).....	60
Tabela 62 Liczba osób które trafiły do Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. Ludwika Perzyny w Kaliszu z powodu zażywania środków psychoaktywnych – dopalaczy.....	61
Tabela 63 Podział orzeczeń na stopnie niepełnosprawności lub równoważne.....	63
Tabela 64 Liczba osób niepełnosprawnych w Kaliszu według płci i kategorii niepełnosprawności NSP 2011rok.....	63
Tabela 65 Struktura demograficzna osób niepełnosprawnych z podziałem na płeć, zamieszkujących Miasto Kalisz.....	64
Tabela 66 Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy.....	64
Tabela 67 Liczba osób bezrobotnych wg kategorii wiekowych zarejestrowanych w PUP (w tym osób niepełnosprawnych) w okresie 2012-2015r.....	65
Tabela 68 Wykształcenie osób bezrobotnych – w tym niepełnosprawnych.....	65
Tabela 69 Orzeczenia o niepełnosprawności wydane przez PZON w Kaliszu w latach 2012-2015.....	66
Tabela 70 Orzeczenia o niepełnosprawności wydane w latach 2012-2015 roku przez PZON w Kaliszu z uwzględnieniem symbolu przyczyny niepełnosprawności.....	66
Tabela 71 Wielkość przekazanych z PFRON środków w latach 2012-2015 dla miasta Kalisza.....	67
Tabela 72 Dofinansowanie do działalności WTZ na terenie miasta Kalisza.....	67
Tabela 73 Dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych.....	67
Tabela 74 Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych.....	68
Tabela 75 Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.....	68
Tabela 76 Dofinansowanie rehabilitacji zawodowej i rozpoczęcia działalności gospodarczej.....	68
Tabela 77 Wyposażenie stanowiska pracy.....	69
Tabela 78 Wydatki na instrumenty lub usługi rynku pracy.....	69
Tabela 79 Koszty szkoleń osób niepełnosprawnych.....	69
Tabela 80 Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki.....	69
Tabela 81 Dofinansowanie PFRON do wynagrodzeń dla zakładów pracy z terenu miasta Kalisza zatrudniających osoby niepełnosprawne.....	70
Tabela 82 Realizacja programu „Aktywny Samorząd”.....	71
Tabela 83 Wydatki miasta Kalisza.....	75
Tabela 84 Dotacje udzielane z budżetu miasta organizacjom pożytku publicznego w zakresie realizacji zadań ujętych w SRPS.....	79
Tabela 85 Wydatki Powiatowego Urzędu Pracy na aktywizację zawodową - środki Funduszu Pracy.....	80
Tabela 86. Wydatki majątkowe.....	81
Tabela 87 Etapy wdrażania, zarządzania monitorowania i ewaluacji dokumentu Strategii.....	83
Tabela 88 Harmonogram realizacji dokumentu Strategii.....	83
Tabela 89 Cele ogólne/cele szczegółowe, wskaźniki produktu i rezultatu dokumentu Strategii.....	84

11.2 SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Dane demograficzne – ilość mieszkańców miasta Kalisza w latach 2008-2014r z podziałem na płeć.....	17
---	----

Wykres 2 Dane demograficzne – ilość mieszkańców miasta Kalisza w latach 2008-2014r z podziałem na płeć.....	18
Wykres 3 Zmiany oraz prognozy w zakresie ruchu naturalnego ludności dla miasta Kalisza w okresie 2012-2035.....	19
Wykres 4 Ruchy migracyjne ludności miasta Kalisza w latach 2008-2014.....	20
Wykres 5 Wykres przedziałów wiekowych mieszkańców miasta Kalisza z podziałem na płeć (stan na dzień 31.12.2014).....	22
Wykres 6 Przyczyny ubiegających się o pomoc z MOPS w latach 2012-2015.....	25
Wykres 7 Liczba rodzin i dzieci objętych pomocą asystenta, liczba zatrudnionych asystentów.....	30
Wykres 8 Stopa bezrobocia w mieście Kaliszu w latach 2012-2015.....	51